

1550024
ก.ค.ศ.
๕๖

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร

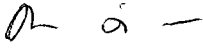
ปริญญานิพนธ์
ของ
เกศศิริ บุญญะอดิชาติ

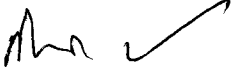
1457.8.๒๐
๕๖

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2541
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

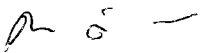
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร)

.....กรรมการ
(อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร)

.....กรรมการ
(อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร. นิยะดา จิตต์จรัส)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ ๑๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์ และอาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า และรองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการจัดทำกับข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครูโรงเรียนราชวินิต (มัธยม) โรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณท่านเจ้าของทุนพระพรหมคุณาภรณ์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อเงินทุนบางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณชนวนพิศ วรวิทย์สัตถญาณ และเพื่อนร่วมงานทุกคน ที่ให้ความสะดวกในขณะศึกษา

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี โดยเฉพาะคุณดวงพร จินตโนทัยถาวร และคุณกิตตินันท์ สิทธิชัย

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบถึงพระคุณของบิดามารดา และคุณลุงคุณป้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี ขอระลึกถึงพระคุณครู-อาจารย์ทุกท่านที่เคยถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าจนถึงทุกวันนี้ และระลึกถึงพี่น้องทุกคน โดยเฉพาะคุณอมรรัตน์ บุญญะอดิชาติ และคุณธวัชชัย เจริญวิเชียรฉาย ที่ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

เกศศิริ บุญญะอดิชาติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	5
ความสำคัญของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
นิยามปฏิบัติการ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ความหมายของครอบครัว.....	14
ความหมายของการสื่อสาร.....	19
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว.....	21
ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น.....	27
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารในครอบครัว.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวกับตัวแปรต่าง ๆ.....	33
ความหมายของจริยธรรม.....	36
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม.....	38
ความสำคัญของจริยธรรม.....	43
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	44
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวกับการให้เหตุผล เชิงจริยธรรม.....	54
สมมุติฐานในการศึกษา.....	56

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	60
ประชากร.....	60
กลุ่มตัวอย่าง.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
5 สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	127
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	127
สมมุติฐานในการศึกษา.....	127
วิธีดำเนินการศึกษา.....	130
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
สรุปผลการวิจัย.....	132
อภิปรายผล.....	135
ข้อเสนอแนะ.....	154
บรรณานุกรม.....	156
ภาคผนวก.....	165
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	196

บัญชีตาราง

ตารางที่ ๑

หน้า

1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามโรงเรียนและระดับชั้นเรียน	61
2	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน	
4	รูปแบบ.....	72
3	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน.....	73
4	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน.....	74
5	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน	
4	รูปแบบ.....	75
6	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน.....	76
7	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน.....	77
8	เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นกับนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย.....	78
9	เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย.....	79
10	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา.....	80
11	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา.....	81
12	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน.....	82

ตาราง	หน้า
13 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา.....	83
14 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา.....	84
15 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว....	85
16 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	86
17 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย และระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวทำนายของการวิเคราะห์แบบที่ 1.....	89
18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นที่ละตัวของการวิเคราะห์แบบที่ 1 เพื่อทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.....	91
19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย และระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวทำนายของการวิเคราะห์แบบที่ 2.....	93
20 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นที่ละตัวของการวิเคราะห์แบบที่ 2 เพื่อทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.....	95
21 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น.....	97
22 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น.....	98
23 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย.....	99
24 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย.....	100
25 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา.....	101
26 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา.....	102

ตาราง

หน้า

27	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตาม การรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน.....	103
28	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตามการ รับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา.....	104
29	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา.....	105
30	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวก ตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีระดับการศึกษาระดับแตกต่างกัน.....	106
31	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจาก จากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	107
32	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียน วัยรุ่นเมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	108
33	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวก จากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทาง เศรษฐกิจแตกต่างกัน.....	109
34	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว.....	110
35	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียน วัยรุ่นเมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	111
36	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ระหว่างคะแนนเฉลี่ยการสื่อสารเชิงบวกจาก มารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทาง เศรษฐกิจแตกต่างกัน.....	112
37	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย กับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น.....	113
38	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย กับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นตอนต้น.....	114

ตาราง

หน้า

39	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย.....	115
40	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย.....	116
41	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา.....	117
42	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา.....	118
43	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน.....	119
44	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา.....	120
45	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา.....	121
46	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน.....	122
47	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	123
48	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	124
49	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	125
50	วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	126
51	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและระดับแตกต่างกัน...	167

ตาราง	หน้า
52 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและระดับแตกต่างกัน.....	167
53 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนต่ำสุดและสูงสุดของคะแนนการ สื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา.....	169
54 แสดงร้อยละของความคิดเห็นที่สอดคล้องต่อพฤติกรรมการสื่อสารในแบบวัด การสื่อสารในครอบครัว.....	179
55 แสดงค่าสหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	185

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศชาติไม่ว่าจะเป็นในแนวทางใดก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ทรัพยากรบุคคล กล่าวคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่นๆ จะดำเนินไปได้ดีต้องขึ้นอยู่กับประชากรในประเทศ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีคุณภาพสูงแล้วก็จะนำมาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศได้มาก ดังนั้นบุคคลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นั้น เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการระบบการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็ว ซึ่งส่งผ่านให้มีการรับเอาวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพ และการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากขึ้นด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และการพัฒนาด้านจิตใจของคนในสังคมในปัจจุบัน และมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้นในอนาคต (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 4) นอกจากนี้ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนี้แล้ว วิทย วิชาเวทย์ (2529 : 16) ได้กล่าวถึงสังคมไทยว่า สภาพสังคมไทยนี้มีปัญหาด้านจริยธรรม จะเห็นได้จากการที่ผู้คนกระทำความผิดอาชญากรรม เห็นแก่ตัว และหักเหออกจากจารีตประเพณีมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีมากเท่าใดก็ถือว่าจริยธรรมของคนในสังคมเสื่อมลงมากเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว สมาน แสงมะลิ (2529 : 7) ได้กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรมของคนในชาติว่าควรจะได้มีการพัฒนาคนให้เจริญไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาวัตถุ หากไม่มีการเร่งรัดแก้ไขในเรื่องนี้แล้วก็จะเกิดปัญหาในสังคมตามมา จึงจำเป็นที่สมาชิกในสังคมต้องริบหาทางป้องกันแก้ไข เพื่อมิให้ปัญหาลูกหลานรุนแรงมากขึ้น

แนวทางหนึ่งในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ เพื่อลดปัญหาสังคม และให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของคนในสังคม คือ การพัฒนาจริยธรรมของบุคคล ดังที่กรมวิชาการ (2524 : 1) ได้เสนอไว้ว่าการพัฒนาจริยธรรมทำได้โดยการปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมให้ฝังลึกอยู่ในลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคล เพื่อให้บุคคลละอายต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้องและหันมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดังตามมาตรฐานที่สังคมยอมรับและต้องการมากขึ้น การที่จะพัฒนาจริยธรรมให้ฝังลึกเป็นค่านิยม หรือการปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่สามารถพัฒนาและเรียนรู้ค่อนข้างเร็ว หากการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในวัยนี้มีความบกพร่อง ผลที่เกิดขึ้นก็จะฝังแน่นติดตัวเด็กและเยาวชนต่อไปจนยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง

ได้เมื่อเติบโตขึ้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไปในวันข้างหน้าจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

เมื่อพิจารณาสถาบันต่างๆ ในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนพบว่าสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการสร้างนิสัยหล่อหลอมพฤติกรรมตลอดจนอบรมสั่งสอนให้รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม การเรียนรู้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับตลอดวัยต้น จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ (จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่นๆ. 2513 : 199) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยนั้น คนไทยจะผูกพันกับครอบครัวกับพ่อแม่ของตนจนแก่เฒ่า อาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวไทยมีบทบาทสำคัญต่อจิตใจมากกว่าที่ปรากฏในวัฒนธรรมอื่นๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2524 : 8) ดังนั้นครอบครัวหรือบ้านจึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมาก และจากการศึกษาพบว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก แบบมีเหตุผล จะมีพฤติกรรมไปในทางที่ดี นั่นคือเป็นผู้มีจริยธรรมสูง ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาและสร้างปัญหาให้กับสังคม เราพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เป็นปัญหาในสังคมปัจจุบันร้อยละ 51 เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน และร้อยละ 49 เป็นพวกมาจากครอบครัวแตกแยก นั้นแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่เป็นเหตุผลักดันไปสู่ปัญหาต่างๆ โดยไม่รู้จักผ่อนปรนในด้านการอบรมเลี้ยงดู หรือมีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม (สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. 2531 : 1-12) ซึ่งพ่อแม่ควรตระหนักถึงความสำคัญของตนที่มีต่อลูกในการที่จะพัฒนาเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูงต่อไป

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน วัฒนธรรมทางตะวันตกที่มุ่งเน้นความเจริญทางวัตถุเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ความต้องการในการสร้างฐานะทางสังคม การแข่งขันทางเศรษฐกิจ และการอยู่รอดในสังคม เกิดขึ้นในความคิดและความรู้สึกส่วนใหญ่ของคนในปัจจุบัน ทำให้บทบาทหน้าที่ดั้งเดิมในการกล่อมเกล่าจิตใจของสมาชิกในครอบครัวจึงมีอย่างผิวเผิน ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นไปตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง พ่อแม่มีเวลาให้ลูกน้อยลง ทำให้เกิดความห่างเหิน ไม่เข้าใจ สื่อความรักความเข้าใจกันไม่ได้ ไม่มีภาษาของความรักและไม่มีความรู้สึกผูกพัน เด็กและเยาวชนจึงเติบโตด้วยค่านิยมที่ไม่ถูกต้องหลายประการ โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมอย่างมาก เป็นวัยที่ต้องการอิสระ และมีแนวความคิดต่อต้านผู้ใหญ่ อยากลองทำในสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ตนไม่เคยทำ จึงมักมีปัญหาในการปรับตัว ในขณะที่พ่อแม่ปรับตัว

ตามไม่ทันกับความเติบโตและเปลี่ยนแปลงของบุตรวัยรุ่น ทำให้พ่อแม่ยังคงใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดู การติดต่อสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่น เช่นเดียวกับเมื่อบุตรยังเป็นเด็กเล็ก เช่น คอยแนะนำออกคำสั่ง ให้บุตรวัยรุ่นต้องปฏิบัติตามเหมือนเด็กเล็ก หรือคอยติดตามดูแลจนบุตรไม่มีโอกาสเป็นอิสระทาง ความคิด และการตัดสินใจ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 173) จึงทำให้มีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน ในครอบครัวอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของแอดเลอร์ (ศุภลักษณ์ สัตย์เพริตพราย. 2532 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Adler. 1983 : 7-8) ที่ว่าสัมพันธภาพในครอบครัวจะอยู่ในภาวะลำบากเมื่อในบ้านไม่สามารถสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสถานการณ์นี้เกิดขึ้นกับบ้านที่มีเด็กวัยรุ่นอยู่ด้วยมากที่สุด เพราะช่วงวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและอารมณ์ทำให้สมาชิกคนอื่นๆ ในบ้านมีปัญหาการสื่อสารตามไปด้วย ดังนั้นสถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู เสริมสร้างและปลูกฝังจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบรรยากาศการ อบรมเลี้ยงดู หรือบรรยากาศการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูก

ตามข้อเท็จจริงบทบาทพ่อแม่ในฐานะเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูบังคับให้ต้องใช้การสื่อสารกับเด็กอย่างมากซึ่งการสื่อสารนี้เป็นกระบวนการสองทาง กล่าวคือ ขณะที่เด็กแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกออกมาเด็กจะต้องยอมรับฟังและเข้าใจผู้อื่นด้วย ประสิทธิภาพในการสื่อสารจึงจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่พ่อแม่ต้องเรียนรู้ พ่อแม่จำเป็นต้องสร้างทักษะ ในการส่งสารและรับสาร ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพ่อแม่กับลูก พ่อแม่จะต้องกระทำผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดู การสั่งสอน และการแสดงออกซึ่งความต้องการ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเด็ก (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 61-62) และถ้าพ่อแม่ไม่สามารถสื่อสารกับลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เข้าใจกัน ก็จะมี ประสบปัญหาหรือความล้มเหลวในการอบรมเลี้ยงดู (พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2530 : 57-92) หรืออาจกล่าวได้ว่าการหล่อหลอมเจตคติ อุปนิสัย บุคลิกลักษณะและอื่นๆ ของบุคคล หรือการ ถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมต่างๆ จากพ่อแม่ไปสู่เด็กต้องกระทำผ่านกระบวนการสื่อสารในครอบครัว ทั้งสิ้น ซึ่งในแต่ละครอบครัวก็จะแตกต่างกัน เพราะในแต่ละครอบครัวย่อมมีการพัฒนารูปแบบ ลักษณะเฉพาะขึ้นมา ดังนั้นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ต่อบุตรหลาน เป็นบทบาทที่สำคัญของพ่อแม่ เพราะจะทำให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา เด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและประสิทธิภาพแก่สังคม (จรรยา สุวรรณทัต. 2530 : 55-60) จะเห็นได้ว่า การสื่อสารในครอบครัว โดยเฉพาะการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกนั้นมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูหรือการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

จากการศึกษาในประเทศไทยยังขาดการให้ความสำคัญต่อเรื่องการศึกษาแบบ หรือ ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวและผลการพัฒนาลักษณะจิตใจและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน งานวิจัยเป็นเพียงแต่ให้ความสนใจต่อการศึกษาแบบฉบับของการอบรมเลี้ยงดูว่ามีลักษณะเช่นใด อย่างไร และประเภทของการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้ ทำให้เกิดคุณลักษณะอะไรบ้าง ในตัวเด็กที่เราหรือสังคมต้องการ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปในเรื่องของการสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัว และจากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกมีความเกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นงานวิจัยของสไปเซอร์ (Speicher, 1992) ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัวของวัยรุ่น พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัวของวัยรุ่น และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น พบว่าครอบครัวของวัยรุ่นที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง มีการสื่อสารในครอบครัว ความรู้สึกอบอุ่น ความพึงพอใจในมารดา และมีการสนับสนุนจากบิดามารดามากกว่า ครอบครัวของวัยรุ่นที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ต่ำกว่า

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว โดยเฉพาะ การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูกที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่พึงปรารถนา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาในทำนองนี้ และเนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับสังคมต่างประเทศ ซึ่งเน้นค่านิยมทางวัตถุ พ่อแม่ใช้เวลาเกือบทั้งหมดในการทำมาหากิน มีเวลาให้ลูกน้อยลง ทำให้เกิดความห่างเหิน ไม่เข้าใจกัน มีผลให้บทบาทของครอบครัวในการ อบรมเลี้ยงดูลูกลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางมีการเปลี่ยนแปลงมาจากการรับวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อจากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และสามารถเป็นข้อมูลให้ผู้เป็นพ่อแม่ได้พึงตระหนักถึงคุณค่าของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อสร้างสรรค์เยาวชนของชาติให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวทำนาย
4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน
5. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษา

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เมื่อได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่แตกต่างกัน และทำให้ทราบว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบใดเหมาะสมต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น และสามารถเป็นข้อมูลให้ผู้เป็นและจะเป็นพ่อแม่ในอนาคตได้ฟังตระหนักถึงคุณค่าของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งพ่อแม่ใช้เวลาเกือบทั้งหมดในการทำมาหากิน สร้างฐานะทางสังคม มีผลทำให้บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่นลดลงตามอย่างประเทศทางตะวันตก นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวไทยต่อไป
2. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ปกครองและครูได้หาทางปรับปรุง แก้ไข

ส่งเสริม เพื่อให้ให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เหมาะสมตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

3. ผลการศึกษาทำให้ทราบตัวแปรที่มีอำนาจทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อเป็นข้อมูลเสนอให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ได้ทราบ และใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม และประเทศชาติต่อไป

4. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในครอบครัวของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดามารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวไทยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนสหศึกษาทั้งหมด 94 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536 : ภาคผนวก ตาราง 2 ; อ้างอิงมาจาก Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน และในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 415 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ศึกษาเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างตัวแปรดังต่อไปนี้

ก. ตัวแปรต้น

1. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

1.1 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก

- 1.2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบ
ปริมาณน้อย
- 1.3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบ
ปริมาณมาก
- 1.4 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย
2. อายุ
- 2.1 วัยรุ่นตอนต้น
- 2.2 วัยรุ่นตอนปลาย
3. เพศ
- 3.1 เพศชาย
- 3.2 เพศหญิง
4. การศึกษาของบิดา
- 4.1 การศึกษาของบิดาระดับต่ำ
- 4.2 การศึกษาของบิดาระดับกลาง
- 4.3 การศึกษาของบิดาระดับสูง
5. การศึกษาของมารดา
- 5.1 การศึกษาของมารดาระดับต่ำ
- 5.2 การศึกษาของมารดาระดับกลาง
- 5.3 การศึกษาของมารดาระดับสูง
6. ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- 6.1 ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ
- 6.2 ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับปานกลาง
- 6.3 ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูง
- ข. ตัวแปรตาม ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ตอนที่ 2 ศึกษาอำนาจการทำการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น
- ก. ตัวทำนาย ได้แก่
1. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา
 2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา
 3. อายุ

4. เพศ

5. การศึกษาของบิดา

6. การศึกษาของมารดา

7. สถานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ข. ตัวเกณฑ์ ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตอนที่ 3 ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารในเชิงบวกในครอบครัวนักเรียนวัย

รุ่น ระหว่างตัวแปรต่างๆ ต่อไปนี้

ก. ตัวแปรต้น

1. สถานภาพของผู้สื่อสาร

1.1 บิดา

1.2 มารดา

2. อายุ

2.1 วัยรุ่นตอนต้น

2.2 วัยรุ่นตอนปลาย

3. เพศ

3.1 เพศชาย

3.2 เพศหญิง

4. การศึกษาของบิดา

4.1 การศึกษาของบิดาระดับต่ำ

4.2 การศึกษาของบิดาระดับกลาง

4.3 การศึกษาของบิดาระดับสูง

5. การศึกษาของมารดา

5.1 การศึกษาของมารดาระดับต่ำ

5.2 การศึกษาของมารดาระดับกลาง

5.3 การศึกษาของมารดาระดับสูง

6. สถานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

6.1 สถานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ

6.2 สถานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับปานกลาง

6.3 สถานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูง

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่ การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว

ตอนที่ 4 ศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น
ระหว่างตัวแปรต่างๆ ต่อไปนี้

ก. ตัวแปรต้น ในส่วนที่จะศึกษามีตัวแปรต้นเช่นเดียวกับตอนที่ 3

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่ การสื่อสารเชิงลบในครอบครัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสื่อสารในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อบุตรในสถาน
การณ์ต่างๆ ได้แก่ การแสดงความรักต่อบุตร การให้โอกาสบุตรแสดงความคิดเห็นและความ
รู้สึกต่างๆ การแก้ปัญหาส่วนตัวของบุตร การเปิดโอกาสให้บุตรรวมแก้ปัญหาของสมาชิกอื่นๆ ใน
ครอบครัว การดุด่า การติเตียน การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุตร การเฉยเมย การบ่นจู้จี้
การกล่าวร้ายในความผิดที่ผ่านมา การดักเตือน การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และเสริม
แรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่
ใช้ถ้อยคำ และพฤติกรรมที่ไม่ใช้ถ้อยคำควบคู่กันไป แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะที่เด่นชัด คือ

1.1 การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อบุตร
ในสถานการณ์ต่างๆ แล้วก่อให้เกิดความรักความเข้าใจกัน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบิดา
มารดา-บุตร เช่น การให้คำชมเชย การตั้งใจฟังบุตรเล่าเรื่องต่างๆ การเปิดโอกาสให้บุตรแสดง
ความคิดเห็นและความรู้สึกต่างๆ การให้กำลังใจบุตร การพูดคุยกับบุตรด้วยน้ำเสียงที่เต็มไปด้วย
อารมณ์ดีอ่อนหวาน เป็นต้น

1.2 การสื่อสารเชิงลบในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อบุตร
ในสถานการณ์ต่างๆ กัน แล้วก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ความขัดแย้งและความห่างเหินระหว่าง
บิดามารดา-บุตร เช่น การดุด่า การติเตียน หรือการกล่าวร้ายในความผิดที่ผ่านมา การเปรียบ
เทียบกับบุคคลอื่นที่มีความสามารถมากกว่า เป็นต้น

2. นักเรียนวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 6
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนสหศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ในกรุงเทพมหานคร

3. อายุ หมายถึง อายุของนักเรียนซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ของเฮอร์ลอค ได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

3.1 วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 13-16 ปี และกำลังศึกษา
อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสหศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ในกรุงเทพมหานคร

3.2 วัยรุ่นตอนปลาย หมายถึง นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 17-19 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสหศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

4. เพศ หมายถึง นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

นิยามปฏิบัติการ

1. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะที่เด่นชัดของพฤติกรรมการสื่อสารที่บิดามารดาแสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ การแสดงความรักต่อบุตร การให้โอกาสบุตรแสดงความเห็นและความรู้สึกต่างๆ การแก้ปัญหาส่วนตัวของบุตร การเปิดโอกาสให้บุตรรวมแก้ปัญหาของสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว การตักเตือน การดุว่า การติเตียน การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุตร การเฉยเมย การบ่นจู้จี้ การกล่าวร้ายในความผิดที่ผ่านมา การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการเล่น และพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน ทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่ใช้ถ้อยคำและพฤติกรรมที่ไม่ใช้ถ้อยคำควบคู่กัน ไป แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะที่เด่นชัด ได้แก่ การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวและการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว ซึ่งบิดามารดาในแต่ละครอบครัวอาจแสดงพฤติกรรมทั้งสองลักษณะดังกล่าวในปริมาณที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงสามารถจำแนกรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1.1 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก
- 1.2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย
- 1.3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก
- 1.4 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย

การวัดการสื่อสารในครอบครัวจะวัดจากการรับรู้ของบุตรโดยใช้แบบวัดที่ปรับปรุงจากแบบวัดของคุณศิริพร สิริยากุล (2534 : 95-99) ซึ่งจะประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่งจะเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว ส่วนอีกลักษณะหนึ่งจะเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว โดยในแต่ละข้อความจะถามทั้งการสื่อสารจากบิดา และการสื่อสารจากมารดา ในการพิจารณาว่าผู้ตอบคนใดได้รับการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณที่มากหรือน้อยนั้นใช้คะแนนเฉลี่ยจากข้อคำถามในแต่ละลักษณะเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น ผู้ที่ได้คะแนนจากลักษณะทั้งสองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะก็จัดว่าเป็นผู้ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก (ศิริพร สิริยากุล. 2534 : 8)

2. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่มีอยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล และเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นด้วย จากแนวทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กได้แบ่งขั้นการพัฒนาจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้นซึ่งจัดไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 คือ ระดับก่อนเกณฑ์ (Preconvention Level) ได้แก่

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน

ระดับที่ 2 คือ ระดับตามเกณฑ์ (Conventional Level) ได้แก่

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม

ระดับที่ 3 คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level or Principle Level)

ได้แก่

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญา

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดอุดมคติสากล

ในการศึกษาครั้งนี้วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของโคลเบอร์ก ซึ่งเป็นแบบวัดปลายเปิด ประกอบด้วยสถานการณ์สมมุติที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม จำนวน 5 เรื่อง และเมื่อจบแต่ละเรื่องผู้วิจัยจะถามนักเรียนว่า ถ้าเป็นนักเรียนจะกระทำหรือไม่กระทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำแบบวัดไปตรวจให้คะแนนและถ้าพบว่าคำตอบโดยยังไม่สามารถสรุปได้ว่าตรงกับขั้นใดของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือในกรณีที่พบว่าคำตอบของนักเรียนคนใดมีคะแนนในแต่ละข้อของแบบวัดแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์และ ชักถามในสัปดาห์ต่อไปเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นใด การตรวจให้คะแนนทำโดยผู้ตรวจ 2 คน โดยพิจารณาร่วมกันไปที่ละคำตอบเพื่อดูว่านักเรียนมีการให้เหตุผลอยู่ในขั้นใดตามแนวของโคลเบอร์ก กำหนดให้คำตอบที่ตรงกับขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 มีคะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนของทั้ง 5 เรื่องมารวมกัน ซึ่งจะเป็นคะแนนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนแต่ละคนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3. การศึกษาของบิดา/มารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่บิดา/มารดา ของผู้ตอบได้รับ วัดโดยให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่กำหนดให้ แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

3.1 การศึกษาของบิดา/มารดาในระดับต่ำ หมายถึง บิดา/มารดาของผู้ตอบไม่ได้เรียนหนังสือหรือได้รับการศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 การศึกษาของบิดา/มารดาในระดับกลาง หมายถึง บิดา/มารดาของผู้ตอบได้รับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษา - อนุปริญญา

3.3 การศึกษาของบิดา/มารดาในระดับสูง หมายถึง บิดา/มารดาของผู้ตอบได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

4. ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง ระดับสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ได้จากการรายงานของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

4.1 ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรายงานว่า ตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากจนถึงลำบาก

4.2 ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับปานกลาง หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรายงานว่า ตนมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน

4.3 ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูง หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรายงานว่า ตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างสบายจนถึงสบายมาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว
 - 1.1 ความหมายของครอบครัว
 - 1.2 ความหมายของการสื่อสาร
 - 1.3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
 - 1.4 ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น
 - 1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารในครอบครัว
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวกับตัวแปรต่าง ๆ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
 - 2.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
 - 2.3 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 2.4 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับตัวแปรต่าง ๆ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว

ความหมายของครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดบุคคลอย่างยิ่ง เป็นสิ่งแวดล้อมที่บุคคลเจริญเติบโตและพัฒนาตลอดช่วงการดำเนินชีวิต ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการดังต่อไปนี้

สมาคมคณะเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2524:86-87) ได้ให้คำนิยามของครอบครัวในแง่ของสังคมไว้ว่า ครอบครัว คือ กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิตและกฎหมายที่อยู่ร่วมกันในบ้านเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์กันมีการให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งความสัมพันธ์นั้นอาจจะแน่นแฟ้นมั่นคง หรือสั่นคลอน หรือร้าวราน แต่ยังไม่ถึงแตกแยก ก็ยังนับว่าเป็นครอบครัวอยู่

โรเจอร์ (นิศารัตน์ ทองอุปการ. 2538:9 ; อ้างอิงมาจาก Rogers. 1984:133) ให้ความหมายว่า ครอบครัว คือ ระบบของการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีการจัดระเบียบซึ่งประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยปกติประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกอย่างน้อย 1 คน อาศัยอยู่รวมกันเป็นระยะเวลานานพอสมควรและมีการสร้างความคิดค้นต่าง ๆ ร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันเป็นระยะเวลานาน

กาลวิน และบรอมมิล (นิศารัตน์ ทองอุปการ. 2538 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Galvin and Brommel. 1991 : 3) นักวิชาการด้านการสื่อสารของครอบครัว กล่าวถึงความหมายของครอบครัวไว้ว่า โดยทั่วไปเราจะอ้างถึงครอบครัวเหมือนเป็นเครือข่าย (Network) ของบุคคลที่มีส่วนร่วมจากการอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งการอยู่ร่วมกันของสมาชิกมาจากสายสัมพันธ์ของการสมรส สายสัมพันธ์ทางโลหิตหรือโดยกฎหมายรวมถึงคนที่พิจารณาตนเอง เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และคนซึ่งมีส่วนร่วมในความหวังในอนาคตของกันและกัน

และในส่วนของการสื่อสารในครอบครัว กาลวิน และบรอมมิล ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารจะเป็นศูนย์กลางของการรวมตัวกันทำให้เกิดความใกล้ชิดผูกพันและการปรับตัวของครอบครัว เนื่องจากการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการเข้าใจในความหมายต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งการสื่อสารยังใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งทำหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครอบครัวนอกเหนือจากหน้าที่ในการให้ความรักปกป้องคุ้มครองและหน้าที่ทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ สมิท และวิลเลียมสัน (Smith and Williamson) ได้กล่าวถึงครอบครัวในแง่ของการสื่อสารระหว่างบุคคลไว้ว่า หน่วยของครอบครัวจะมีการจัดระเบียบในแง่ที่สมาชิกในครอบครัวมักจะมีบทบาทจำเพาะ ได้แก่ การเป็นพ่อแม่ ลูกสาว พี่ชาย น้องสาว ฯลฯ พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิก และการตอบสนองต่อปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกคนอื่น ๆ จะมีแนวทางเฉพาะ

สอดคล้องกับแต่ละบทบาท แนวทางของพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างนี้เป็นสิ่งที่เราคาดคะเนได้

โดยสรุปแล้วครอบครัว คือ กลุ่มของบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลานานโดยการสมรส ความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือโดยทางกฎหมาย ซึ่งการอยู่ร่วมกันนี้ต้องมีการปฏิสัมพันธ์ที่มีการจัดระเบียบในลักษณะเป็นระบบในการส่งข่าวสารข้อมูลแก่สมาชิก และอาศัยกระบวนการสื่อสารเป็นการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมต่าง ๆ จากพ่อแม่ไปสู่เด็ก ซึ่งแต่ละครอบครัวก็จะแตกต่างกันเพราะในแต่ละครอบครัวก็ย่อมมีการพัฒนารูปแบบลักษณะเฉพาะขึ้นมา และความแตกต่างของการสื่อสารในครอบครัวนี้มีอิทธิพลต่อแบบแผนในการคิด และความสนใจที่เป็นแนวทางในการหล่อหลอม หรือพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลด้วย

ดังนั้นในหลายประเทศจึงได้ใช้ “สถาบันครอบครัว” เป็นกลวิธีสำคัญในการป้องกันปัญหาสังคม และพัฒนาสังคมไปพร้อม ๆ กัน กล่าวได้ว่าสิ่งที่แทบทุกประเทศกำลังต้องการเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ “ครอบครัวที่มีคุณภาพ” (กิตติพัฒน์ นนทบุรีมະดุลย์. 2532 : 25-27)

คุณสมบัติของครอบครัวที่มีคุณภาพมี 6 ประการดังต่อไปนี้

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว

คุณสมบัติประการแรกนี้มีความสำคัญมากที่สุด และเป็นข้อมูลที่พบจากการวิจัยอย่างคาดไม่ถึง เป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายที่สุด แต่หลายคนมักจะมองข้ามไป ความพึงพอใจ การชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกันในครอบครัวควรจะได้มีการแสดงออกอย่างชัดเจน เพื่อเห็นคุณค่าของแม่และของลูก แสดงความชื่นชมพอใจในตัวแม่และลูก ขณะเดียวกันลูกก็แสดงความรู้สึกที่ดีนี้ต่อพ่อแม่เช่นกัน โดยปกติคนทุกคนมีส่วนดีอยู่ในตัวมากมาย เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึก แสดงการกระทำที่พึงพอใจในคนอื่นที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกัน ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกัน คุณสมบัติประการนี้จึงเปรียบเสมือนพื้นฐานของความอบอุ่น และความมั่นคงในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติมองสังคมส่วนรวมในแง่ดีด้วย

2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน

คุณสมบัติประการที่ 2 ที่พบใน “ครอบครัวที่มีคุณภาพ” ได้แก่การที่ทุกคนในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจจะทำร่วมกัน มิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญ กิจกรรมที่พบ เช่น การรับประทานอาหารโดยพร้อมหน้ากัน การสนุกสนานรื่นเริงร่วมกัน และการทำงานร่วมกัน เป็นต้น บางครอบครัวอาจจะมีกิจกรรมกลางแจ้งร่วมกัน เช่น เดินหรือวิ่ง ออกกำลังกายร่วมกัน ทัศนาวรร่วมกัน ไปค่ายพักแรมด้วยกัน หรือเล่นเกมกลางแจ้งด้วยกัน เป็นต้น

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน

ครอบครัวที่มีคุณภาพมักจะมีพันธะดังกล่าวนี้อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ คนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้มีความสุขมีสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง ชีวิตปัจจุบันเรามักไม่มีใครมีเวลาว่าง ทุกคนดูยุ่งวุ่นวายกับการทำงาน หรือการเรียนของแต่ละคน ครอบครัวที่มีคุณภาพที่เราพบก็ประสบปัญหานี้ด้วย แต่คนในครอบครัวเหล่านี้จะมานั่งลงพร้อมหน้ากันและเล่าให้คนทั้งครอบครัวฟังว่ากิจกรรมที่วุ่นวายของแต่ละคนนั้นคืออะไรบ้าง และเป็นอย่างไรบ้าง ด้วยวิธีนี้แสดงให้เห็นว่า โดยแท้จริงแล้วเวลาไม่ได้เป็นอุปสรรคของการห่วงใยสวัสดิภาพของกันและกันในครอบครัว

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี

คุณสมบัติข้อนี้ไม่ใช่ของแปลกใหม่ ครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีวิธีการติดต่อสื่อสารที่ดีมาก ครอบครัวทั่วไปมักมีปัญหา คือ ไม่มีเวลาพูดคุยกัน บางครอบครัวพอรู้เรื่องราวของลูกโดยผ่านบุคคลที่ 3 หรือบุคคลนอกครอบครัวด้วยซ้ำ แต่สำหรับครอบครัวที่มีคุณภาพจะติดต่อกันโดยตรง มีเวลาสำหรับการพูดคุยกันเสมอ ประการสำคัญที่พบคือ สมาชิกในครอบครัวมักเป็นผู้ฟังที่ดี และมีความไว้วางใจต่อกัน และเรื่องที่จะละเว้นการกล่าวถึงไม่ได้ ก็คือ ครอบครัวทุกครอบครัวย่อมมีการขัดแย้งกันทะเลาะกัน ครอบครัวที่มีคุณภาพก็เช่นกันแต่สำหรับครอบครัวเหล่านี้ คนในครอบครัวจะนำความขัดแย้งออกมาพูดกัน ไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจ แต่พยายามที่จะร่วมรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน และพยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน เราอาจเรียกวิธีนี้ว่า ใช้ความขัดแย้งไปในทางสร้างสรรค์ ก็ว่าได้

5. การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า

คุณสมบัติข้อนี้พบว่าในครอบครัวที่มีคุณภาพไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด คนในครอบครัวจะมีความศรัทธาต่อศาสนานั้นในระดับสูง มักจะมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน เช่น ไปเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์พร้อมกัน หรือเข้าวัดฟังพระเทศน์ร่วมกัน ในหลายครอบครัวที่พบอาจมีส่วนจัดตั้งองค์กรทางศาสนา เช่น สร้างวัดหรือเป็นธุระให้กับกิจกรรมของศาสนา เป็นต้น การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนา ทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่นสูง ระวังความโกรธได้เร็ว และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย

6. การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤติการณ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

คุณสมบัติในข้อนี้เป็นการสกัดกั้นและป้องกันปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ครอบครัวที่มีคุณภาพมักจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหา หรือกู้สถานการณ์ที่วิกฤติให้กลับคืนสู่

สภาพที่ดีเช่นเดิมได้ แม้ว่าประสบการณ์ปัญหาความทุกข์ยากจะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ครอบครัวที่มีคุณภาพจะจัดการได้ดี แม้ในความยากลำบากอย่างที่สุดก็ตาม คนในครอบครัวจะมีความมั่นใจและไว้วางใจต่อกัน และจะร่วมกันต่อสู้ปัญหาแทนที่จะทอดทิ้งหรือแตกแยกไปคนละทิศละทาง พวกเขาจะให้กำลังใจซึ่งกันและกันและร่วมกันคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

การสื่อสารในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบต่าง ๆ ของสาร เช่น การถ่ายทอดสาร การทำงานร่วมกัน การโต้แย้ง การวางแผน การต่อรองกฎระเบียบ การเข้าหยอกเล่นหัว การเสริมแรงพฤติกรรม การผ่อนคลาย ความวิตกกังวล การร่วมทุกข์ร่วมสุข การพ้อบ่น ฯลฯ ครอบครัวมีส่วนเสริมความเป็นปึกแผ่นและการสร้างสรรค์ของสมาชิก แต่ในบางครอบครัว พฤติกรรมสื่อสารบางลักษณะกลับมีส่วนทำให้เกิดความแตกร้าวระหว่างสมาชิก ภาวะที่จะเกิดผลในทางลบนี้จะเกิดขึ้นเมื่อการสื่อสารไปข้องเกี่ยวกับการกระทบกระเทือนบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น มีการใช้ถ้อยคำรุนแรง การใช้กำลัง การเพิกเฉยต่อกัน รูปแบบของพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้การสื่อสารในครอบครัวไม่เป็นไปด้วยดีที่เราเรียกว่า “การสื่อสารที่ขาดสุขภาพดี” (Unhealthy Communication) นอกจากนี้ครอบครัวอาจดำเนินกิจกรรมการสื่อสารในรูปใดรูปหนึ่งอื่นจะนำไปสู่การแก้ปัญหา การดำรงไว้ซึ่งขวัญและกำลังใจของสมาชิก การจัดการกับความขัดแย้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสื่อสารในครอบครัวจะดำเนินไปเพื่อจัดการกับภาระกิจต่างๆ รูปแบบของกิจกรรมการสื่อสารในครอบครัวต่อไปนี้ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวคือจุดเริ่มต้นของการศึกษาของบุคคลตามกระบวนการการเรียนรู้ทางสังคม โดยที่สามารถทำหน้าที่ดังต่อไปนี้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่บุตรธิดา

1. เป็นเสมือนโรงเรียน ครอบครัวสามารถทำหน้าที่เสมือนเป็นโรงเรียนอันเป็นแหล่งประสิทธิภาพความรู้ได้หลายวิธี พ่อแม่ควรตระหนักถึงหน้าที่ข้อนี้อยู่เสมอ เพราะการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการดำเนินชีวิตที่เห็นได้ชัดคือ เด็กเล็กๆ ก่อนวัยเรียนเรียนรู้มาจากพ่อแม่อย่างมาก พ่อแม่จึงควรเอาใจใส่ฝึกปรือให้ลูกเป็นคนใฝ่รู้ ทุกคนในบ้านสามารถเป็น “ผู้เรียน” ได้ทั้งสิ้น พ่อแม่เองก็เรียนรู้จากลูกได้เช่นกัน

2. เป็นเหมือนศาลสถิตยุติธรรม บางครั้งในครอบครัวมีความไม่ลงรอยกันเกิดขึ้น การแก้ปัญหาอย่างมีหลักเกณฑ์และยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีสมาชิกคนใดฝ่าฝืนกฎระเบียบของครอบครัว เป้าหมายในข้อนี้คือการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาเพื่อเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

3. เป็นเหมือนที่ประชุม ทุกคนมีความคิด ความรู้สึก และทัศนคติ พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวจึงเป็นรูปแบบพื้นฐานที่ดีที่สุดของการแสดงออก จุดสำคัญของพฤติกรรมการสื่อสารแบบนี้ คือมุ่งส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความคิดของเขา พยายามทำให้การสื่อสารในครอบครัวมีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทางมากยิ่งขึ้น อันเป็นวิธีการที่เชื่อว่าน่าจะดีกว่าการสื่อสารทางเดียวจากพ่อแม่ถึงลูกเท่านั้น

4. เป็นเหมือนคณะกรรมการ สมาชิกในครอบครัวจะดำเนินการให้พฤติกรรมการสื่อสารออกมาในรูปคล้ายกับเป็นคณะกรรมการในการแก้ปัญหาและตัดสินใจบ่อยที่สุดเท่าที่จะบ่อยได้ การสื่อสารในครอบครัวแบบนี้จะเป็นน้ำมันหล่อลื่นที่ทำให้การร่วมกันขบคิดปัญหาต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม

5. เป็นแหล่งนันทนาการ ถ้าสมาชิกในครอบครัวรู้สึกสนุกสนานในการแสดงออกต่าง ๆ อย่างที่มักมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน นั่นเป็นสัญญาณบอกรู้ว่าครอบครัวนั้นมีบรรยากาศที่ดี ไม่ใช่อาศัยบ้านเป็นเพียงที่พักผ่อนนอนหลับและหุงหาอาหารกินเท่านั้น แต่บ้านควรเป็นที่ผ่อนคลายความตึงเครียดจากภารกิจประจำวัน ด้วยการสังสรรค์เสวนาประสาพ่อแม่ลูก ตลอดจนร่วมกันในการแสวงหาความบันเทิงต่าง ๆ

6. เป็นกลุ่มพัฒนาตนเอง ระยะหลังๆ นี้มีการใช้กระบวนการกลุ่มช่วยบุคคลในการแก้ปัญหาส่วนตัวอย่างแพร่หลายและได้รับความนิยม กระบวนการกลุ่มหลายแบบมุ่งส่งเสริมให้สมาชิก “เปิดอก” ถึงความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง และ “ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” กับทั้งพยายามหาวิธีการที่ดียิ่งๆ ขึ้นไปในการแก้ปัญหาส่วนตัวของแต่ละคน (อิรนันท์ อนุวัชศิริวงศ์. 2533 : 527-576)

จะเห็นได้ว่าครอบครัวนับเป็นกลุ่มสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมภูมิที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นต่อกัน มีความรู้สึกขั้นพื้นฐานในการสร้างพฤติกรรมและแบบแผนของท่าทีของแต่ละบุคคล(สมพงษ์ เกษมสิน. 2517 : 54-55) ในครอบครัวนี้เองที่จะเกิดการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมต่าง ๆ จากพ่อแม่ไปสู่เด็ก กระบวนการถ่ายทอดนี้คือการสื่อสารนั่นเอง ซึ่งในแต่ละครอบครัวก็จะแตกต่างกัน เพราะในแต่ละครอบครัวก็ย่อมมีการพัฒนารูปแบบลักษณะเฉพาะขึ้นมา

ความหมายของการสื่อสาร

ได้มีผู้รู้ได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้หลายแง่หลายมุมด้วยกัน ได้แก่

สวณิต ยมาภัย (2526 : 12) ให้นิยามว่า การสื่อสาร หมายถึง การติดต่อกันระหว่างมนุษย์เพื่อทำให้รับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน

ประมะ สตะเวทิน (2527 : 14) สรุปความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสารจากบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังอีกฝ่ายซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ

สังคม ภูมิพันธ์ (2530 : 13) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารในแง่ การสื่อสารระหว่างบุคคลว่า หมายถึง การสื่อสารที่บุคคลสองฝ่ายร่วมกระทำการโต้ตอบกัน ผลัดเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารกันไปเรื่อยๆ จนกระทั่งบรรลุจุดหมายในการสื่อสาร

รัชนี ศุจิจันทร์รัตน์ (2531 : 2) ให้นิยามว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการของมนุษย์ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความคิดเห็น และอารมณ์ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันตามเนื้อหาที่ต้องการสื่อ

นอกจากนี้ ถิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533 : 15-20) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อใช้เป็นแนวทางศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง โดยให้แนวความหมายของคำว่า การสื่อสาร 5 นัยด้วยกัน ได้แก่

1. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

กล่าวคือ การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง และต่อไปเรื่อยๆ ไม่เคยหยุดนิ่ง

2. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ย้อนกลับมาไม่ได้

การสื่อสารที่เกิดขึ้นในอดีตมีอิทธิพลต่อปัจจุบันและส่งผลไปยังอนาคต เราไม่สามารถสร้างอดีตขึ้นมาได้อีก

3. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีการเคลื่อนไหวในความคิด

บุคคลที่กำลังสื่อสารกันอยู่นั้นจะต้องมีการเคลื่อนไหวในความคิดอยู่ตลอดเวลา และจะต้องเอาประสบการณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้การสื่อสารเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนเพราะเกี่ยวข้องกับสิ่งเร้า อารมณ์ ความเชื่อ และความรู้สึก ซึ่งการสื่อสารเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับกระบวนการทางจิตวิทยา และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์

การสื่อสารของบุคคลเป็นการนำเอาประสบการณ์มารวมกันเข้า การส่งและการแปลความหมายไม่อาจสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นได้ ถ้าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายในและภายนอกของแต่ละบุคคล ปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตีความในการสื่อสารของบุคคลแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน ได้แก่

- ปฏิสัมพันธ์ภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Interaction) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายในกับภายนอกของแต่ละบุคคลเฉพาะตัว เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างเสริมประสบการณ์บุคคลจะตีความสิ่งรอบตัวที่เกิดขึ้นเหมือนหรือแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ก็เนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ภายในตัวบุคคล

- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Interaction) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คนหรือมากกว่านั้น เป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เพราะแต่ละคนย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ภายในตัวบุคคลของตนให้สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี

5. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่จะต้องมีการบริบท

การสื่อสารต้องมีความเกี่ยวข้องกับเวลาและสถานที่ หรือกาลเทศะ สภาพการณ์ของการสื่อสารต้องอาศัยการรับรู้ของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังรวมถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ด้วย

นอกจากนี้ในการสื่อสารของบุคคล พฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลอาจจะเป็นพฤติกรรมที่ใช้ถ้อยคำ ได้แก่ คำพูด ข้อความที่เขียน เรียกว่า การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ใช้ถ้อยคำ เช่น สายตา ท่าทาง หรือแสดงออกทางสีหน้า เรียกว่า การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-Verbal Communication) โดยปกติแล้วพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของเนื้อหาหรือข่าวสาร จะต้องเป็นพฤติกรรมที่ผู้รับสารสามารถตีความได้

จากการศึกษาของ แมคโครสกี และคณะ (อรุณีประภา หอมเศรษฐี. 2528 : 121 ; อ้างอิงมาจาก McCroskey et al. 1971) พบว่า การสื่อความหมายโดยการคุยกันต่อหน้าใช้ภาษาพูดเพียงร้อยละ 35 ที่เหลือเป็นการสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูด และนักวิชาการได้ทำการวิเคราะห์พบว่า ภาษาทั้งสองประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันถึง 5 ลักษณะด้วยกัน (สวนิต ยมาภัย. 2521 : 65-77)

1. ซ้ำกัน หมายถึง การแสดงออกในเชิงวัจนะที่ทำให้เกิดความหมายซ้ำกับคำพูด เช่น พยักหน้าพร้อมกับพูดว่า “ใช่”
 2. แย้งกัน หมายถึง การแสดงออกในเชิงวัจนะที่แย้งกับคำพูด เช่น ชมว่า “สวย” โดยไม่ได้หันมามองดูเลย
 3. แทนกัน หมายถึง การที่อวัจนภาษาทำหน้าที่แทนวัจนภาษาโดยสิ้นเชิง เช่น เมื่อพระภิกษุรับนิมนต์ ท่านจะตอบรับด้วยอาการดุชะณี (นิ่ง) อย่างไรก็ตามบางครั้งอวัจนภาษาก็ไม่สามารถทำหน้าที่แทนได้
 4. เสริมกัน หมายถึง การที่อวัจนภาษาทำหน้าที่เพิ่มหรือเสริมน้ำหนักให้แก่คำพูด โดยเฉพาะคำพูดที่ผู้ใช้ต้องการแสดงอารมณ์ หรือแสดงภาพให้เห็นจริงเห็นจัง ซึ่งอาจทำได้โดยใช้การแสดงออกบนหน้าและดวงตา เป็นต้น ในทำนองเดียวกันบางที่วัจนภาษาก็ช่วยเสริมความชัดเจนให้แก่วัจนภาษาได้ด้วย
 5. เน้นกัน หมายถึง การใช้อวัจนภาษาช่วยเป็นเน้นจุดสำคัญที่ต้องการสื่อ ซึ่งอาจทำได้โดยการบังคับเสียงให้ดังขึ้นกว่าเดิม การเคลื่อนไหวมือและขา การเคลื่อนไหวศีรษะ เป็นต้น
- จะเห็นได้ว่าการสื่อสารทั้งเชิงวัจนะและเชิงอวัจนะ ต่างก็มีส่วนสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการของมนุษย์ในการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความคิดเห็น และอารมณ์ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ย้อนกลับไม่ได้ ซึ่งกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้ส่งสาร ตัวสาร และผู้รับสารเป็นองค์ประกอบหลักในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบที่ง่ายที่สุดของการสื่อสาร และการสื่อสารทั้งเชิงวัจนะและอวัจนะต่างก็มีส่วนสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคล ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาการสื่อสารที่เป็นพฤติกรรมที่ใช้ถ้อยคำและพฤติกรรมที่ไม่ใช่ถ้อยคำควบคู่กันไป

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

มัทนา ไทยะโกมล (2529 : 11-12) แสดงทัศนะเกี่ยวกับรูปแบบของการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication Parttens) โดยใช้การพิจารณาคำที่เกี่ยวข้องเป็นแนวคิด คือ

รูปแบบหรือแบบแผน (Pattern) หมายถึง พฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติที่กระทำซ้ำๆ จนเกิดเป็นลักษณะที่ชัดเจน เน้นอน มีแนวโน้มที่สามารถทำนายได้

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการที่ความคิดหรือข่าวสาร ถูกส่งจากแหล่งไปยังผู้รับสารด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร

ครอบครัว (Family) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่แสดงออกโดยสื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งในที่นี้ คือ ระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็นการพิจารณาในระดับบุคคล (Individual) ที่เริ่มดำเนินมาและเป็นไปในช่วงวัยเด็กหรือจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication Patterns) หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะที่เด่นชัดของพฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่กระทำซ้ำๆ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัวเดียวกัน เช่น สามี-ภรรยา บิดา-มารดา-บุตร ได้แก่ การสื่อความหมาย ความเข้าใจ การถ่ายทอดข่าวสารต่างๆ การอบรมสั่งสอน การแนะนำ ตักเตือน

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวนั้น แบ่งเป็น 2 แนวคิด ได้แก่

1. แนวคิดของ Mcleod , Chaffee and Wackman

แนวคิดนี้ แมคคลอด เซฟฟี และแวกแมน (ธารทิพย์ สมบูรณ์. 2527 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Mcleod , Chaffee and Wackman. 1973 : 349 - 364) แบ่งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็น 2 แบบ ดังนี้

1.1 การติดต่อสื่อสารที่ยึดถือแบบแผนของสังคมเป็นหลัก (Socio - Oriented Communication) คือ แบบของความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่ - ลูก ที่ยึดถือสังคม แบบแผนหรือประเพณีเป็นแนวทาง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวที่เข้ากันได้ดี ครอบครัวแบบนี้จะอบรมให้เด็กรักษาความสามัคคีกับพ่อแม่และบุคคลอื่นๆ ในครอบครัวพ่อแม่จะสนับสนุนให้เด็กปรับตัวเข้ากับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวและเพื่อนๆ พ่อแม่จะสอนลูกให้หลีกเลี่ยงการโต้เถียง ความขัดแย้ง เด็กจะต้องรู้จักระงับความโกรธ และยอมจำนนในการถกเถียงปัญหา เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งหรือความยุ่งยากขึ้น

1.2 การติดต่อสื่อสารที่ยึดถือแนวคิดเป็นหลัก (Concept - Oriented Communication) คือ แบบความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่-ลูก ความสัมพันธ์นี้ยึดถือแนวความคิด ข้อเท็จจริง ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ของเนื้อหาที่สื่อสารกันเป็นหลัก เด็กจะได้รับการสนับสนุนให้รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย รู้จักโต้แย้งความคิดเห็นของผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นความเชื่อของผู้อื่นด้วย

พ่อแม่จะสนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ เด็กจึงมีทักษะในการแสดงเหตุผล และรู้จักประเมินปัญหาอย่างรอบคอบ

ในทางปฏิบัติพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกจะไม่มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง แต่จะมีการผสมผสานกันระหว่างลักษณะทั้ง 2 แบบ ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวได้ 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบอิสระ (Laisser Faire) แบบนี้ไม่ได้เน้นหนักถึงความสัมพันธ์ทั้งแบบ Socio - Orientation และ Concept - Orientation เด็กจะไม่ถูกห้ามเถียงผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นขัดแย้งจากบุคคลอื่น

แบบที่ 2 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบเน้นการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ (Protective) แบบนี้จะเน้นความสัมพันธ์แบบ Socio - Orientation คือ จะอบรมเด็กให้มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และรักษาความสามัคคีกลมเกลียวภายในครอบครัว เด็กจะถูกสอนไม่ให้เถียงกับผู้ใหญ่

แบบที่ 3 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบสนับสนุนความคิดเห็นของเด็กเป็นหลัก (Pluralistic) แบบนี้จะเน้นความสัมพันธ์แบบ Concept - Orientation คือจะสนับสนุนความคิดแปลกใหม่ของเด็กแม้จะเป็นการขัดแย้งกับผู้ใหญ่ก็ตาม เด็กมีอิสระเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นเป็นของตัวเองและถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว

แบบที่ 4 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบประนีประนอม (Consensual) แบบนี้จะประนีประนอมระหว่าง Socio - Orientation และ Concept - Orientation คือ เด็กอาจได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น แต่ต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงกลมเกลียวภายในครอบครัว

2. แนวคิดของ Kantor และ Lehr

แคนเทอร์ และเลห์ (นิศารัตน์ ทองอุปการ. 2538 : 11 - 12 ; อ้างอิงมาจาก Kantor and Lehr. 1976) ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาวิจัยสาขาการสื่อสารในครอบครัว ได้แบ่งคุณลักษณะหรือวิธีการของการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (closed family communication) การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (open family communication) และการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (random family communication) แต่ละแบบมีข้อดีและข้อด้อยในตัวเอง และอาจเป็นแบบวิธีสร้างสรรค์หรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการเลือกสรรมาใช้ในแต่ละสถานการณ์

1. การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด หมายถึง แบบวิธีการเลือกสรรในครอบครัวที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์อย่างรัดกุม ผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์ คือผู้ที่มีอำนาจสูงสุดซึ่งมักจะ ได้แก่ พ่อ ผู้กำหนดกฎเกณฑ์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว ประเด็นของการสนทนาและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านสื่อต่างๆ เข้ามาจะต้องถูกกลั่นกรองด้วยข้อจำกัดต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว ซึ่งกำหนดว่าอะไรบ้างที่สมาชิกควรจะได้ประสบพบเห็นและอะไรบ้างที่ไม่ควร

ในครอบครัวแบบนี้เด็กที่อ่านหนังสือง่ายจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน ในทางตรงกันข้ามก็ใช้การลงโทษสำหรับเด็กที่ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ เรื่องของเวลามักเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดในครอบครัวแบบนี้ว่ามีการวางระเบียบในเรื่องเวลาอย่างเคร่งครัด มีตารางเวลาสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และทุกคนต้องรักษาระเบียบ เช่น จะต้องกลับถึงบ้านไม่เกิน 17.00 น. จะต้องเข้านอนก่อน 22.00 น. ข้อความที่ผู้ใหญ่มักพูดกับเด็กในครอบครัวแบบนี้ ได้แก่ ข้อความในทำนองชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเกียรติยศของวงศ์ตระกูล

ข้อดีของครอบครัวแบบปิด คือ ครอบครัวแบบนี้มักจะแก้ไขสถานการณ์ที่ยุ่งยากได้โดยอาศัยวิธีการเชิงอำนาจนิยมซึ่งมีคุณประโยชน์หลายประการ ประการแรก การใช้อำนาจนิยมมักจะมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิผล ประการที่สอง วินัยและการควบคุมพฤติกรรมสามารถให้ความรู้สึกรับประกันและปลอดภัยแก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี ในกรณีที่สมาชิกประพฤติตามครรลองของกฎระเบียบ ประการต่อมา การใช้ทรัพยากรในครอบครัวแบบนี้มักจะมีการจัดสรรอย่างรอบคอบ ไม่ปล่อยให้แต่ละคนทำอะไรตามอำเภอใจ ส่วนข้อเสียของครอบครัวแบบปิด คือ ทำให้บุตรหลานไม่มีอิสระอย่างเต็มที่ ปิดกั้นตนเองจากโลกภายนอก ดำเนินกิจวัตรประจำวันอย่างเต็มไป ด้วยข้อกำหนด

2. การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจความเป็นไปต่างๆ ภายในครอบครัวสูง แต่ละคนมีบทบาทค่อนข้างมากและมีความยืดหยุ่นสูง แม้ว่าโดยปกติแล้วพ่อแม่จะมีอำนาจในบ้านมากกว่าลูกแต่ก็มีบทบาทเฉพาะที่จำเป็น กฎระเบียบของครอบครัวเป็นสิ่งที่ผ่อนผันและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น เวลาาร่วมรับประทานอาหารเย็นอาจเปลี่ยนแปลงโดยการตัดสินใจของคนส่วนใหญ่ในบ้านก็ได้ ประเด็นต่างๆ เป็นเรื่องที่พูดคุยถกเถียงกันได้ การโน้มน้าวใจเป็นวิธีการที่พ่อแม่มักใช้ ได้ผลดีกว่าการแสดงอิทธิพล พ่อแม่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจในการจัดการต่างๆ ภายในบ้าน แต่โครงสร้างของอำนาจก็ไม่ได้เป็นไปอย่างตายตัวแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะเสนอ ร่วมตัดสินใจและดำเนินการได้ ครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก พร้อมกันนั้นก็รับ

อิทธิพลจากภายนอกอยู่เสมอ ไม่มีการสะกิดกันข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่หลั่งไหลมาสู่ครอบครัวเหมือนครอบครัวแบบปิด

ข้อดีของครอบครัวแบบเปิด คือ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะปรับความต้องการของตนเองให้เข้ากับครอบครัว เพราะใช้วิธีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ ยึดถือเสียงข้างมากเป็นสำคัญ แต่ละคนสามารถมีอิทธิพลต่อครอบครัวได้ ครอบครัวแบบเปิดให้โอกาสแก่บุคคลในการเจริญเติบโตสูงทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างไรก็ตามข้อเสียของครอบครัวประเภทนี้ก็มีได้แก่ การมีสภาพที่ง่ายต่อการแตกแยก ขาดความปรองดองกัน เพราะต่างก็ยึดมั่นในความคิดเห็นของตน เมื่อมีข้อขัดแย้งขึ้นสมาชิกในครอบครัวมักมีทัศนคติที่จะเอาชนะกัน การหวังที่อาศัยเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งนั้นพอจะเป็นไปได้ แต่ที่จะหวังให้ทุกคนเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์นั้นเป็นไปได้ยาก

3. การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนสามารถทำอะไรตามที่ต้องการได้ กฎระเบียบต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกครอบครัวแบบนี้เป็นไปตามสบายในแบบฉบับของแต่ละคน เรื่องที่แต่ละคนสนใจมักเป็นเรื่องในปัจจุบัน ไม่มีเป้าหมายระยะยาวสำหรับอนาคต การใช้ทรัพยากรหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวแบบนี้มักเป็นไปเพื่อจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า ครอบครัวแบบนี้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกสูง และรับอิทธิพลจากภายนอกมากตามอัธยาศัยของสมาชิกแต่ละคน ความเป็นอยู่เป็นตามความพอใจของแต่ละคน เช่น ในขณะที่คนอื่น ๆ นอนหลับอาจจะมีการทำงานหรือรับประทานอาหาร เวลาอาหารแต่ละมื้อไม่คงที่ขึ้นอยู่กับการจัดการในชีวิตประจำวันของสมาชิกแต่ละคน ในสภาพการณ์ที่ทำอะไรตามสบาย หากเมื่อใดที่ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อนั้นเราก็จะมองเห็นว่าครอบครัวแบบนี้ให้โอกาสแก่บุคคลที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีเสรีภาพ สร้างสรรค์ แต่หากเมื่อใดที่ดำเนินไปอย่างซุกซนเราก็จะมองเห็นว่าครอบครัวแบบนี้เป็นหนทางไปสู่ความแตกร้างได้ง่าย เด็กๆ อาจจะถูกละเลยปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอ

จากการศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งแบ่งเป็น 2 แนวคิด ที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดของแมคลอด เชฟฟี และแวกแมน (McLeod, Chaffee and Wackman) ซึ่งแบ่งรูปแบบการสื่อสารระหว่างพ่อแม่-ลูก ออกเป็น 4 แบบด้วยกัน ได้แก่ การสื่อสารภายในครอบครัวแบบอิสระ การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การสื่อสารในครอบครัวแบบสนับสนุนความคิดของเด็ก และการสื่อสารในครอบครัวแบบประนีประนอม ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งได้แก่ แนวคิดของแคนเทอร์ และเลห์ (Kantor and Lehr) แบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว 3

แบบ ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด และการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย ซึ่งการแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวทั้งสองแนวคิดนี้ผู้วิจัยเห็นว่าในทางปฏิบัติ พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวระหว่างพ่อแม่-ลูก จะไม่มีลักษณะเป็นไปในทางใดทางหนึ่ง และจากการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารพ่อแม่แสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ การให้ออกาสบุตรแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะที่เด่นชัด คือ พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก เช่น การให้คำชมเชย การตั้งใจฟังบุตรเล่าเรื่องต่าง ๆ การให้ออกาสบุตรแสดงความคิดเห็น ส่วนพฤติกรรมการสื่อสารเชิงลบ เช่น การดุด่า การเฉยเมย เป็นต้น นอกจากนี้แล้วสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน วัฒนธรรมและอารยธรรมทางตะวันตกที่มุ่งเน้นความเจริญทางวัตถุ เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของครอบครัวมากขึ้น ทำให้พ่อแม่มีเวลาให้ลูกน้อยลงเพราะสนใจแต่การประกอบอาชีพ การสร้างฐานะทางสังคม หรือให้เวลากับงานสังคมมากเกินไป จนไม่มีโอกาสพูดคุย อบรมลูก ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับลูกเกิดความไม่เข้าใจกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าปริมาณการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่แสดงต่อบุตร ได้แก่ การสื่อสารเชิงบวก และการสื่อสารเชิงลบ ควบคู่กับปริมาณการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งพ่อแม่ในแต่ละครอบครัวจะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวในปริมาณที่แตกต่างกันไป ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากพฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่แสดงต่อบุตรควบคู่กับปริมาณการสื่อสาร ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีพฤติกรรมการสื่อสารทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก
2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกในปริมาณมาก และแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงลบในปริมาณน้อย
3. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกในปริมาณน้อย และแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงลบในปริมาณมาก

4. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีพฤติกรรมการสื่อสารทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย

ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น

ครอบครัวนับเป็นกลุ่มสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมาก เพราะครอบครัวเป็นกลุ่มปฐมภูมิที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นต่อกัน มีความรู้สึกขั้นพื้นฐานในการสร้างพฤติกรรมและแบบแผนของท่าทีของแต่ละบุคคล (สมพงษ์ เกษมสิน. 2517 : 54-55) ในครอบครัวนี้เองที่จะเกิดการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมต่าง ๆ จากพ่อแม่ไปสู่เด็ก กระบวนการถ่ายทอดนี้คือ การสื่อสารนั่นเอง ซึ่งในแต่ละครอบครัวก็จะแตกต่างกัน เพราะในแต่ละครอบครัวย่อมมีการพัฒนารูปแบบลักษณะเฉพาะขึ้นมา

ความแตกต่างของการสื่อสารภายในครอบครัวเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อแบบแผนในการคิดและความสนใจที่เป็นแนวทางในการหล่อหลอมหรือพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ต้องเรียนรู้ พ่อแม่จำเป็นต้องสร้างทักษะทั่วไปในการส่งและการรับสาร ทั้งนี้เพราะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนของการพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่นนั้น พ่อแม่ต้องกระทำผ่านกระบวนการการสื่อสารทั้งสิ้น (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 61-62) ในทางตรงกันข้ามหากพ่อแม่ไม่สามารถสื่อสารกับลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะประสบความล้มเหลวในการอบรมเลี้ยงดู (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2530 : 59)

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่อยู่ระหว่างเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นวัยที่ต้องการอิสระ ต้องการพึ่งพาตนเอง ต้องการแสวงหาความรู้ อยากรู้ อยากเห็น อยากลองทำในสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ตนไม่เคยทำ และมีแนวคิดต่อต้านผู้ใหญ่ จึงมักมีปัญหาในการปรับตัว ก่อให้เกิดความยุ่งยากสับสนได้ การตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็ว วุฒิภาวะ มีการแสดงออกทางด้านอารมณ์รุนแรง ดังนั้นพ่อแม่จึงควรรู้จักแสดงความรักต่อเด็กอย่างถูกต้อง พุดคุยกับลูกอย่างรู้ใจ ให้ความเป็นกันเอง รับฟังปัญหาอย่างเห็นอกเห็นใจ พร้อมทั้งเป็นที่พึ่งของเด็ก เด็กก็เกิดความรู้สึกอบอุ่น ตลอดจนเคารพนับถือและไว้วางใจ เมื่อลูกประสบปัญหาก็กล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ นำปัญหาต่าง ๆ มารบบายให้ฟัง หรือปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป (ปราณี รามสูตร. 2528 : 68) ในทาง

ตรงกันข้ามหากบ้านไม่มีใครเป็นที่พึ่งพิงหรือให้ความรู้สึกเชื่อมั่นได้ เมื่อมีปัญหาก็ไม่มาปรึกษา เก็บกดปัญหาไว้แต่ลำพังแล้วหาทางออกด้วยการคบเพื่อนไม่ดี หรือหันไปพึ่งสิ่งเสียดแทงทั้งหลาย ซึ่งกว่าคนในบ้านจะรู้ปัญหานั้นก็อาจบานปลายจนยากจะแก้ไขได้เสียแล้ว (ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2528 : 8-9)

นอกจากนี้จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้พ่อแม่มีเวลาให้แก่ลูกน้อยลง การไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อยเช่นนี้ทำให้พ่อแม่พูดคุยกับลูกเฉพาะเรื่องที่สำคัญ เช่น เรื่องผลการสอบหรือทักทายกันเพียงประโยคซ้ำๆ เป็นประจำ จนเด็กรู้สึกเบื่อ ซึ่งอาจแสดงออกโดยการหลีกเลี่ยงไม่พบปะสนทนา (พยอม อิงคตานุวัฒน์. 2530 : 205) ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างลูกกับพ่อแม่ เกิดความไม่เข้าใจกันมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตตามศักยภาพทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การสื่อสารที่เหมาะสมระหว่างเด็กกับพ่อแม่จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีระหว่างกัน ซึ่งถือเป็นแนวทางส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาไปในแนวทางอันพึงประสงค์ ดังนั้นพ่อแม่จึงควรทราบและเข้าใจอิทธิพลของการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาเด็ก เพื่อเด็กเหล่านี้จะได้มีโอกาสได้รับการพัฒนาคุณภาพ อันจะเป็นพื้นฐานและพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมต่อไป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารในครอบครัว

ความแตกต่างของของบุคคลในเรื่องอายุ เพศ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นับเป็นปัจจัยสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เพราะความแตกต่างของบุคคลในเรื่องดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การตีความข่าวสารข้อมูลแตกต่างกันเป็นผลให้การติดต่อสื่อสารบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ได้ (พิชชุดา วิรัชพันธุ์. 2534 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Kochler. et al. 1976 : 112-132)

ความแตกต่างด้านอายุ

อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด พฤติกรรมของบุคคลที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการสื่อสารต่างจากบุคคลที่มีอายุน้อย และบุคคลที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารเปลี่ยนไปเมื่ออายุมากขึ้น (พิชชุดา วิรัชพันธุ์. 2534 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Myers and Myers.1982 : 5) โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อน มองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่มีอายุมาก สำหรับคนที่มีอายุมากมักจะมีความคิดอนุรักษนิยม ยึดถือการปฏิบัติ และมองโลกในแง่ร้ายมาก

กว่าคนที่มีอายุน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคนที่มีอายุมากมีประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งเคยผ่านปัญหาต่างๆ มามากกว่าคนที่มีอายุน้อย (ปรเม สตะเวทิน. 2526 : 105) จึงทำให้ความคิดทัศนคติ และความรู้สึกของคนต่างวัยไม่เหมือนกัน ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย

จากการศึกษาการเกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย พบว่าสาเหตุสำคัญของการขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาด้านความคิดและพฤติกรรม เกิดจากความแตกต่างระหว่างอายุของบิดามารดากับบุตร บิดามารดามักมีอายุแตกต่างกันมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ซึ่งเรียกว่าเป็นความแตกต่างกันทางชีวภาพ สาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ การที่ผู้ใหญ่ (บิดามารดา) มีอายุมากขึ้น ความเร็วในการเรียนรู้ทางสังคมจะลดลง การรับรู้สิ่งต่างๆ ลดลง ส่วนเด็กและวัยรุ่นจะเรียนรู้ได้เร็วกว่าผู้ใหญ่ จึงพร้อมที่จะซึมซับค่านิยมวัฒนธรรมและสิ่งแปลกปลอมต่างๆ จากวัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามาโดยง่ายและรวดเร็ว ดังนั้นจึงเกิดความแตกต่างทางด้านความคิด ความเข้าใจระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก หรือระหว่างบิดามารดาและบุตรวัยรุ่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2524 : 34-53)

นอกจากนี้ในช่วงวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอย่างมาก ส่วนต่างๆ ของร่างกายเจริญเติบโตไม่พร้อมกัน ซึ่งทำให้ร่างกายขาดดุลและอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิดเปลี่ยนแปลงง่าย ตลอดจนเริ่มมีความคิดที่จะแยกตัวเป็นอิสระจากครอบครัวทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ ในขณะที่พ่อแม่ปรับตัวไม่ทันกับความเติบโตของวัยรุ่น ทำให้พ่อแม่ยังคงใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดู การติดต่อสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่นเช่นเดียวกับเมื่อบุตรยังเป็นเด็กเล็ก เช่น คอยแนะนำออกคำสั่งให้วัยรุ่นต้องปฏิบัติตามเหมือนเด็กเล็กๆ หรือคอยติดตามดูแลจนบุตรไม่มีโอกาสเป็นอิสระทางความคิดและการตัดสินใจ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 173) จึงทำให้มีเรื่องทะเลาะกับครอบครัวอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้อีกประการหนึ่งจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวัยมากขึ้น และถ้าหากไม่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเพียงพอ ความขัดแย้งระหว่างวัยจะมากขึ้น ดังนั้นปัญหาการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน น่าจะเกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่กับบุตรวัยรุ่นตอนต้นมากกว่าบุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เพราะกว่าที่บุตรจะเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายนั้น พ่อแม่ก็มีเวลาที่จะค่อยๆ ปรับตัวให้ยอมรับว่าบุตรของตนไม่ใช่เด็กเล็กๆ อีกต่อไปแล้ว ดังที่ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2520 : 260) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อลูกหลานเจริญเติบโตขึ้น พ่อแม่จะค่อยๆ ตระหนักว่าลูกหลานของตนหาใช่เด็กเล็กๆ อีกต่อไป ผลที่ตามมาคือพ่อแม่จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ลูกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นจะค่อยๆ ดีขึ้นแต่ก็ยังคงมีความขัดแย้งต่าง ๆ อยู่ อย่างไรก็ตามกล่าวโดยทั่วไปแล้วความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะเป็นไปอย่างราบรื่นและมั่นคงกว่าในระยะก่อนหน้านี้ ยกเว้นในช่วงปีแรกของวัยรุ่น

จะเห็นได้ว่าความแตกต่างในด้านอายุ เป็นสิ่งที่ทำให้นุตรวัยรุ่นรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อแม่แตกต่างกันได้ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าบุตรวัยรุ่นตอนปลายน่าจะมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกมากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น และในขณะเดียวกันบุตรวัยรุ่นตอนปลายก็จะมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่าวัยรุ่นตอนต้นด้วย

ความแตกต่างทางเพศ

ความแตกต่างทางเพศทำให้นุคคลมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมและสังคมไทยยังกำหนดบทบาทและกิจกรรมของเพศหญิงและเพศชายไว้ต่างกัน เพศหญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหว ละเอียดย่อน ประณีประนอม และหยิ่งลึกจิตใจคนอื่น ได้ดีกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายจะให้เหตุผลและจดจำข่าวสารได้มากกว่าเพศหญิง (ประมะสตะเวทิน. 2526: 106) นอกจากนี้จากการวิจัยของ ดรอปเพลแมน (Smart. 1969 : 502 ; citing Droppelman. 1963) ซึ่งศึกษาเด็กชายและเด็กหญิงที่เรียนในระดับชั้นตั้งแต่ 7-11 เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากเด็กชายและเด็กหญิงมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า เด็กหญิงรายงานว่าตนได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากบิดาและมารดามากกว่าที่เด็กชายรายงาน ขณะที่เด็กชายรู้สึกว่าได้รับการกระทำที่ไม่เป็นมิตรมากกว่าซึ่งสอดคล้องกับผลการประมวลงานวิจัยที่ดำเนินการโดยโกลดิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 55 ; อ้างอิงมาจาก Goldin. 1969) ที่พบว่า เด็กชายมีการรับรู้ว่ามีบิดามารดาที่มีความรักและการยอมรับตนน้อยกว่าเด็กหญิง แต่บิดามารดาจะมีการควบคุมทางจิตเรี่ยกรังจากตนและลงโทษตนเป็นปริมาณมากกว่าที่เด็กหญิงรายงาน

ดังนั้น ความแตกต่างทางเพศ น่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้นุตรวัยรุ่นรับรู้พฤติกรรมการสื่อสารของพ่อแม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยคาดว่าบุตรวัยรุ่นเพศหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชาย และในขณะเดียวกันบุตรวัยรุ่นเพศหญิงก็มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชายด้วย

ความแตกต่างด้านการศึกษาของบิดามารดา

✓ ความแตกต่างด้านการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การรับรู้แตกต่างกัน กล่าวคือ การศึกษาจะช่วยให้คนมีสติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือปฏิบัติการแสดงออกของบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อยกว่า (วรรณสิทธิ ไวยยะเสรี. 2526 : 42)

เมื่อพิจารณาถึงความเข้าใจของบิดามารดาเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว บิดามารดาจะต้องพยายามเข้าใจในลักษณะธรรมชาติ ของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของเฟลมมิง (นรา สมประสงค์. 2520 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Fleming. 1957 : 14) ที่ว่าบิดา มารดาที่ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุ่นดีพอ ไม่เข้าใจวัยรุ่น จะเป็นสาเหตุให้เกิดความ ขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นได้ จะเห็นได้ว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงน่าจะมี ความรู้ในเรื่องนี้ได้มากกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบัน สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ก็พยายามทำการเผยแพร่เนื้อหาสาระทางวิชาการด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อย่างกว้างขวาง แต่จะสังเกตได้ว่าสื่อที่เสนอรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสารหรือวารสารที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูโดยตรง ซึ่งจากการวิจัยของ เวทย์ ธีโนปจัย (2517 : 94 - 102) พบว่า ผู้ที่จะเปิดรับสื่อในแขนงนี้ ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่ได้ รับการศึกษาค่อนข้างสูง

นอกจากนี้จากการศึกษาของ ศิริพร สิริยากุล (2534) ซึ่งศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่น ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว พบว่าบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกใน ครอบครัวยุคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมี การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนมารดาที่มี การศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างด้านการศึกษาของบิดามารดา นั้นมีผลต่อการสื่อสารใน ครอบครัวยุค บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางน่าจะมีการสื่อสารเชิงบวกมากกว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาในระดับต่ำ ในขณะที่เดียวกันบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูงและระดับ กลางน่าจะมีการสื่อสารเชิงลบน้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำด้วย

ความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ในการศึกษาเรื่องใดก็ตาม มักนำตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาเกี่ยว ข้องทั้งนี้อย่างน้อยเพื่อดูความแตกต่างระหว่างผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อตัวแปรตามในการศึกษาหรือไม่ เช่น ในการศึกษางานวิจัยของบอร์นเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner. 1983) ได้แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตัวของพ่อแม่ชนชั้นกลางกับชนชั้นต่ำต่อบุตร จะแตกต่างกัน กล่าวคือ พ่อแม่ชนชั้นกลางจะมีกอบรมให้เด็กของตนเห็นคุณค่าที่สูงที่สุดของการ สื่อสาร กระตุ้นให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะถือว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัว แทนทางด้านสถานภาพและความน่าเคารพนับถือของสังคม และพ่อแม่ชนชั้นกลางมักจะลงโทษ

เด็กทางกายน้อยกว่าพ่อแม่ชั้นใช้แรงงาน นอกจากนี้ผลการวิจัยอื่น ๆ ยังพบว่าพ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะถือเป็นเรื่องใหญ่ถ้าเด็กของตนไม่ทำตามคำสั่งและมักใช้การลงโทษทางร่างกาย แต่สำหรับพ่อแม่ในชนชั้นกลางไม่ค่อยใช้การลงโทษเด็กทางร่างกายแต่จะใช้เหตุผลมากกว่า ซึ่ง Sears, Macoby & Leivin ได้วิจัยพบเช่นกันว่า แม่ในชนชั้นกลางใช้การควบคุมบังคับเด็กที่เป็นลูกของตนน้อยกว่าแม่ที่อยู่ในชนชั้นต่ำ (จรรยา สุวรรณทัต. 2530)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการสื่อสารในครอบครัว โดยครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางน่าจะมีการสื่อสารเชิงบวกมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำในขณะเดียวกันครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ความแตกต่างระหว่างอายุ เพศของบุตร การศึกษาของบิดามารดา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการรับรู้การสื่อสารในครอบครัวของบุตรวัยรุ่น

นอกจากนี้แล้วความแตกต่างระหว่างลักษณะการสื่อสารของบิดามารดาอย่างมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้วย

ความแตกต่างระหว่างลักษณะการสื่อสารของบิดากับมารดาตามการรับรู้ของบุตร

ความแตกต่างระหว่างลักษณะการสื่อสารของบิดากับมารดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในครอบครัว โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีค่านิยมการเลี้ยงดูว่าเป็นหน้าที่ของมารดา และการที่มารดาต้องทำหน้าที่ดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดนี้เอง ทำให้มารดามีบทบาททั้งในด้านการอบรมสั่งสอน ตักเตือน ให้อภัย หรือการดุว่า การลงโทษบุตรมากกว่าบิดา ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูนั้นต้องกระทำผ่านกระบวนการการสื่อสารเป็นหลัก จากการศึกษาศึกษาของ ศิริพร สิริยากุล (2534) ได้ศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว โดยศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ ปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 635 คน วัดการสื่อสารในครอบครัวโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง พบว่าบิดามีการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นน้อยกว่ามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งโดยทั่วไปในสังคมไทยมีค่านิยมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบของมารดา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มารดามีการสื่อสารในครอบครัวทั้งในด้านการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบมากกว่าบิดา นอกจากนี้จากรายงานการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2517 :67) รายงานว่า มารดาสนใจเอาใจใส่ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรมากกว่าบิดา ส่วนตัวบุตรเองก็ให้ความเคารพนับถือและเกรงกลัวมารดามากกว่าบิดา

ส่วนการศึกษาในต่างประเทศ ได้แก่ การศึกษาของไวเนอร์ (ศิริพร สิริยากุล, 2534 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Weiner, 1988) ที่ทำการสำรวจความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมที่อาศัยอยู่ในรัฐมินเนโซตา จำนวน 1,047 คน พบว่าบุตรวัยรุ่นทั้งชายและหญิงแสดงออกถึงความเต็มใจที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนกับบิดามารดาในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับมารดา เช่น ต้องการคุยเรื่องความรู้สึกและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบิดามารดา โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า PAC ก็พบว่าคะแนนความเปิดเผยในการสื่อสารกับบิดาต่ำกว่ามารดา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการวิจัยของ จอนห์สัน และ คอลลิน (Collins, 1988 : 66 ; citing Johnson and Collins, 1988) ที่ทำการศึกษาจากเด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นที่ 5, 8 และ 11 (อายุ 11, 14 และ 17 ปี) จำนวนทั้งสิ้น 385 คน เด็กเหล่านี้เป็นบุตรของชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกตอนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีให้เด็กรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของบิดามารดาที่ปฏิบัติต่อตน พบผลการวิจัยที่น่าสนใจคือ บุตรรับรู้ว่ามีมารดาที่มีการปฏิบัติที่แสดงออกถึงการยอมรับตนมากกว่าบิดา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงพอสรุปได้เพียงว่าบุตรวัยรุ่นมีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารของบิดาแตกต่างจากลักษณะการสื่อสารของมารดา ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาทั้งการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวกับตัวแปรต่าง ๆ

การศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวยังมีน้อย และมักเป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพ ได้แก่

- งานวิจัยของเกลส์เซอร์ (Glaser, 1977) ที่ทำการศึกษาลักษณะการสื่อสารระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ป่วยเป็นโรคจิตเภท จำนวน 10 ครอบครัว เปรียบเทียบกับครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว ทำการศึกษาโดยใช้ภาพหยดหมึกหลายภาพเป็นสถานการณ์กระตุ้นแล้ววัดลักษณะการสื่อสารใน 3 สภาวะ คือ สภาวะที่วัดสมาชิกที่ละคน วัดบิดากับมารดา คู่กัน และบิดามารดากับบุตร โดยอัดเสียงไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ภายหลัง ผลปรากฏว่าครอบครัวที่มีผู้ป่วยนั้นมีการสื่อสารที่ผิดปกติมากกว่าในครอบครัวที่ไม่มีผู้ป่วย กล่าวคือ มักจะมีการเปลี่ยนหัวข้อในการสื่อสารบ่อย ๆ และพยายามที่จะเบนเป้าหมายการสื่อสารไปที่เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว การสื่อสารที่ผิดปกตินี้พบในการวัดทั้ง 3 สภาวะ นอกจากนั้นการวิจัยนี้ได้กระทำเพื่อตรวจสอบสมมุติฐานที่ขัดแย้งกัน 2 ประการ ได้แก่ สมมุติฐานแรกคือ การสื่อสารที่ผิดปกติของบิดามารดาเป็นสาเหตุทำให้เด็กเป็นโรคจิตเภท ส่วนสมมุติฐานที่สองคือ การที่เด็กป่วยเป็นโรคจิตเภท ทำให้สมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวต้องสื่อสารด้วยอย่างผิดปกติ ซึ่งในการวิจัยนี้พบว่า ในสภาพที่บิดา

มารดาถูกวัดเป็นคู่ตามลำพังนั้นมีการสื่อสารที่ผิดปกติมากกว่าเมื่ออยู่ในสภาพการวัดที่มีบิดามารดาและบุตรอยู่ร่วมกัน ผลนี้พบทั้งในครอบครัวที่ป่วยและในครอบครัวที่ปกติด้วย เกลส์เซอร์ จึงสรุปว่า ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมุติฐานข้อแรกที่ว่า การสื่อสารที่ผิดปกติของบิดามารดาเป็นสาเหตุทำให้เด็กเป็นโรคจิตเภท

- งานวิจัยของซิลเบอร์เบิร์ก (Silberberg, 1977) ซึ่งเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวเช่นกัน ศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิทยาเสฟติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสิน 3 คน นั่งอยู่หลังกระจกที่มองเห็นทางเดียว พบว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติทั้งสองประการในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรักปรำบุตรว่าเป็นต้นเหตุของปัญหายภายในครอบครัว ความเข้มข้นในการติดต่อสื่อสารกัน ปริมาณการปฏิสัมพันธ์กัน ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือกันและอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ดิทยาเสฟติดมีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษาดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้น

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคทางจิตของเด็ก ที่ศึกษาโดยเจacob (Jacob, 1975) ได้ข้อสรุปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ครอบครัวที่มีคนป่วยกับครอบครัวปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้อย่างชัดเจนในด้านความรู้สึกใคร่ใกล้ชิดกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา โดยครอบครัวปกติจะมีการประเมินค่าสมาชิกของครอบครัวในทางที่ดี มีการพูดและใช้อารมณ์ขันในครอบครัว แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก รู้จักปลดปล่อยความเครียด และที่สำคัญมีการสื่อสารกันในด้านที่สนับสนุนกันมากกว่าในครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวปกติยังมีการวิพากษ์วิจารณ์และกล่าวว่าเขาจะหยันเสียดสีกันน้อยกว่าในครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคจิตอีกด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวอีกเรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่ ผลงานของยูโซฟ (Yusof, 1984) ซึ่งทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว คือ การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น มโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้ปกครองของนักเรียนและนักเรียนระดับ 8 จากโรงเรียนมัธยมในประเทศมาเลเซีย จำนวนทั้งสิ้น 341 คู่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบผลที่น่าสนใจ คือ การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และการสื่อสารของบิดามารดากับวัยรุ่นก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มี

มโนภาพแห่งตนสูงจะมีการรับรู้เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ผลทั้งหมดนี้มีความเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวกับตัวแปรต่างๆ จะเห็นได้ว่าในระยะแรกเป็นงานวิจัยต่างประเทศที่แสดงให้เห็นความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อบุคลิกภาพ ซึ่งศึกษาในผู้ป่วยจิตเภทหรือศึกษาในครอบครัวที่มีปัญหา แต่ต่อมาในระยะหลังเริ่มมีการศึกษาถึงผลของการสื่อสารในครอบครัวทั่วๆ ไปกับตัวแปรอื่นๆ เช่น มโนภาพแห่งตน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งความเป็นจริงตามบทบาทหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีมีศีลธรรม บังคับให้ต้องใช้การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูก ดังนั้น การสื่อสารในครอบครัวจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก

สำหรับในประเทศไทยเรายังมีการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวน้อยมาก มีเพียง 2 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ ศิริพร สิริยากุล (2534) ศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 635 คน โดยใช้แบบวัดการสื่อสารในครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง พบว่า บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและมารดา โดยที่บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย มีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวดีที่สุด บิดามีการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่ามารดา บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นตอนต้น ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา นอกจากนี้บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นชาย ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งเป็นงานวิจัยของศิริพร พูลรักษ์ (2539) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น โดยศึกษาเด็กและวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 และอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวนทั้งหมด 1,044 คน พบว่าเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคมแตก

ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จะเห็นได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวทั้งในต่างประเทศและในประเทศ แสดงให้เห็นความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาบุคลิกลักษณะหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ มโนภาพแห่งตน พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นต้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “จริยธรรม” ในลักษณะต่างๆ กัน ไว้ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้อธิบายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

/ สาโรช บัวศรี (2526 : 20) ได้ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรมไว้ว่าคือ ค่านิยมในระดับต่างๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น จริยธรรมย่อมจะนำสันติสุขมาให้แก่บุคคลและสังคม เพราะจริยธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องควบคุมอันตรกิริยาระหว่างมนุษย์และสังคม หรือสิ่งแวดล้อมทั้งปวง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 21) ได้ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจำกัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย และลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายตะวันตก ยังได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้มากมายหลายแห่งดังต่อไปนี้ คือ

เพียเจท์ (Piaget, 1960 : 1) เป็นบุคคลแรกที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมของเด็ก อธิบายไว้ว่าจริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์ และทำหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยของบุคคล เป็นความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1971 : 34) นักจิตวิทยาผู้นิยมแนวคิดของเพียเจท์ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเองโดยอาศัยเกณฑ์จากสังคมเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด นอกจากนั้นโคลเบอร์กยังอธิบายว่า จริยธรรมไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการกระทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่ทุกคนควรเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ส่วนแบนดูรา (ธิตินา จำปรัตน์, 2533 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Bandura, 1977) ให้ความหมายว่าจริยธรรม คือ กฎสำหรับการประเมินพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

จากความหมายตามทัศนะและคำอธิบายของผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทยและต่างประเทศพอสรุปสาระสำคัญของจริยธรรมได้ว่า เป็นแนวทางหรือกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบของสังคม วิถีดำเนินชีวิตเพื่อความสงบสุข และเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติพิเศษของมนุษย์ คือ ผู้มีปัญญา มีเหตุผล ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถพิจารณาไตร่ตรองว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำเพราะเหตุใด รวมตลอดไปถึงวิธีการที่จะพัฒนาจริยธรรมด้วย

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-5) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนเอง การกระทำชนิดใดควรทำ และชนิดใดควรละเว้น พฤติกรรมประเภทใดที่เหมาะสม และประเภทใดไม่เหมาะสม มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของคนด้วย

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคม

3. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของคนในสังคมนั้น

4. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวมานั้นจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลที่มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจจะมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกัน อาจจะมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำ และอยู่ในระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นผู้นำคนสำคัญของทฤษฎีนี้ ฟรอยด์เชื่อว่า จริยธรรมของบุคคล เกิดจากแรงขับพื้นฐานของบุคคลในส่วนจิตสำนึก (Conscious) หรือส่วนจิตใต้สำนึก (Super Ego Self with Ethics) และพัฒนาตามกฎเกณฑ์ และค่านิยมทางสังคมแสดงเป็นพฤติกรรม โดยในวัยเด็กจะพัฒนาบุคลิกภาพลักษณะตาม ค่านิยม และมาตรฐานจริยธรรมของบิดามารดาและคนใกล้ชิด โดยการเลียนแบบและยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติ ถ้าพฤติกรรมใดขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ทางสังคม จะทำให้บุคคลเกิดความขัดแย้งในใจ ไม่สบายใจ เป็นการลงโทษตนเอง ทำให้บุคคลไม่ประพฤติเช่นนั้นอีก

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์สามารถนำมาอธิบายทัศนคติเชิงจริยธรรม ค่านิยมเชิงจริยธรรม และบุคลิกเชิงจริยธรรมได้ดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 9) แต่อธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กได้ไม่ชัดเจนนัก (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุญย์ . 2527 : 189)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ผู้นำคนสำคัญของทฤษฎีนี้คือแบนดูรา (Bandura, 1977 : 6) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นพัฒนาการของจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นผลจากความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมตามกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมของสังคม โดยมีแรงขับพื้นฐานจากความต้องการทางชีวภาพ การตอบสนองต่อรางวัล และการหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม แบนดูราเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันและประสบการณ์ที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลต่อการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมในครั้งต่อไป ซึ่งการเรียนรู้อาจเกิดจากประสบการณ์โดยตรง หรือสังเกตจากตัวแบบ จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจะเห็นว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ของตัวมนุษย์ ทั้งความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และพฤติกรรมกับผลต่อพฤติกรรมทำให้มนุษย์สามารถคาดหวังผลที่จะเกิดตามมาของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมนั้นๆ ได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์ที่จะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นๆ เกิดเป็นความเชื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรม

2. วิธีการเรียนรู้ อาจเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการสังเกตบุคคลที่มีประสบการณ์มาก หรือช่างสังเกต จะเป็นบุคคลที่มีโอกาสการเรียนรู้สูงและประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่แตกต่างกันทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้หลากหลายขึ้น

3. ความเชื่อ เมื่อผ่านประสบการณ์หรือการสังเกต มนุษย์จะยอมรับในรูปแบบของความเชื่อ ซึ่งความเชื่อจะเป็นองค์ประกอบที่เป็นแนวทางการตัดสินใจที่จะแสดง หรือไม่แสดงพฤติกรรมความเชื่อของแต่ละบุคคลอาจเป็นความจริงหรือไม่ก็ได้

4. การควบคุมพฤติกรรมด้านความคิด (Cognitive Control) เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมใด บุคคลนั้นสามารถนำประสบการณ์ ความเชื่อ เป็นแนวทางการนำมาวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเลือกแสดงพฤติกรรมที่เกิดผลที่ตนเองคาดหวังหรือต้องการ ในการใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

5. จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์สำหรับประเมินพฤติกรรมว่าดีหรือไม่ ถึงแม้มนุษย์จะใช้เวลาคิดวิเคราะห์และเลือกพฤติกรรมที่ตนตัดสินใจจะกระทำแล้ว มนุษย์ยังต้องเปรียบเทียบพฤติกรรมที่คาดว่าจะแสดงนั้นกับกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ตนอยู่จะเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่

6. การบังคับตนเอง (Self Regulation) การเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรม ทำให้อาจสามารถประเมินพฤติกรรมผู้อื่นและตนเองได้ และประเมินปฏิกิริยาตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้นได้ ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ตนได้เลือกแล้วหลังการประเมินตามกฎเกณฑ์ของพฤติกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนี้ ใช้อธิบายการเกิดและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้มากกว่าลักษณะทางจริยธรรมอื่นๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 9) นอกจากนั้นทฤษฎีนี้ยังเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ศึกษาในลักษณะรูปธรรมได้ชัดเจนมากกว่าแนวคิดและหลักการของทฤษฎีอื่น (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2527 : 11)

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory)

ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget, 1967 : 3-33) ซึ่งเชื่อว่าพัฒนาการทางปัญญาเกิดเป็นอันดับตามอายุ จากขั้นที่ใช้ภาษาไม่ได้จนถึงขั้นการสามารถคิดอย่างมีเหตุผลมีหลักการเป็นนามธรรมได้ เมื่อบุคคลโตขึ้นจริยธรรมของบุคคลจะเริ่มแสดงต่อเด่นชัดขึ้นตามลำดับ จริยธรรมในเด็กจะแฝงอยู่ในการเล่นตั้งแต่การไม่รู้กฎเกณฑ์ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางมุ่งถึงชัยชนะ และเมื่อโตขึ้นรู้จักการเล่นกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นร่วมเล่น

สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกของการรับผิดชอบของตน การพัฒนาจริยธรรมของเด็กจะยึดหลักของความยุติธรรม การเคารพต่อกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งเพียเจต์แบ่งขั้นการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (Pre-moral Stage or Blind Obedience Stage) เป็นขั้นที่เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง เชื่อคำสั่งโดยเฉพาะพ่อแม่ ไม่มีข้อโต้แย้งและทำตามผู้อื่น ซึ่งขั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ
2. ขั้นยึดถือคำสั่ง (Heteronomous State or Interpretation of Mild Stage) เด็กจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ และปฏิบัติตามคำสั่งเพราะกลัวการถูกลงโทษ จะพบในเด็กอายุระหว่าง 4-8 ปี
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (Autonomous Stage or Interpretation of Act stage) จะมีการพัฒนาจริยธรรมเป็นของตนเองรับผิดชอบในพฤติกรรมต่างๆ ของตน ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยมุ่งหวังการได้รับรางวัลหรือสิ่งตอบแทนจะพบในช่วงอายุ 8-12 ปี

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1971 : 64-65) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ และได้กลายเป็นผู้นำคนสำคัญของทฤษฎีนี้ โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางพุทธิปัญญา โดยให้คำจำกัดความของ จริยธรรมว่าเป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกต้อง และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา และโคลเบอร์กยังพบว่าส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10-16 ปี และได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรม คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้นจะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น จะพบในเด็ก 2-10 ปี แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ บุคคลจะยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือตน โดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจของตนเองโดยให้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกายและใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม

ระดับ 2 ระดับมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) บุคคลปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบในวัยรุ่นอายุ 10-16 ปี แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ใช้หลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบ บุคคลจะใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับ โดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของเพื่อนไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี พบในวัยรุ่น อายุ 10-15 ปี

ขั้นที่ 4 ใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม บุคคลจะปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) หรือมีจริยธรรมของตนเอง (Autonomous or Principle) ระดับนี้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งโดยใช้ความคิด ไตร่ตรอง อาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจจะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่า โดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพ ตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงได้โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นผู้ใหญ่

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดอุดมคติสากล เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยืดหยุ่นและเลือกหลักจริยธรรมของตนเองอย่างมีสติด้วยความยุติธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลละอายและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยรุ่นผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา

เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 3 ระดับ ซึ่งแบ่งย่อยเป็น 6 ชั้นในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ชั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 - 10 ปี)
ชั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี)
ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญาและข้อตกลงของสังคม ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

จากทัศนะของโคลเบอร์ก เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละชั้นนั้นเป็นผลมาจากการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถทางปัญญา การคิดไตร่ตรอง และการสังเกตของบุคคล เมื่อบุคคลมีโอกาสได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในทัศนะใหม่ โดยเฉพาะจากบุคคลที่มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่สูงกว่า ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นได้ การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นเกิดจากการผสมผสานความรู้ที่ได้จากการปรับตัวเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น บุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น บทบาทของบุคคลอื่นๆ และข้อกำหนดจากกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมมาผสมผสานกันเกิดเป็นความเข้าใจใหม่ที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด รู้จักใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นได้ ลักษณะพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ชั้นนั้น อาจสรุปตามความเชื่อของโคลเบอร์กได้ ดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล จะพัฒนาไปเป็นลำดับขั้นตอน (Sequential stage) โดยเริ่มจากขั้นต่ำสุดถึงขั้นสูงสุด และพัฒนาไปที่ละขั้น ไม่มีการย้อนกลับหรือข้ามขั้น
2. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางปัญญา

3. พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่าง พัฒนาการของมนุษย์กับการเรียนรู้ทางสังคม

4. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความเป็นสากล

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมในด้านความรู้เชิง จริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นจริยธรรมส่วนที่อยู่ภายใน เพราะทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับ โดยตรงกับพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเสียเป็นหลัก ส่วนใหญ่ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 9)

จากทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 3 ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้ แต่ละทฤษฎีจะอธิบายแหล่งกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรมบนความเชื่อหรือพื้นฐานที่ แตกต่างกันในรายละเอียด แต่ก็มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกัน เพียงแต่มุ่งอธิบายลักษณะจริยธรรมไป ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การศึกษาจริยธรรมที่ครอบคลุมสาระ สำคัญได้ทั้งหมด ย่อมมีความเกี่ยวข้องกันอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีทั้งสามนี้ กล่าวคือ

1. ทั้งสามทฤษฎีมีความเชื่อตรงกันว่า ประสบการณ์ทางสังคมหรือการเรียนรู้ทางสังคม ของบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำเนิดจริยธรรมและพัฒนาการทางจริยธรรม
2. บุคคลที่มีประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน อาจมีจริยธรรมที่คล้ายคลึง กันได้
3. บุคคลที่มีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกัน แม้จะได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมือน กัน ก็อาจมีผลให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

ความสำคัญของจริยธรรม

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตามความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความเจริญทางกายภาพ แต่ความสามารถหรือความชาญ ฉลาดที่จะสร้างสันติสุข ซึ่งเป็นความเจริญก้าวหน้าทางจิตใจนั้น มิได้เจริญรวดเร็วตามไปด้วย ทำให้ได้ประชากรที่ขาดคุณภาพ ไม่มีศีลธรรม จริยธรรม ประพฤติตนไม่เหมาะสม เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งดิเรก ชัยนาม (วิวัฒน์ อัสวานิชย์. 2523 : 1 ; อ้างอิงมาจาก ดิเรก ชัยนาม. 2509) ได้กล่าวไว้ว่า การกระทำใดก็ตามถ้าขาดหลักในทางจริยธรรมเสียแล้ว ย่อมจะดี ไปไม่ได้ตลอด เพราะมนุษย์โดยปกติแล้วเห็นแก่ตัว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกๆ ฝ่ายจะ ต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรของชาติให้มีคุณภาพ และมีลักษณะของความเป็น พลเมืองดี มีพฤติกรรมเหมาะสม มีศีลธรรม จริยธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี อะไรควรทำ และไม่ควรรทำ

นักการศึกษาในปัจจุบันให้ความสนใจแก่จริยศึกษามากขึ้น เพราะนักการศึกษาเริ่มตระหนักว่า การพัฒนามนุษย์ให้เกิดความเฉลียวฉลาดในเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Intelligence) แต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทางวัตถุ แต่ไม่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างหรือพัฒนาความฉลาดที่จะอยู่ร่วมกัน (Social Intelligence) เพื่อก่อให้เกิดสันติสุข โดยอาศัยจริยธรรมให้มากขึ้น (ชาญชัย อินทรประวัติ. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก สาโรช บัวศรี. 2527 : 30) จากการประชุมคองเกรสแห่งสมคมการศึกษาเปรียบเทียบทั่วโลกไว้ว่า สภาพสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน มีสภาพแห่งความเดือดร้อนเพราะประสบวิกฤตการณ์ทางจริยธรรม ประชากรจำนวนไม่น้อยมีคุณธรรมต่ำกว่าระดับที่ควรเป็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมนุษย์สมัยใหม่มีศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อศาสนาน้อยลงก็เป็นได้ (ธารง ชูทัพ. 2528 : 51 - 54)

ดังนั้นการปลูกฝังลักษณะเป็นผู้มีจริยธรรมสูงให้แก่เยาวชนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ คือ ผู้ใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบอนาคตของชาติต่อไปในวันข้างหน้า ถ้าเด็กในวันนี้ได้รับการอบรม สั่งสอน แนะนำให้มีศีลธรรม จริยธรรมในจิตใจเสียตั้งแต่ยังเด็ก เมื่อเขาเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นพลเมืองดีของชาติบ้านเมือง มีศีลธรรม จริยธรรมภายในจิตใจ ซึ่งเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการเลือกกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล โดยที่บุคคลผู้มีระดับจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างได้

การศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมและการพิจารณาว่าบุคคลใดจะมีจริยธรรมในระดับใดนั้น นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 3 อ้างอิงมาจาก ; Piaget. 1932 and Kohlberg. 1969) ได้ใช้การตัดสินใจเหตุการณ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการของบุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะการศึกษาลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่นนั้นทำได้ยากและไม่สามารถแสดงพัฒนาการได้อย่างชัดเจน การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าการที่บุคคลอาจจะกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากเขามีเหตุผลบางอย่างที่สำคัญ ซึ่งเหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ นี้เองที่โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1969) เห็นว่าจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน ดังนั้นโคลเบอร์กจึงใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงจริยธรรม

ของบุคคล โดยได้มีการสร้างหลักหรือจัดตั้งจริยธรรมเป็นประเภทต่างๆ หลักหรือประเภทที่ใช้นี้จะแสดงถึงความเจริญทางจริยธรรมเป็นขั้นๆ ไป ซึ่งพัฒนาการทางการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ ไคลเบอร์ก็เชื่อว่าเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้นจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นนี้ได้

การวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นวิธีการวัดตามแนวคิดของเพียเจท์ และ ไคลเบอร์ โดยเน้นที่พัฒนาการทางการคิดและการตัดสินใจทางจริยธรรม วิธีการที่นิยมใช้เพื่อวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมี 3 วิธีการดังนี้ คือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2528 : 61-64)

1. **วิธีการตอบโดยอิสระ** โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟังทีละเรื่อง เป็นเรื่องที่มีเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม เช่น การให้ยาเพื่อทำลายชีวิตแก่ผู้เจ็บป่วยทรมานที่อยากตาย หรือผู้ขัดสนทรัพย์สินมียารักษาโรคมาเร็งมาให้ภรรยาเป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการตัดสินใจให้ตัวเองในเรื่อง กระทำหรือไม่กระทำ อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เหตุผลที่ผู้ให้เกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟังทั้งหมด 6 ถึง 9 เรื่องนั้น จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ชำนาญการ เพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรม 1 ถึง 6 ชั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของไคลเบอร์ วิธีนี้มีประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นและธรรมชาติของจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนได้อย่างละเอียด แต่มีข้อจำกัดอยู่หลายอย่างเกี่ยวกับความไม่มีแบบแผนของคำถาม การตรวจให้คะแนนค่อนข้างยากและซับซ้อน อาจเกิดความลำเอียงได้ง่าย การรายงานผลมีหลายระบบยากแก่การตีความ และต้องการเวลามากในการวัดด้วยวิธีนี้ ทำให้เกิดความจำกัดในการใช้ และไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัยที่ต้องการวัดตัวแปรอื่นๆ อีกด้วย

2. **วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก** วิธีนี้ใช้การกระตุ้นความคิดของผู้ตอบด้วยเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรมและวัดหาคำตอบให้ผู้ตอบได้เลือกชี้ถูกในคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดของตนมากที่สุดเพียง 1 คำตอบในแต่ละเรื่อง ฮานและคณะ (Haan et al. 1968) เป็นผู้เริ่มใช้ โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบในแต่ละเรื่อง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน (2521) ทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยใช้แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีนี้ โดยใช้เรื่อง 10 เรื่อง แต่ละเรื่องมีตัวเลือกเหตุผลที่จะกระทำหรือไม่กระทำ 6 ตัวเลือก ซึ่งเป็น ตัวเลือกในแต่ละขั้นตามทฤษฎีของไคลเบอร์ วิธีวัดแบบนี้ลักษณะเป็นปรนัย สามารถสร้างและใช้ได้อย่างมีมาตรฐานสูง ยัสเสน (Yussen 1976) ได้รายงานผลวิจัยที่ใช้วิธีการวัดแบบปรนัย 12 ตัวเลือก ซึ่งปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง แต่แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิง

จริยธรรมแบบปรนัย 6 ตัวเลือก หรือ 12 ตัวเลือกนี้ยังมีข้อจำกัดในการใช้ โดยที่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาของตัวเลือกว่าจะตรงกับขั้นทั้ง 6 ขั้นตามทฤษฎีของโคลเบอร์กหรือไม่ และการที่คำตอบให้เลือกนั้นจะเป็นการช่วยให้ผู้เลือกตอบขั้นที่สูงหรือต่ำกว่าขั้นจริยธรรมจริงของคนมากน้อยเพียงใด เรสท์ และคณะ (Rest, et al. 1976) ได้ทำการวิจัยพบว่าผู้ตอบจะเข้าใจประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมต่ำกว่าขั้นของตนทุกขั้น รวมทั้งเข้าใจประโยคที่ใช้หลักตรงกับขั้นจริยธรรมของตนเอง นอกจากนี้ยังเข้าใจประโยคที่มีขั้นจริยธรรมสูงกว่าขั้นของตนเองอีกหนึ่งถึงสองขั้น และผู้ที่เข้าใจประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมที่สูงกว่าขั้นจริยธรรมของตนได้ ก็จะเลือกประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมสูงกว่าในหนึ่งถึงสองขั้นนั้นแทนที่จะเลือกประโยคที่ตรงกับขั้นจริยธรรมที่แท้จริงของตน ดังนั้นคะแนนที่ได้จากการใช้แบบวัดโดยวิธีนี้ อาจเป็นคะแนนที่สูงเกินกว่าความจริงไปได้ประมาณหนึ่งขั้นในทฤษฎีของโคลเบอร์ก

3. วิธีการประเมินค่าและเรียงอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหา เป็นวิธีการที่ปรับปรุงวิธีการตอบจากวิธีการวัดแบบจัดหาคำตอบให้เลือก(ในวิธีที่ 2) โดยเรสท์ (Rest 1976) เห็นว่า วิธีการที่มีผู้ใช้อยู่เดิมนั้นตัวเลือกมีลักษณะของการชักจูงใจให้ยอมรับเหตุผลในขั้นต่าง ๆ แต่พิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมยังขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง และการเห็นความสำคัญของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นอย่างกว้างขวาง เรสท์และคณะ จึงได้พัฒนาแบบสอบถามชื่อ The Defining Issues Test (DIT) ซึ่งสามารถวัดประเด็นทางจริยธรรมประเด็นที่สำคัญในเรื่องหนึ่งๆ โดยให้คำตอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในขั้นของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างๆ แต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่างๆ ทุกประเด็นที่ให้ไว้แล้วนำ 4 ประเด็นที่เห็นว่าสำคัญที่สุดมาจัดเรียงลำดับความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง วิธีการให้คะแนนแก่ผู้ถูกวัดแต่ละคนนั้น เรสท์ได้แนะนำไว้ 3 ประเภท คือใช้ดัชนีประเมินค่า ดัชนีเรียงลำดับและดัชนีขั้นพัฒนาการ จากการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของดัชนี 3 ประการนี้ ทำให้ทราบว่าดัชนีเรียงลำดับให้ค่าความเชื่อถือสูงที่สุดและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุมากพอๆ กับดัชนีประเมินค่า และมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับความสามารถในการเข้าใจเรื่องด้วย ดังนั้นจึงควรใช้ดัชนีเรียงลำดับมากที่สุด

จะเห็นได้ว่าวิธีการวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่ละวิธีมีการตอบ การให้คะแนน และการดำเนินการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันไป และแต่ละวิธีก็มีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกัน ดังนั้นการจะเลือกใช้วิธีการใดเพื่อวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากจะต้องพิจารณาข้อดีข้อด้อยของแต่ละวิธีแล้วยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการวัดกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

อายุและระดับการศึกษากับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 9) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันสังคมที่มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่ นั้นใช้นิสิต นักศึกษา เพราะเป็นกลุ่มที่เก็บข้อมูลได้ง่าย การวิจัยส่วนใหญ่จึงไม่สามารถที่จะแยกตัวแปรที่เป็นอายุออกไปจากตัวแปรที่เป็นระดับการศึกษาได้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยก็จะมีระดับการศึกษาต่ำและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากก็จะมีการศึกษาสูงตามไปด้วย และในการศึกษาครั้งนี้ก็ใช้อายุและระดับการศึกษาควบคู่กันไป

จากการศึกษาของโคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. 2520 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1976 : 120) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับระดับอายุ พบว่าเด็กอเมริกันอายุ 7, 10, 13 และ 16 ปี มีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นตามอายุ กล่าวคือเด็กอายุ 7 ปี ประมาณ 90 % ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เด็กอายุ 10 ปี แม้จะยังให้เหตุผลในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เสียส่วนมาก (50 กว่าเปอร์เซ็นต์) แต่มีอีกพวกหนึ่งที่ให้เหตุผลในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 (35 เปอร์เซ็นต์) ส่วนวัยรุ่นตอนต้นอายุ 13 ปี ให้เหตุผลในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 (มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์) และมีพวกที่ให้เหตุผลในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 (น้อยกว่า 20 เปอร์เซ็นต์) ส่วนวัยรุ่นตอนปลายอายุ 20 ปี แม้จะยังให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 มาก (50 กว่าเปอร์เซ็นต์) แต่ก็ปรากฏว่ามีผู้ใช้เหตุผลในขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 (23 เปอร์เซ็นต์) มากกว่ากลุ่มเด็กที่มีอายุต่ำกว่าทุกกลุ่ม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีพัฒนาการตามอายุหรือระดับการศึกษา ซึ่งพัฒนาการของจริยธรรมด้านนี้โคลเบอร์กเชื่อว่าเป็นผลของความพยายามของเด็กที่จะตีความหมายของประสบการณ์ของตนในสังคมที่ซับซ้อน โดยเด็กมีความสามารถในการใช้เหตุผลมากขึ้นตามลำดับ การศึกษาของโคลเบอร์กนี้สอดคล้องกับการศึกษาระยะยาวของเรสต์ (Rest. 1975 : 738-748) ที่ทำการศึกษาทุก 2 ปี เป็นเวลา 6 ปี กับนักเรียนชาวอเมริกัน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 จำนวน 88 คน เป็นชาย 41 คน หญิง 47 คน โดยใช้แบบทดสอบ เดอะดีไฟนิง อิชซู เทสต์ (The Defining Issue Test) พบว่าเมื่อเวลาผ่านไป 2 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 จะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมกันนี้ เรสต์ (ศิริพร แยมินิล. 2530 : 34 - 35 ; อ้างอิงมาจาก Rest. 1976) ยังได้ทำการวิจัยแบบภาคตัดขวางกับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน 20 กลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย และผู้ใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 5,714 คน เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มอายุและระดับการศึกษาที่มีผลต่อการ

พัฒนาการทางจริยธรรม โดยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบเดอะดีไฟไนน์ อิชชู เทสต์ พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้คะแนนประมาณ 20 - 30 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้คะแนนเฉลี่ย 30 นิสิตปีที่ 1 และปีที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 40 ส่วนนิสิตปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย 50 นิสิตที่สูงกว่าปริญญาตรีได้คะแนนเฉลี่ย 60 ส่วนผู้ที่เรียนทางด้านจริยธรรม สังคมและการเมือง ได้คะแนนเฉลี่ย 70 สรุปได้ว่าเมื่อระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมจะสูงขึ้นด้วย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำสุด ส่วนนักศึกษาในระดับบัณฑิตวิทยาลัยจะได้คะแนนพัฒนาการสูงสุด

สำหรับงานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับอายุและระดับการศึกษากับพัฒนาการด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่านได้แก่

บัญญัติ แก้วสอง (2522 : 60-61) ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นอายุ 13 - 18 ปี ที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองและชนบท คือ ในกรุงเทพมหานครและศรีสะเกษ จำนวน 300 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นตามอายุทั้งในสังคมเมืองและชนบท

ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530 : 45) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยศึกษาในนักเรียนวัยรุ่นอายุ 12 - 14 ปี พบว่า นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 /

ละอองทิพย์ พลาอนุภาพ (2532 : 88) ศึกษาสุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กประถมศึกษาตอนปลาย ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไป และในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว พบว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไปและเด็กที่อาศัยอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้ายากจนวัดสระแก้ว ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 /

ทิพวรรณ ลิ้มสุนันันดร (2535 : 127) ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, ปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน พบว่านักเรียนที่มีอายุมากมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 /

จากงานวิจัยที่เสนอมานี้ แสดงให้เห็นว่าระดับชั้นเรียนหรืออายุมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาจริยธรรม กล่าวคือ เด็กที่มีอายุหรือระดับชั้นเรียนสูงกว่า จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีอายุหรือระดับชั้นเรียนต่ำกว่า และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแปรระดับชั้นเรียนมาสนับสนุนร่วมกับตัวแปรอายุ เนื่องจากการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่างอยู่ในระบบการศึกษา

เรียนอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานไว้ว่า นักเรียนที่มีอายุมากจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

เพศกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จากงานวิจัยของสแนร์รี่ (ศิริพร แยมินิล. 2530 : 35 - 36 ; อ้างอิงมาจาก Snarey. 1985 : 202 - 232) ซึ่งเป็นการศึกษาข้ามวัฒนธรรม เขาได้รวบรวมงานวิจัย 17 เรื่องจาก 15 ประเทศที่ศึกษาบุคคลทั้งชายและหญิง ปรากฏว่า 16 เรื่องที่ศึกษาไม่พบความแตกต่างระดับเพศในระดับที่ยอมรับได้ และพบเพียงเรื่องเดียวว่า ชายมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหญิง ซึ่งการพบผลเช่นนี้อาจสรุปได้ว่าตัวแปรด้านเพศเองไม่ได้เป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล แต่การที่บางงานวิจัยพบว่าชายมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหญิง ก็อาจเป็นเพราะบทบาทและประสบการณ์ของชายและหญิงแตกต่างกัน เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงต่างกัน แต่ถ้าหญิงทำงานและประกอบอาชีพที่มีตำแหน่ง และการศึกษาเท่ากับชาย หญิงก็อาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหรือเท่ากับชายได้

ดังนั้นการพิจารณาตัวแปรเพศกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จึงต้องพิจารณาตัวแปรด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย ดังเช่นการศึกษาระยะยาวของโฮลสไตน์ (Holstein. 1976 : 51 - 61) ที่ศึกษาตัวแปรด้านเพศและอายุพร้อม ๆ กันไป ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น และบิดามารดาของวัยรุ่น การวิจัยเป็นแบบระยะยาว 3 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายหญิงและบิดามารดาของเด็ก โดยใช้การสัมภาษณ์ตามวิธีการของโคลเบอร์ก ปรากฏว่าครั้งแรกเด็กหญิงส่วนใหญ่เมื่ออายุ 13 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้น 3 เด็กชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้น 2 แต่เมื่อวัดอีกครั้งเมื่ออายุ 16 ปี วัยรุ่นชายส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 และในขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 - 5 ส่วนในวัยผู้ใหญ่พบว่าบิดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ามารดาทั้งสองครั้งที่วัด ซึ่งการที่พบผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะบิดาทำงานและมีบทบาททางสังคมหลายด้าน ส่วนมารดามีบทบาทเป็นเพียงมารดา ภริยา และแม่บ้าน ประสบการณ์ทางสังคมแคบกว่า จึงเป็นเหตุให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าบิดา นอกจากนี้พบว่า จริยธรรมของผู้ใหญ่มาก่อนหน้าขึ้นน้อยมาก ซึ่งตรงข้ามกับวัยรุ่นชายหญิง และเด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าเร็วมาก ซึ่งผลการวิจัยในวัยรุ่นนี้สอดคล้องกับการวิจัยของไทยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2520) ซึ่งพบว่าในกลุ่มนักเรียนอายุประมาณ 13 - 15 ปีนั้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชายอย่างเห็นได้ชัด ส่วนในระดับอายุประมาณ 17 - 19 ปีนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของชายและหญิงเท่าเทียมกัน ส่วนในระดับอายุ 19 - 21 ปีนั้น พัฒนาการทางจริยธรรม

ของชายก้าวหน้ากว่าของหญิงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแสดงว่าหญิงพัฒนาเร็วแล้วหยุดชะงักในระดับกลาง ส่วนชายพัฒนาช้ากว่า แต่พัฒนาต่อไปอีกจนภายหลังมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าหญิงเมื่ออายุมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530 : 47) /ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยศึกษาในนักเรียนวัยรุ่นอายุ 12 - 14 ปี พบว่านักเรียนชายและหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน/

ละอองทิพย์ พลานุกาพ (2532 : 88) /ศึกษาสุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กประถมศึกษาตอนปลาย ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไป และในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้ายากจนวัดสระแก้ว พบว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไป เด็กหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เด็กชายและเด็กหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน/

ทิพวรรณ ลิ้มสุชนันต์ (2535 : 127) /ศึกษาอำนาจการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน พบว่านักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย/

จากงานวิจัยทั้งภายนอกและภายในประเทศที่เกี่ยวกับตัวแปรเพศกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวมาแล้วนั้น แสดงว่ายังหาข้อสรุปที่แน่นอนไม่ได้ และจากการประมวลผลการวิจัยการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของเพศหญิงเปรียบเทียบกับชาย ปรากฏว่าหญิงมีพัฒนาการทางภาษาได้เร็วกว่าชาย ทำให้มีความฉลาดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้เด็กหญิงเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าเด็กชายในช่วงก่อนวัยรุ่นและระยะวัยรุ่น นอกจากนี้ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ได้กล่าวถึงการวิจัยต่าง ๆ ยืนยันว่าเด็กหญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าเด็กชาย ซึ่งอาจทำให้คาดว่าเพศหญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเพศชาย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานไว้ว่า นักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย

การศึกษาของบิดามารดากับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การศึกษาจะช่วยให้คนมีสติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือปฏิบัติการแสดงออกของบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาต่ำกว่า (วรรณลลิตี ไวยยะเสรี. 2526 : 42) คำกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ ทิมวงศ์ (2533) ที่ศึกษาอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวชนชั้นล่าง ที่มีต่อลักษณะอำนาจนิยมในสังคมไทย พบว่า

ครอบครัวที่ต่างระดับชั้นกันมีรูปแบบการอบรมที่แตกต่างกัน โดยครอบครัวชนชั้นล่างมักใช้การลงโทษที่รุนแรงและการปล่อยปละละเลยในการควบคุมพฤติกรรมมากกว่าครอบครัวชนชั้นกลางขึ้นไป ซึ่งในครอบครัวชนชั้นนี้จะใช้รูปแบบประชาธิปไตยในการอบรมพฤติกรรมบุตร ด้วยลักษณะการอบรมขัดเถลที่แตกต่างกันไปนี้จะมีผลต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมด้วย โดยทั่วไปจะพบว่าพ่อแม่ของครอบครัวที่อยู่ในชนชั้นกลางขึ้นไป มักจะมีระดับการศึกษาที่สูงหรือค่อนข้างสูง ส่วนครอบครัวชนชั้นล่างพ่อแม่มักมีระดับการศึกษาต่ำ ดังนั้นระดับการศึกษาของบิดามารดาย่อมมีผลต่อการอบรมสั่งสอนบุตร ถ้าพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูง ย่อมพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของบุตร โดยเฉพาะบุตรในช่วงวัยรุ่นที่กำลังสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง การอบรมสั่งสอนในลักษณะนี้จะส่งเสริมพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่วนพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำมักใช้การลงโทษที่รุนแรงมากกว่าการอธิบายเหตุผล ซึ่งอบรมเลี้ยงดูบุตรในลักษณะเช่นนี้ เป็นการยับยั้งพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

นอกจากนี้ในสังคมไทยที่มีค่านิยมการเลี้ยงดูบุตรว่าเป็นหน้าที่ของมารดาซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด และลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของคนไทยโดยทั่วไป บุตรมักมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา ดังนั้นโอกาสที่บุตรจะได้รับการถ่ายทอดในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม จากมารดาย่อมมีมากกว่าบิดา ดังเช่นรายงานการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2517 : 67) รายงานว่ามารดาสนใจเอาใจใส่ ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรมากกว่าบิดา ส่วนตัวบุตรเองก็ให้ความเคารพนับถือและเกรงกลัวมารดามากกว่าบิดา จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปแล้วบุตรจะมีความใกล้ชิดกับมารดามากกว่าบิดา และโอกาสในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะแตกต่างกัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาระดับการศึกษาของบิดามารดาแยกกัน และผู้วิจัยยังคาดว่าจะระดับการศึกษาของบิดามารดาน่าจะมีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างของบุคคล เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีส่วนสำคัญในการกำหนดพื้นฐานทางจิตใจของบุคคล ดังที่ เคย์ (โกศล มีคุณ. 2524 : 55 ; อ้างอิงมาจาก Kay. 1975) ได้เน้นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นผู้ปลูกฝังลักษณะเบื้องต้นทางจริยธรรมให้แก่เด็ก นั่นคือ การยอมรับตนเอง การมีเอกลักษณ์ การเทียบเคียง การประสบผลสำเร็จและสัมฤทธิ์ต่าง ๆ อันนำไปสู่ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะทางจริยธรรม

อื่น ๆ ตามมา นอกจากนี้ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 18) กล่าวว่า เยาวชนที่เกิดมาในครอบครัวฐานะต่าง ๆ กันนั้นจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จะมีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน และมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน บุคคลที่มาจากครอบครัวฐานะยากจน หัวหน้าครอบครัวต้องหาเช้ากินค่ำใช้แรงงานเข้าแลกกับเงิน คนในครอบครัวประเภทนี้ย่อมจะมีความวิตกกังวลในการครองชีพ มีความเครียดซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่แออัดและแร้นแค้นทางวัตถุ หรืออยู่ในที่ห่างไกลความเจริญจนทำให้มีประสบการณ์ที่แคบจำกัด สติปัญญาและความรู้ไม่แตกฉาน แม้แต่งงานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ก็ให้ผลสนับสนุนว่าระดับฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เช่น เอ็ดเวิร์ด (ศิริพร แยมินิล. 2530 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Edward. 1983) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ พบว่าผู้มีระดับฐานะเศรษฐกิจต่างกันจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสแนเรย์ (ศิริพร แยมินิล. 2530 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Snarey. 1985) ที่ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม 13 เรื่องใน 11 ประเทศ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำพบว่า 10 ใน 11 ประเทศ ผู้มีระดับเศรษฐกิจต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันและทั้งใน 10 ประเทศนี้ รายงานว่าชนชั้นกลางได้คะแนนสูงกว่าชนชั้นต่ำ ซึ่งผลที่พบนี้คล้ายกับการทำวิจัยอื่นๆ ในสหรัฐอเมริกาที่พบว่าชนชั้นกลางมักจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาระดับฐานะทางเศรษฐกิจกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เช่น งานวิจัยของ วิเชียร ทองนุช (2521) ศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาอายุ 9-12 ปี พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของทิพวรรณ ลิ้มสุชนิรันดร์ (2535) ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน พบว่านักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

ส่วนในวัยรุ่นตอนต้นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่านซึ่งก็ให้ผลที่สอดคล้องกันว่า เยาวชนไทยที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิก. 2520 ; บัญชร แก้วส่อง. 2522 และ อุทัย เกษร. 2528)

จะเห็นได้ว่าจากผลการศึกษาวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ผลสนับสนุนว่าระดับเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล แต่ในประเทศไทยระดับเศรษฐกิจจะนำเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในวัยเด็กมากกว่าวัยรุ่นซึ่งทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าในวัยเด็กเป็นวัยที่เหตุผลเชิงจริยธรรมมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วและช้าต่างกัน และจากงานวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520) ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนและนิสิตชายหญิง อายุระหว่าง 11 - 25 ปี จำนวน 1,400 คน ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่าควรจะได้มีการปลูกฝังลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตก่อนที่บุคคลจะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมทั้งสองประการนี้ จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวฐานะยากจน จะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น แต่จะก้าวทันกลุ่มอื่นเมื่อถึงวัยรุ่นตอนปลาย ดังนั้นในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันมากนัก จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สรุปได้ว่าความเกี่ยวข้องกันระหว่างระดับฐานะทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรงนั้นไม่เด่นชัดนัก ต้องมีช่วงอายุเข้ามาประกอบด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตามจากการศึกษาของศิริวรรณ ทิมวงศ์ (2533) ที่ศึกษาอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวชนชั้นล่าง ที่มีต่อลักษณะอำนาจนิยมในสังคมไทย พบว่าครอบครัวที่ต่างระดับชั้นกัน มีรูปแบบของการอบรมที่แตกต่างกัน โดยที่ครอบครัวชนชั้นล่างใช้รูปแบบที่เข้มงวด การลงโทษที่รุนแรง และการปล่อยปละละเลย ในการควบคุมพฤติกรรมมากกว่าครอบครัวชนชั้นกลางขึ้นไป ซึ่งครอบครัวในชนชั้นนี้จะใช้รูปแบบประชาธิปไตยในการอบรมพฤติกรรมบุตร ซึ่งลักษณะการอบรมขัดเถลาที่ต่างกันนี้จะมีผลต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะในครอบครัวชนชั้นกลางขึ้นไป โดยทั่วไปพ่อแม่ของครอบครัวที่อยู่ในชนชั้นนี้มักจะมีการศึกษาที่สูงหรือค่อนข้างสูง จึงสามารถปลูกฝังความเป็นเหตุเป็นผล นอกจากนั้นบรรยากาศในครอบครัวของชนชั้นกลางขึ้นไปจะเป็นแบบการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในขณะที่ครอบครัวชนชั้นล่าง เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนพ่อแม่จึงใช้เวลาทั้งหมดในการประกอบอาชีพ และมีความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่แออัดและแร้นแค้นทางวัตถุ ทำให้ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรและใช้การลงโทษที่รุนแรง ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูบุตรในรูปแบบนี้ เป็นการยับยั้งพัฒนา การการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุตร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดถึงแม้ว่างานวิจัยบางส่วนในประเทศขัดแย้งกับงานวิจัยในต่างประเทศ แต่จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดยังมีเหตุผลที่พอให้เชื่อว่า ระดับทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว น่าจะมีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรนี้ด้วย โดยตั้งสมมติฐานว่า นักเรียนที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวสูงและปานกลาง จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ายังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัว ความเข้าใจกันในครอบครัว และการรับรู้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่สัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นงานวิจัยต่างประเทศ การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในสังคมโดยเฉพาะในครอบครัว การสื่อสารที่ได้รับจากพ่อแม่ทำให้บุตรได้รับรู้ถึงพฤติกรรมต่างๆ การรับรู้ที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นการรับรู้ที่ผ่านการสื่อสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะจากพ่อแม่ไปยังลูก การสื่อสารนั้นช่วยสร้างสัมพันธภาพ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความไว้วางใจ และการสื่อสารก่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจระหว่างกันและกันช่วยให้เราเรียนรู้จักตัวเองและในขณะเดียวกันก็เข้าใจบุคคลอื่นด้วย (ศุภลักษณ์ สัตย์พิศพราย . 2532 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Sasse 1978. 136-137) ดังนั้นการรับรู้บรรยากาศในครอบครัว ความเข้าใจกันในครอบครัวและการรับรู้ถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จึงเกี่ยวข้องกับการรับรู้การสื่อสารในครอบครัวด้วย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยของสปีเซอร์ (Speicher. 1992) ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการรับรู้ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างอายุ 10-18 ปี จำนวน 98 คน วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้แบบวัดของโคลเบอร์ก และวัดการรับรู้ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวตามการรับรู้ของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นนั้นสัมพันธ์กับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัวทางบวกเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นพบว่าครอบครัวของวัยรุ่นที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะมีการสื่อสารในครอบครัว ความรู้สึกอบอุ่น มีความพึงพอใจในมารดา และมีการสนับสนุนจากบิดามารดามากกว่าครอบครัวของวัยรุ่นที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ต่ำกว่า

โบเยส และเอลเลน (Boyes and Allen. 1993) ได้ศึกษาการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเหนือกฎเกณฑ์ระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตามการรับรู้ของบุตร วัยรุ่นกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเหนือกฎเกณฑ์ โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 74 คน และนิสิตปีที่ 1 จำนวน 67 คน วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้แบบทดสอบ ดี ไอ ที และวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตามการรับรู้ของบุตรโดยใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงจาก The Child Report of Parental Behavior Inventory วัดพฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ พ่อแม่ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พ่อแม่ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และพ่อแม่ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบอำนาจนิยม พบว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเหนือกฎเกณฑ์มากกว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยลูก และพ่อแม่ที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบอำนาจนิยม ตามลำดับ

เบคเคน และโรมิก (Bakken and Romig. 1994) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวของครอบครัว การเข้าใจกันในครอบครัวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น P (Principle Moral Reasoning) ซึ่งศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 เป็นชาย 48 คน หญิง 54 คน ซึ่งวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้แบบทดสอบ ดี ไอ ที (DIT) และวัดระดับการปรับตัวของครอบครัว ความเข้าใจกันในครอบครัว โดยใช้ The Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale พบความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจกันในครอบครัวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มตัวอย่างชายเท่านั้น นอกจากนี้ระดับความเข้าใจในครอบครัว และการปรับตัวของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นชาย นอกจากนี้พบว่าระดับความเข้าใจกันในครอบครัวระดับกลาง และระดับการปรับตัวของครอบครัวในระดับต่ำหรือสูงสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

จากงานวิจัยที่เสนอมานั้น พบว่าครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะมีการสื่อสารในครอบครัว การรับรู้บรรยากาศในครอบครัวทางบวก มีความรู้สึกอบอุ่น ความเข้าใจกันในครอบครัว ความพึงใจในมารดา และมีการสนับสนุนจากบิดามารดา หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มากกว่าครอบครัวที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ต่ำกว่า ถ้าพิจารณาถึงตัวแปรต่างๆ ในงานวิจัยที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าลักษณะต่างๆ ที่ส่งผลให้วัยรุ่นมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงก็คือ พฤติกรรมสื่อสารที่พ่อแม่แสดง

ตอบดูในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การอบรมสั่งสอน การให้โอกาสแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหาความขัดแย้งกันในครอบครัว หรือการแสดงความรักต่อลูก ดังนั้นจากงานวิจัยที่กล่าวมา การสื่อสารในครอบครัวจึงมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น สำหรับงานวิจัยในประเทศของเรายังขาดการให้ความสำคัญต่อเรื่องที่จะศึกษาแบบหรือลักษณะการสื่อสารในครอบครัว ที่จะมึผลต่อการพัฒนาลักษณะจิตใจและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพของครอบครัว จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทั่วๆ ไปมีค่อนข้างมากทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังไม่มีผู้ใดศึกษา โดยเฉพาะในวัยรุ่นซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ มากมาย ทำให้เป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์และมักเจ้าอารมณ์ นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่มีปัญหาขัดแย้งต่างๆ เด็กที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาดี มักมีพฤติกรรมที่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหากับสังคม และถ้าบรรยากาศในบ้านมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีความเข้าใจกัน ย่อมทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดี ทั้งสติปัญญา และความนึกคิดเพียบพร้อมไปด้วยความงามทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งจะเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานของการศึกษา

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
 - 1.1 นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
 - 1.2 นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
2. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น
3. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

4. นักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับต่ำ

4.1 นักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ

4.2 นักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ

5. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลาง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

* 6. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีอำนาจร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

7. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

7.1 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

7.2 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

8. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

8.1 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

8.2 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

9. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

9.1 นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

9.2 นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

14. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

14.1 นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

14.2 นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนสหศึกษาทั้งหมด 94 โรงเรียน

จำนวนนักเรียนทั้ง 2 ระดับ มีดังนี้

มัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	60,241 คน
มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	23,735 คน
รวมจำนวนนักเรียนทั้ง 2 ระดับ	83,976 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนสหศึกษาทั้งหมด 94 โรงเรียน ได้จากการสุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยประมาณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2536 : ภาคผนวก ตาราง 2 ; Yamane. 1967) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 415 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สํารวจจํานวนและรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

2. สุ่มเลือกโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากมา 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต(มัธยม) โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2

3. สุ่มเลือกห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลากสุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 6 ในแต่ละโรงเรียนที่สุ่มเลือกไว้ในข้อ 2 มาชั้นละ 2 ห้องเรียน หลังจากนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พบว่าข้อมูลที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ มีจำนวนทั้งหมด 415 คน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 จํานวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามโรงเรียน และระดับชั้น

ระดับชั้นเรียน	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 6	รวม
โรงเรียน			
ราชวินิต(มัธยม)	55	50	105
มัธยมวัดดุสิตาราม	54	48	102
มัธยมวัดสิงห์	52	51	103
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2	55	50	105
รวม	216	199	415

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน การอยู่ร่วมกันกับบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา และระดับฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว

ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน

แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเกี่ยวกับเพศ ระดับชั้นเรียน การอยู่ร่วมกันกับบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมีคำตอบให้เลือก (Check List) รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข

ตอนที่ 2 แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว

แบบวัดการสื่อสารในครอบครัวนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว ของ ศิริพร สิริยากุล (2534) มาปรับปรุงเพื่อใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการปรับปรุงแบบวัด

1.1 นำแบบวัดการสื่อสารในครอบครัวของศิริพร สิริยากุล (2534) ไปให้นักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 60 คน ประเมินแต่ละพฤติกรรม การสื่อสารว่าเป็นการสื่อสารเชิงบวก หรือการสื่อสารเชิงลบ ตามความรู้สึกรู้สึกของวัยรุ่น

1.2 นำแบบวัดที่นักเรียนประเมินแล้วมาคัดเลือกเฉพาะพฤติกรรมการสื่อสารที่นักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกัน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมการสื่อสารที่นักเรียนวัยรุ่นเห็นสอดคล้องกันเกินร้อยละ 75 ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข ตาราง 54

1.3 นำพฤติกรรมการสื่อสารที่ได้ในข้อ 1.2 มาเป็นแบบวัดการสื่อสารในครอบครัวต่อไป

2. ตัวอย่างของแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
(0) เมื่อนักเรียนนำเรื่องมาปรึกษา พ่อ/แม่ จะตั้งใจฟัง	พ่อ แม่				
(00) พ่อ/แม่ กล่าวร้ายถึงความผิดที่ ผ่านมาของนักเรียน	พ่อ แม่				

วิธีการตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อย มาก	บ่อย	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
(0) เมื่อนักเรียนนำเรื่องมาปรึกษา พ่อ/แม่ จะตั้งใจฟัง	พ่อ		✓		
					
	แม่			✓	
(00) พ่อ/แม่ กล่าวร้ายถึงความผิดที่ผ่าน มาของนักเรียน	พ่อ			✓	
					
	แม่		✓		

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก

บ่อยมาก	ให้	3 คะแนน
บ่อย	ให้	2 คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	1 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	0 คะแนน

ข้อความทางลบ

บ่อยมาก	ให้	3 คะแนน
บ่อย	ให้	2 คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	1 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	0 คะแนน

3. การหาคุณภาพของแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว

3.1 นำแบบวัดการสื่อสารในครอบครัวที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 60 คน

3.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละส่วนดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงบวกของบิดา	0.84
ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงบวกของมารดา	0.86
ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงลบของบิดา	0.75
ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงลบของมารดา	0.77

ตอนที่ 3 แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นแบบวัดปลายเปิด ประกอบด้วยสถานการณ์สมมติที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม 5 เรื่อง ซึ่งในแต่ละเรื่องผู้วิจัยจะถามว่า ถ้าเป็นนักเรียนจะกระทำหรือไม่กระทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด การสร้างแบบวัดนี้มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และรวบรวมสถานการณ์สมมติที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่น เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 ศึกษาเทคนิคการสัมภาษณ์และการซักถาม จากนั้นทดลองฝึกสัมภาษณ์และซักถามก่อนที่จะสัมภาษณ์จริงเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นได้

1.3 ระหว่างทดลองฝึกสัมภาษณ์และซักถาม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อบกพร่องและปัญหาต่างๆ ที่พบ แล้วนำไปปรับปรุงแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ให้เป็นแบบวัดปลายเปิด

1.4 นำแบบวัดปลายเปิดที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวอย่างของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กนกพรเป็นนักเรียนที่เรียนดีและมีนิสัยชอบช่วยเหลือเพื่อนฝูงเสมอ จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนๆ และเธอมักสอบได้คะแนนสูงเสมอ แต่เมื่อวานแม่ของเธอได้รับอุบัติเหตุ เธอต้องคอยดูแลแม่ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัวสอบ เลยทำให้วันนี้เธอทำข้อสอบไม่ได้ เพื่อนๆ สงสารเธอมากพยายามแอบยื่นกระดาษคำตอบให้เธอลอก เธอก็รู้ว่าการลอกข้อสอบเป็นสิ่งที่ผิดและไม่ควรทำ แต่ถ้าเธอไม่ลอกก็กลัวจะสอบตก

ถ้านักเรียนเป็นกนกพรนักเรียนจะลอกข้อสอบหรือไม่ลอกข้อสอบ

() ลอกข้อสอบ

() ไม่ลอกข้อสอบ

เพราะ.....

ตัวอย่างคำตอบ

ถ้านักเรียนเป็นกนกพรนักเรียนจะลอกข้อสอบหรือไม่ลอกข้อสอบ

() ลอกข้อสอบ

(✓) ไม่ลอกข้อสอบ

เพราะ....มันไม่ดี.....

จากคำตอบนี้ผู้วิจัยไม่สามารถสรุปได้ว่าตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นใด จึงต้องไปสัมภาษณ์และซักถามเพิ่มเติมอีกครั้ง เพื่อให้ได้คำตอบว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นใด

ผู้วิจัย : ทำไมนักเรียนถึงคิดว่าการลอกข้อสอบเป็นสิ่งที่ไม่ดี

นักเรียน : มันไม่ดีเพราะกลัวถูกตี

เมื่อนำเหตุผลที่นักเรียนตอบมาวิเคราะห์จะเห็นว่าคำตอบนี้มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 คือ หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

เกณฑ์การให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนทำโดยผู้ตรวจ 2 คน โดยพิจารณาร่วมกันไปที่ละคำตอบเพื่อดูว่านักเรียนมีการให้เหตุผลอยู่ในขั้นใดตามแนวของโคลเบอร์ก กำหนดให้คำตอบที่ตรงกับขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 มีคะแนนให้เป็น 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนของทั้ง 5 เรื่องมารวมกัน ซึ่งจะเป็นคะแนนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนแต่ละคนที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ และในกรณีที่พบว่าคำตอบของนักเรียนคนใดมีคะแนนในแต่ละข้อของแบบวัดแตกต่างกันมาก เช่น ในเรื่องที่ 1 ได้คะแนนเท่ากับ 2 แต่ในเรื่องที่ 4 ได้คะแนนเท่ากับ 6 ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์และซักถามในสัปดาห์ต่อไป เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นใด

3. การหาคุณภาพของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

- 3.1 นำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ได้แก่ รศ. ดร.ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ และอาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ พิจารณาตรวจสอบว่าสถานการณ์สมมุติที่ใช้ในแบบวัดเป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่นหรือไม่
- 3.2 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนราชวินิต(มัธยม) ที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำนวน 30 คน
- 3.3 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งหมด โดยใช้สูตรหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ซึ่งการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างนี้ เป็นการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อไปในคราวเดียวกัน มีค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ .49 ถึง .91 (ดูภาคผนวก ข ตาราง 55)
- 3.4 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) กับแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2524) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงตามสภาพเท่ากับ .68
- 3.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้เท่ากับ 0.75

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการสอบ

2. เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่สอบในแต่ละครั้ง วางแผนในการดำเนินการสอบ ดำเนินการสอบและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการซักถาม
4. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวิธีการทำแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวของนักเรียน แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว และแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ให้นักเรียนทุกคนเข้าใจจึงเริ่มทำการสอบ
5. นำแบบสอบถามและแบบวัดที่มีความสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจคะแนนแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว และแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. แยกประเภทแบบวัดจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ที่วิเคราะห์
3. หาค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจให้คะแนนแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1, 4, 5, 11, 12, 13 และ 14 ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of Variance)
5. ทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 3, 7, 8, 9 และ 10 ด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรสองกลุ่มโดยใช้ t - test
6. ทดสอบสมมติฐานข้อ 6 โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเชิงสภาพ (Concurrent Validity) โดยใช้การหาค่าสหพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ X = คะแนนที่ได้จากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้วิจัย

Y = คะแนนของผู้ตอบคนเดียวกับที่ได้จากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์นิก

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการใช้การหาค่าสหพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ X = คะแนนเป็นรายข้อของแต่ละคน

Y = คะแนนรวมทุกข้อของแต่ละคน

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2536 : 132)

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left| \frac{1 - \sum S_i^2}{S_t^2} \right|$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อสอบ

S_i^2 = คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 = คะแนนความแปรปรวนรวมทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ คำนวณ
ค่าสหสัมพันธ์หาค่าทดสอบสมการถดถอย t-test และ F-test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distrebution
COMMUNF	แทน	รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา
COMMUNM	แทน	รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา
COMF - P	แทน	การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา
COMF - N	แทน	การสื่อสารเชิงลบจากบิดา
COMM - P	แทน	การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา
COMM - N	แทน	การสื่อสารเชิงลบจากมารดา
AGE	แทน	อายุ
SEX	แทน	เพศ
ED - F	แทน	การศึกษาของบิดา
ED - M	แทน	การศึกษาของมารดา
ECON	แทน	ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว
REASON	แทน	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

R^2	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2_{change}	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนายที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเพิ่มตัวทำนายทีละตัว
S.E. _{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
b	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการทำนาย
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยจำแนกตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อใช้รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวทำนาย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยจำแนกตามอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยจำแนกตามอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยจำแนกตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1.1 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมาราดังนี้คือ

1.1.1 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 2 ถึง 4 ดังนี้

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน 4 รูปแบบ

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
รูปแบบที่ 1	66	15.30	3.81
รูปแบบที่ 2	142	16.75	3.65
รูปแบบที่ 3	115	14.37	2.69
รูปแบบที่ 4	92	15.13	3.26
รวม	415	15.50	3.53

ตาราง 3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	384.08	128.03	10.99*
ภายในกลุ่ม	411	4787.67	11.65	
รวม	414	5171.74		

$$F .05 (df = 3,411) = 2.61$$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกันทั้ง 4 รูปแบบนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกัน

รูปแบบการสื่อสารใน ครอบครัว	$\bar{X}$	รูปแบบที่ 3	รูปแบบที่ 4	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2
		14.37	15.13	15.30	16.75
รูปแบบที่ 3	14.37				
รูปแบบที่ 4	15.13				
รูปแบบที่ 1	15.30				
รูปแบบที่ 2	16.75				

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า

1. กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย) จากบิดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก) กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 จากบิดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 4 และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 จากบิดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 จากบิดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4

3. กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 จากบิดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ต่างจากกลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3

1.1.2 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 5 ถึง 7 ดังนี้

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน 4 รูปแบบ

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
รูปแบบที่ 1	60	14.87	3.35
รูปแบบที่ 2	157	16.60	3.59
รูปแบบที่ 3	124	14.81	3.23
รูปแบบที่ 4	74	14.86	3.55
รวม	415	15.50	3.53

ตาราง 6 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	303.09	101.03	8.53*
ภายในกลุ่ม	411	4868.66	11.85	
รวม	414	5171.74		

$$F .05 (df = 3,411) = 2.61$$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกันทั้ง 4 รูปแบบนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกัน

รูปแบบการสื่อสารใน ครอบครัว	$\bar{X}$	รูปแบบที่ 3	รูปแบบที่ 4	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2
		14.81	14.86	14.87	16.60
รูปแบบที่ 3	14.81				
รูปแบบที่ 4	14.86				
รูปแบบที่ 1	14.87				
รูปแบบที่ 2	16.60				

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า

1. กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย) จากมารดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก) กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 จากมารดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 4 และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 จากมารดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 จากมารดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารรูปแบบที่ 3 และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4
3. กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 จากมารดามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3

1.2 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ดังแสดงผลไว้ในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น กับนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
วัยรุ่นตอนต้น	216	14.28	3.08	7.89***
วัยรุ่นตอนปลาย	199	16.83	3.52	

$$t .001 (df = 413) = 3.29$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

1.3 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย ดังแสดงผลไว้ในตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
หญิง	221	16.08	3.38	3.24**
ชาย	194	14.91	3.62	

$$t_{.01} (df = 413) = 2.58$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.4 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาและระดับการศึกษาของมารดา ดังนี้คือ

1.4.1 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ ดังแสดงผลในตาราง 10 ถึง 12 ดังนี้

ตาราง 10 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

ระดับการศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	S.D.
ระดับต่ำ	128	15.13	3.30
ระดับกลาง	174	15.24	3.57
ระดับสูง	113	16.34	3.63
รวม	415	15.50	3.53

ตาราง 11 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	108.44	54.22	4.41*
ภายในกลุ่ม	412	5063.30	12.29	
รวม	414	5171.74		

$$F .05 (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาในระดับแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่าในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาในระดับแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	ระดับต่ำ 15.13	ระดับกลาง 15.24	ระดับสูง 16.34
ระดับต่ำ	128	15.13			
ระดับกลาง	174	15.24			
ระดับสูง	113	16.34			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

1.4.2 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ ดังแสดงผลในตาราง 13 ถึง 14 ดังนี้

ตาราง 13 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

ระดับการศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	S.D.
ระดับต่ำ	173	15.40	3.53
ระดับกลาง	151	15.52	3.44
ระดับสูง	91	15.68	3.72
รวม	415	15.50	3.54

ตาราง 14 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	4.80	2.40	0.19
ภายในกลุ่ม	412	5166.95	12.54	
รวม	414	5171.74		

$$F_{.05} (df = 2, 412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

1.5 เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลาง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ ดังแสดงผลในตาราง 15 และ 16 ดังนี้

ตาราง 15 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	13	15.69	3.12
ปานกลาง	305	15.57	2.47
สูง	97	15.26	3.53
รวม	415	15.50	3.53

ตาราง 16 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	6.86	3.43	0.27
ภายในกลุ่ม	412	5164.88	12.54	
รวม	414	5171.74		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

ตอนที่ 2 การศึกษาอำนาจการทำการนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น จากตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำการนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นได้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ตัวทำนาย 7 ตัวคือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นตัวเกณฑ์

และในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา/มารดา ผู้วิจัยได้ศึกษาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ศึกษาในลักษณะของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ 2) ศึกษาในลักษณะของปริมาณการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดาพร้อมกับตัวทำนายอื่นๆ ในการวิเคราะห์หาตัวแปรที่มีอำนาจในการทำการนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการศึกษาในเรื่องของการสื่อสารในครอบครัวมีความชัดเจนมากขึ้น โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดาที่แตกต่างกัน (ตาราง 3 และ 6) พบว่าการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบที่มีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นสูงที่สุดและแตกต่างจากรูปแบบอื่นๆ ส่วนการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 มีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็น 2 กลุ่ม โดยจัดการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และกำหนดตัวแปรหุ่นให้เป็น 0 ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 โดยกำหนดตัวแปรหุ่นให้เป็น 1

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของปริมาณการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบทั้งจากบิดา/มารดา ร่วมกับตัวแปรอื่นๆ ในการทำการนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาตัวแปรที่มีอำนาจการทำการนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้ตัวแปรการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา การสื่อสารเชิงลบจากบิดา การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา และการสื่อสารเชิงลบจากมารดาเพิ่มเติมด้วย

สรุปได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ของตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวร่วมกับตัวแปรอื่นๆ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูล 2 แบบ ได้แก่

1. ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นจากตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา (โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกจัดการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 ได้ด้วยกัน และกลุ่มที่สองเป็นการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2) อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 17 และ 18
2. ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นจากตัวแปรการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา การสื่อสารเชิงลบจากบิดา การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา การสื่อสารเชิงลบจากมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 19 และ 20

ตาราง 17 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย และระหว่าง
ตัวเกณฑ์กับตัวทำนาย ของการวิเคราะห์แบบที่ 1

ตัวแปร	COMMUNF	COMMUNM	AGE	SEX	ED-F	ED-M	ECON	REASON
COMMUNF	-	.584**	.121**	.177**	.214**	.158**	.153**	.255**
COMMUNM		-	.136**	.094*	.181**	.154**	.034	.242**
AGE			-	.145**	.084	.064	-.095*	.362**
SEX				-	-.025	-.071	-.018	.158**
ED-F					-	.672**	.261**	.127**
ED-M						-	.281**	.030
ECON							-	-.038
REASON								-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี
5 ตัว คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา
(โดยจัดการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 ไว้ด้วยกัน และการสื่อสารในครอบครัว
รูปแบบที่ 2) อายุ เพศ และการศึกษาของบิดา ส่วนตัวทำนายอื่นๆ คือ การศึกษาของมารดา
และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริย
ธรรม

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย พบดังนี้

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา กับ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจาก
มารดา

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา กับ อายุของนักเรียนวัยรุ่น

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา กับ เพศ

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา กับ การศึกษาของบิดา

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา กับ การศึกษาของมารดา

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของ

ครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา กับ อายุของนักเรียนวัยรุ่น

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา กับ การศึกษาของบิดา

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา กับ การศึกษาของมารดา

อายุของนักเรียนวัยรุ่น กับ เพศ

การศึกษาของบิดา กับ การศึกษาของมารดา

การศึกษาของบิดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

การศึกษาของมารดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา กับ เพศ

ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

อายุของนักเรียนวัยรุ่น กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

นอกนั้นตัวทำนายอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นทีละตัว เพื่อทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ของการวิเคราะห์แบบที่ 1

ลำดับที่	ตัวทำนาย	b	SE B	B	R	R ²	R ² change	F
1	AGE	2.3158	.3181	.3277	.3618	.1309	.1309	62.194**
2	COMMUN-F	1.1440	.3965	.1538	.4199	.1763	.0454	44.092**
3	COMMUN-M	.8233	.3887	.1131	.4304	.1852	.0089	31.139**

a = 13.6902

R = .4304

R² = .1852

SE_{est} = ±3.2020

จากตาราง 18 แสดงว่า อายุ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยมีอำนาจการทำนายร้อยละ 13.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนายที่เข้าไปทำนายเป็นลำดับที่ 2 คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา ซึ่งสามารถร่วมกับอายุ ทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 17.63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่อำนาจการทำนายเพิ่มขึ้นจากตัวทำนายแรกร้อยละ 4.54 และตัวทำนายที่เข้าไปทำนายเป็นลำดับที่ 3 คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา ซึ่งสามารถร่วมกับอายุและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา ทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 18.52 โดยที่อำนาจการทำนายเพิ่มขึ้นจากตัวทำนายอายุและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาเพียงร้อยละ .89

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นกับ
 กลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 ที่มีนัยสำคัญเป็น .4304 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนาย
 ทั้ง 3 ได้แก่ อายุ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
 จากมารดา สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
 วัยรุ่นได้ร้อยละ 18.52 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ± 3.2020

ตาราง 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย และระหว่าง
ตัวเกณฑ์กับตัวทำนาย ของการวิเคราะห์แบบที่ 2

ตัวแปร	COMF - P	COMF - N	COMM - P	COMM - N	AGE	SEX	ED-F	ED-M	ECON	REASON
COMF-P	-	-.445**	.754**	-.381**	.023	.066	.213**	.187**	.190**	.222**
COMF-N		-	-.352**	.670**	-.105*	-.132**	-.157**	-.093*	-.089*	-.178**
COMM-P			-	-.525**	.030	.055	.212**	.189**	.120**	.208**
COMM-N				-	-.160**	-.061	.155**	-.150**	-.024	-.165**
AGE					-	.145**	.084	.064	-.095*	.362**
SEX						-	-.025	-.071	-.018	.158**
ED-F							-	.672**	.261**	.127**
ED-M								-	.281**	.030
ECON									-	-.038
REASON										-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทาง
บวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี
5 ตัว คือ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา อายุ เพศ และการ
ศึกษาของบิดา และตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 ตัว คือ การสื่อสารเชิงลบจากบิดา

และการสื่อสารเชิงลบจากมารดา ส่วนตัวทำนาย ได้แก่ การศึกษาของมารดา ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย พบดังนี้

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา กับ การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา กับ การศึกษาของบิดา

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา กับ การศึกษาของมารดา

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ การสื่อสารเชิงลบจากมารดา

การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา กับ การศึกษาของบิดา

การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา กับ การศึกษาของมารดา

การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

การสื่อสารเชิงลบจากมารดา กับ การศึกษาของบิดา

อายุของนักเรียนวัยรุ่น กับ เพศ

การศึกษาของบิดา กับ การศึกษาของมารดา

การศึกษาของบิดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

การศึกษาของมารดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา กับ การสื่อสารเชิงลบจากบิดา

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา กับ การสื่อสารเชิงลบจากมารดา

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ เพศ

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ การศึกษาของบิดา

การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา กับ การสื่อสารเชิงลบจากมารดา

การสื่อสารเชิงลบจากมารดา กับ อายุของนักเรียนวัยรุ่น

การสื่อสารเชิงลบจากมารดา กับ การศึกษาของบิดา

การสื่อสารเชิงลบจากมารดา กับ การศึกษาของมารดา

ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ อายุของนักเรียนวัยรุ่น

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ การศึกษาของมารดา

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

อายุของนักเรียนวัยรุ่น กับ ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

นอกนั้นตัวทำนายคนอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 20 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นทีละตัว เพื่อทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ของการวิเคราะห์แบบที่ 2

ลำดับที่	ตัวทำนาย	b	SE B	B	R	R ²	R ² change	F
1	AGE	2.4251	.3180	.3432	.3618	.1309	.1309	62.194**
2	COMF-P	.0585	.0126	.2078	.4202	.1766	.0457	44.170**
3	SEX	.6700	.3190	.0947	.4305	.1853	.0087	31.161**

$$\begin{aligned}
 a &= 11.5277 \\
 R &= .4305 \\
 R^2 &= .1853 \\
 SE_{est} &= \pm 3.2018
 \end{aligned}$$

จากตาราง 20 แสดงว่า อายุ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยมีอำนาจการทำนายร้อยละ 13.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนายที่เข้าไปทำนายเป็นลำดับที่ 2 คือ การสื่อสารเชิงลบจากบิดาซึ่งสามารถร่วมกับอายุ ทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 17.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่อำนาจการทำนายเพิ่มขึ้นจากตัวทำนายแรกร้อยละ 4.57 และ

ตัวทำนายที่เข้าไปทำนายเป็นลำดับที่ 3 คือ เพศ ซึ่งสามารถร่วมกับอายุและการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 18.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่มีอำนาจการทำนายเพิ่มขึ้นจากตัวทำนายอายุและการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาเพียงร้อยละ .87 เท่านั้น

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นกับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 ที่มีนัยสำคัญเป็น .4305 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนายทั้ง 3 ได้แก่ อายุ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา และเพศ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นได้ร้อยละ 18.53 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ± 3.2018

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

3.1.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 21 ดังนี้

ตาราง 21 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายและนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
วัยรุ่นตอนต้น	216	41.71	12.51	0.47
วัยรุ่นตอนปลาย	199	42.30	12.64	

$$t_{.05} (df = 413) = 1.96$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

3.1.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 22 ดังนี้

ตาราง 22 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
วัยรุ่นตอนต้น	216	43.81	12.41	0.61
วัยรุ่นตอนปลาย	199	44.55	11.93	

$$t_{.05} (df = 413) = 1.96$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

3.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

3.2.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีเพศแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 23 ดังนี้

ตาราง 23 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	194	41.10	12.35	1.35
หญิง	221	42.75	12.71	

$$t_{.05} (df = 413) = 1.96$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

3.2.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีเพศแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 24 ดังนี้

ตาราง 24 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	194	43.45	11.70	1.12
หญิง	221	44.79	12.57	

$$t_{.05} (df = 413) = 1.96$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

3.3 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดา/มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยแยกเป็นการศึกษาจากบิดาและการศึกษาจากมารดา

3.3.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาสูงและระดับกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกมากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 25 ถึง 27 ดังนี้

ตาราง 25 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

ระดับการศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	S.D.
ระดับต่ำ	128	38.52	13.00
ระดับกลาง	174	42.23	12.37
ระดับสูง	113	45.54	11.32
รวม	415	41.99	12.56

ตาราง 26 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2972.13	1486.07	9.83*
ภายในกลุ่ม	412	62312.81	151.24	
รวม	414	65284.94		

$$F_{.05} (df = 2, 412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 27 ดังนี้

ตาราง 27 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	ระดับต่ำ 38.52	ระดับกลาง 42.23	ระดับสูง 45.54
ระดับต่ำ	128	38.52		*	*
ระดับกลาง	174	42.23			-
ระดับสูง	113	45.54			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
3. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงกับระดับกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาไม่แตกต่างกัน

3.3.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น ในครอบครัวที่มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดา มี การศึกษาระดับสูงและระดับกลางมี การรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นใน ครอบครัวที่มารดา มีการศึกษาระดับต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 28 ถึง 30 ดังนี้

ตาราง 28 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตามการรับรู้ของ นักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

ระดับการศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	S.D.
ระดับต่ำ	173	41.88	12.88
ระดับกลาง	151	44.52	11.45
ระดับสูง	91	47.92	11.03
รวม	415	44.17	12.17

ตาราง 29 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อ
จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2208.95	1104.47	7.70*
ภายในกลุ่ม	412	59146.58	143.56	
รวม	414	65284.94		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 29 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มารดาที่มีการศึกษาระดับแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 30 ดังนี้

ตาราง 30 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวกตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
			41.88	44.52	47.92
ระดับต่ำ	173	41.88			
ระดับกลาง	151	44.52			
ระดับสูง	91	47.92			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน
2. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกับระดับกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาไม่แตกต่างกัน
3. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

3.4 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

3.4.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 31 ถึง 33 ดังนี้

ตาราง 31 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	13	35.62	9.58
ปานกลาง	305	40.99	12.62
สูง	97	45.97	11.82
รวม	415	41.99	12.56

ตาราง 32 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2366.97	1183.48	7.75*
ภายในกลุ่ม	412	62917.97	152.71	
รวม	414	65284.94		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 32 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่เพื่อดูว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 33 ดังนี้

ตาราง 33 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา
ตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

ฐานะความเป็นอยู่ทาง เศรษฐกิจของครอบครัว	N	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
			35.62	40.99	45.97
ต่ำ	13	35.62			
ปานกลาง	305	40.99			
สูง	97	45.97			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 33 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน
2. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน
3. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจปานกลางกับต่ำมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

3.4.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 34 ถึง 36 ดังนี้

ตาราง 34 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	13	45.54	15.03
ปานกลาง	305	43.11	11.91
สูง	97	47.31	12.56
รวม	415	44.17	12.17

ตาราง 35 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียน
วัยรุ่นเมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1324.15	662.07	4.54*
ภายในกลุ่ม	412	60031.38	145.71	
รวม	414	61355.53		

$$F .05 (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 35 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่เพื่อดูว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 36 ดังนี้

ตาราง 36 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว	N	$\bar{X}$	ปานกลาง	ต่ำ	สูง
			43.11	45.54	47.31
ปานกลาง	305	43.11		-	*
ต่ำ	13	45.54			-
สูง	97	47.31			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 36 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงกับต่ำ มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน
3. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำกับปานกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการรับรู้ การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น
เมื่อจำแนกตามอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของ
ครอบครัว

4.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตาม
อายุ โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

4.1.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา
น้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 37 ดังนี้

ตาราง 37 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับ
นักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
วัยรุ่นตอนต้น	216	18.75	9.44	2.15*
วัยรุ่นตอนปลาย	199	16.59	10.98	

$$t_{.05} (df = 413) = 1.96$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 37 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้
การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน

4.1.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 38 ดังนี้

ตาราง 38 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
วัยรุ่นตอนต้น	216	21.04	10.60	3.29**
วัยรุ่นตอนปลาย	199	17.62	10.60	

$$t .01 (df = 413) = 2.58$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 38 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน

4.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามเพศ โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

4.2.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีเพศแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา น้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 39 ดังนี้

ตาราง 39 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	194	19.16	10.81	2.70**
หญิง	221	16.45	9.59	

$$t_{.01} (df = 413) = 2.58$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 39 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา น้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

4.2.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่นที่มีเพศแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 40 ดังนี้

ตาราง 40 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชาย

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	194	20.10	10.91	1.24
หญิง	221	18.70	10.35	

$$t_{.05} (df = 413) = 1.96$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 40 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงกับนักเรียนวัยรุ่นชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

4.3 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดา/มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยแยกเป็นการศึกษาจากบิดาและการศึกษาจากมารดา

4.3.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 41 ถึง 43 ดังนี้

ตาราง 41 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

ระดับการศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	S.D.
ระดับต่ำ	128	19.45	10.14
ระดับกลาง	174	18.09	10.77
ระดับสูง	113	15.19	9.10
รวม	415	17.72	10.26

ตาราง 42 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น
เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1133.40	566.75	5.50*
ภายในกลุ่ม	412	42422.52	102.97	
รวม	414	43556.01		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 42 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 43 ดังนี้

ตาราง 43 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	ระดับต่ำ 19.45	ระดับกลาง 18.09	ระดับสูง 15.19
ระดับต่ำ	128	19.45		-	*
ระดับกลาง	174	18.09			-
ระดับสูง	113	15.19			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 43 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงกับระดับกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาไม่แตกต่างกัน
3. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4.3.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมี การรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 44 ถึง 46 ดังนี้

ตาราง 44 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

ระดับการศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	S.D.
ระดับต่ำ	173	20.90	11.15
ระดับปานกลาง	151	19.38	10.53
ระดับสูง	91	16.60	9.73
รวม	415	19.40	10.73

ตาราง 45 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น
เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1104.33	552.02	4.89*
ภายในกลุ่ม	412	46537.57	112.96	
รวม	414	47641.60		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 45 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มารดาที่มีการศึกษาระดับแตกต่างกันทั้งสามกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 46 ดังนี้

ตาราง 46 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการสื่อสารเชิงลบตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในโคราชที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	ระดับต่ำ 20.90	ระดับกลาง 19.38	ระดับสูง 16.60
ระดับต่ำ	173	20.90		-	*
ระดับกลาง	151	19.38			-
ระดับสูง	91	16.60			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 46 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับสูง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน
2. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกับระดับกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน
3. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

4.4 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน โดยแยกเป็นการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

4.4.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 47 และ 48 ดังนี้

ตาราง 47 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	13	22.92	6.06
ปานกลาง	305	17.86	10.05
สูง	97	16.57	11.15
รวม	415	17.72	10.25

ตาราง 48 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น
เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	487.06	243.53	2.33
ภายในกลุ่ม	412	43065.95	104.54	
รวม	414	43556.01		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 48 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

4.4.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า : นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลาง มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 49 และ 50 ดังนี้

ตาราง 49 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	13	23.38	11.15
ปานกลาง	305	19.22	10.41
สูง	97	19.42	11.65
รวม	415	19.40	10.72

ตาราง 50 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการสื่อสารเชิงลบจากมารดาตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น
เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	216.01	108.01	.94
ภายในกลุ่ม	412	47425.59	115.11	
รวม	414	47641.60		

$$F_{.05} (df = 2,412) = 3.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 50 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ของตัวแปร รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว
4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน
5. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน

สมมุติฐานของการศึกษา

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
 - 1.1 นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
 - 1.2 นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
2. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น
3. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย
4. นักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับต่ำ

4.1 นักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ

4.2 นักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ

5. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลาง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

6. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีอำนาจร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

7. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

7.1 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

7.2 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

8. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

8.1 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

8.2 นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

9. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

9.1 นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

9.2 นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

10. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

วัยรุ่นชาย

11. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการ
รับทราบสื่อสารเชิงบวกมากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ

รับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนชั้นอื่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ

รับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา มากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดาไม่มีการศึกษาระดับต่ำ

รับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่านักเรียนในครอบครัวครอบครัวยุติบิตดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ

รับบริการสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ

การรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มารดามีการศึกษาระดับ
ต่ำ

รับรู้การสื่อสารเชิงบวกมากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

กลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

ปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากการตามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความ
เป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

14. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

14.1 นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

14.2 นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานครซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 415 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบวัดรวม 3 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.2 แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว ผู้วิจัยนำแบบวัดการสื่อสารในครอบครัวของ ศิริพร สิริยากุล (2534) มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และได้ นำแบบวัดนี้ไปทดลองกับนักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละส่วนดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงบวกของบิดา .84

ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงบวกของมารดา .86

ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงลบของบิดา .75

ค่าความเชื่อมั่นในส่วนที่วัดการสื่อสารเชิงลบของมารดา .77

2.3 แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยสถานการณ์สมมุติที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม จำนวน 5 เรื่อง สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาเท่ากับ .75 และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) กับแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก (2524) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ ความเที่ยงตรงตามสภาพเท่ากับ .68 และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดมีค่า ตั้งแต่ .49 ถึง .91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

* ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยทำหนังสือผ่านบัณฑิตวิทยาลัย จัดดำเนินการให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตอบแบบสอบถามและแบบวัด รวมทั้งสิ้น 3 ชุด ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการตอบแบบสอบถามและแบบวัดให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนลงมือทำ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบวัดทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง และตรวจดูความเรียบร้อยของแบบสอบถามและแบบวัดทุกชุด ในกรณีที่นักเรียนตอบแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาแล้วได้คำตอบที่ผู้วิจัยไม่สามารถสรุปได้ว่าตรงกับชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นใดหรือคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อของแบบวัดแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์และซักถามเพิ่มเติมอีกครั้งในสัปดาห์ต่อไป เพื่อให้ได้คำตอบว่าผู้ตอบให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบวัดที่สมบูรณ์ลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ในการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การรับรู้การสื่อสารเชิงบวก และการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามอายุ และเพศ โดยใช้สถิติที่ใช้ทดสอบคือ t -test

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การรับรู้การสื่อสารเชิงบวก และการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว เมื่อจำแนกตามการศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้สถิติที่ใช้ทดสอบคือ F -test และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ในกรณีที่พบว่า F -test มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่เหมาะสมที่สุด คือ การสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 ที่การสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่มีการสื่อสารเชิงลบปริมาณน้อย

2. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับสูง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

5. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

6. กลุ่มตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการวิเคราะห์ 2 แบบ ได้ผลการศึกษาดังนี้

6.1 การวิเคราะห์แบบที่ 1 ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้ตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว(ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกประกอบด้วยการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 และกลุ่มที่สอง คือ การสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2) ร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ พบว่ามีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัวที่สามารถร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้แก่ อายุ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา โดยที่อายุเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 1 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 2 และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 3 โดยตัวแปรทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 18.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 การวิเคราะห์แบบที่ 2 ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้ปริมาณการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา ซึ่งแบ่งเป็นการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา, การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา, การสื่อสารเชิงลบจากบิดา และการสื่อสารเชิงลบจากมารดา ร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ พบว่ามีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัวที่สามารถร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้แก่ อายุ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา และเพศ โดยที่อายุเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 1 การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 2 และเพศเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 3 โดยตัวแปรทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 18.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

8. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในส่วนการสื่อสารจากมารดา นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นชาย ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

10. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการสื่อสารจากมารดานักเรียนวัยรุ่นหญิงและชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน

14. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

การอภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายตามความมุ่งหมายของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวก การสื่อสารเชิงลบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน

3. ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ของตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา จึงตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารจากบิดาและมารดาที่แตกต่างกันทั้ง 4 รูปแบบนี้ มีคู่ใดบ้างมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย) มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก) กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบปริมาณน้อย) และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 (รูปแบบที่มีทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบปริมาณน้อย) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สำหรับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 ส่วนกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 มี

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ต่างจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 จากผลการศึกษาที่ได้ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น (ตาราง 2 และ 5) จะเห็นได้ว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงที่สุด รองลงมาคือนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 4 และ 3 ตามลำดับ

จากการศึกษาที่พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุด แสดงว่าการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุดต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะประการแรก ครอบครัวเป็นกลุ่มสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมาก และเป็นกลุ่มปฐมภูมิที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกัน เป็นพื้นฐานในการสร้างพฤติกรรมและแบบแผนท่าทีของแต่ละบุคคล (สมพงษ์ เกษมนลิน, 2517 : 54 - 55) ดังนั้นในครอบครัวนี้เองจะเกิดการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมต่าง ๆ จากพ่อแม่ไปสู่เด็ก กระบวนการนี้ คือ การสื่อสารนั่นเอง และในแต่ละครอบครัวย่อมมีการสื่อสารที่แตกต่างกัน ในการหล่อหลอมหรือพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล โดยเฉพาะพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ประการที่สอง การสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 ประกอบด้วย การสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย หมายถึงพ่อแม่แสดงพฤติกรรมต่อลูกในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อแม่กับลูก หรือก่อให้เกิดความรักความเข้าใจกัน เช่น การให้คำชมเชย การเปิดโอกาสให้ลูกแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่าง ๆ การแสดงความรักด้วยการสัมผัสกอดรัด การตักเตือนด้วยการใช้เหตุผลและผล เป็นต้น การที่พ่อแม่แสดงพฤติกรรมเหล่านี้ต่อลูกเป็นประจำ ย่อมทำให้ลูกเกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่รักและเอาใจใส่พร้อมที่จะช่วยเหลือ และในขณะเดียวกันพ่อแม่ ก็มีการสื่อสารเชิงลบกับลูกด้วยแต่ในปริมาณน้อย ได้แก่ พฤติกรรมการบ่นจู้จี้ การกล่าวร้ายในความผิดที่ผ่านมา การดุด่า การเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่มีความสามารถมากกว่า เป็นต้น ถึงแม้ว่าการแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงลบนี้จะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ความขัดแย้งและความห่างเหินระหว่างกันก็ตาม ผู้วิจัยคิดว่าด้วยพื้นฐานความรักความเข้าใจกันเป็นอย่างดี ลูกย่อมรับรู้ว่าการที่พ่อแม่แสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงลบบ้างในบางครั้งก็เพราะรักและหวังดี อยากให้ลูกเป็นคนดี ดังนั้นการที่พ่อแม่แสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงลบบ้างในปริมาณน้อย จึงไม่น่าจะทำให้ความสัมพันธ์อันดี ความเข้าใจกันระหว่างพ่อแม่กับลูกเปลี่ยนแปลงไป

และถ้าเราพิจารณابรรยากาศในครอบครัว ผู้วิจัยคิดว่าการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 นี้มีบรรยากาศคล้ายกับครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ พ่อแม่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการอบรมเลี้ยงดูลูก ลูกมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และรับผิดชอบ

ชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ใน ครอบครัว ร่วมกัน ดังที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 28 - 34) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า เป็นลักษณะรวมของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุม ค่อนข้างน้อย พ่อแม่จะให้เหตุผลในการฝึกนิสัย ให้การชมเชยมากกว่าการลงโทษ การอบรมเลี้ยง ดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีเหตุผล มีความ อดทนในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ทั้งนี้เพราะเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่นเป็นพื้นฐาน จะทำให้มี บุคลิก ภาพประเภทเปิดใจกว้าง อันได้แก่ ลักษณะของบุคคลที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุ ผล ยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ง่าย (โสภา ขปิลขมมันน์. 2534 : 16) จะเห็น ได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูที่มีการสื่อสารในครอบครัวอย่างเหมาะสมจะมีผลต่อพัฒนาการการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมของเด็กมาก

งานวิจัยที่สนับสนุนผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของสปีเซอร์ (Speicher. 1992) พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัวทาง บวก และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น พบว่าครอบครัวของวัยรุ่น ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะมีการสื่อสารในครอบครัว ความรู้สึกอบอุ่น มีความพึง พอใจในมารดา และมีการสนับสนุนจากบิดามารดามากกว่าครอบครัวของวัยรุ่นที่มีการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมในระดับที่ต่ำกว่า เช่นเดียวกับงานวิจัยของโบเยส และแอลแลน (Boyes and Allen. 1993) ที่พบว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมในชั้นเหนือเกณฑ์มากกว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยลูก และพ่อแม่ที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบอำนาจนิยม ตามลำดับ

นอกจากนี้ถ้าเราพิจารณารายละเอียดและเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 กับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 4 และ 3 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสื่อสารใน ครอบครัวรูปแบบที่ 1 (รูปแบบที่มีทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก) เป็นรูปแบบที่ พ่อแม่มีการแสดงความรัก ความอบอุ่น ในการทำอะไรก็ชี้แจงเหตุผล หรืออาจกล่าวได้ว่าพ่อแม่ มีการแสดงพฤติกรรมสื่อสารที่ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีกับลูกในปริมาณมาก แต่ในขณะเดียวกั นก็มีการสื่อสารเชิงลบปริมาณมากด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มีการลงโทษ การตำหนิแต่เพื่อต้องการ ให้ลูกทำตามทีพ่อแม่สั่งสอน ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าคล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ดวง เดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 29) คือการที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่ลูกในการสนับสนุนให้ลูก ทำสิ่งต่างๆ หรือในการห้ามปรามมิให้ทำสิ่งผิดๆ นั่นคือ ทำดีก็ชม แต่ถ้าทำไม่ดีก็ดว่าด้วย ซึ่ง

จากการวิจัยพบว่าเด็กเล็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้เป็นเด็กที่ยอมรับผิดมากกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผล และเป็นเด็กที่ทำตามกฎต่างๆ ได้ดี (ธีระพร อุวรรณโน. 2533) ถึงแม้ว่าการสื่อสารเชิงลบปริมาณมากนี้ก็ย่อมส่งผลให้ลูกรู้สึกว่าคุณแม่ไม่รักตน ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับพ่อแม่ และทำให้ลูกไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของคุณแม่บ้างก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามการสื่อสารในรูปแบบที่ 1 นี้ ก็ยังมีลักษณะที่ดี คือ มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมาก ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้การสื่อสารในรูปแบบนี้มีคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมรองลงมาจากการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2

สำหรับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 4 (รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบปริมาณน้อย) เป็นรูปแบบการสื่อสารที่พ่อแม่ไม่ค่อยมีการติดต่อสื่อสารกับลูกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ผู้วิจัยคิดว่าบรรยากาศในครอบครัวคล้ายกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยตัวใครตัวมัน ถ้าเป็นเช่นนี้เด็กคงว่าเหว่ ขาดที่พึ่งและอาจมีพฤติกรรมไปในทางที่ผิด เช่น การหนีเรียน การติดยาเสพติด เป็นต้น ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 4 นี้ อาจเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ยับยั้งพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับที่บุษบา สุธีธร (2529 : 270) กล่าวว่า การสื่อสารกันน้อยหรือไม่มีการสื่อสารกันอันเนื่องมาจากถูกจำกัดหรือแยกกันด้วยเวลาและหน้าที่ เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูกเพราะต้องประกอบอาชีพ หรือให้ลูกทำงานสังคมมากเกินไปจนไม่มีโอกาสพูดคุยกับลูก ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้เกิดช่องว่างระหว่างลูกกับพ่อแม่ได้ ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกัน และอาจเกิดทัศนคติทางลบต่อพ่อแม่ได้

ส่วนการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก) นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในรูปแบบนี้มีคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมน้อยที่สุด ผู้วิจัยคิดว่าลักษณะหรือบรรยากาศในครอบครัวคล้ายกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอำนาจนิยม นั่นคือพ่อแม่มักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของครอบครัว ไม่ถามความคิดเห็นของลูกๆ ให้ลูกทำอะไรจะสั่งหรือบังคับให้ทำ นอกจากนี้พ่อแม่ไม่ค่อยมีการให้คำชมเชยหรือแสดงความรักต่อลูกไม่ว่าจะเป็นการพูดจา สัมผัสกอดรัด การสื่อสารของพ่อแม่ในรูปแบบนี้ทำให้บรรยากาศภายในครอบครัวเต็มไปด้วยความกลัวและความกลัวนี้ย่อมส่งผลให้ลูกทำในสิ่งต่างๆ โดยไม่ใช้การคิดพิจารณาเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ และทำอะไรก็เพียงเพื่อให้พ้นผิดเท่านั้น ซึ่งลักษณะแบบนี้ไม่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเลย

จากเหตุผลและความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ เป็นเครื่องยืนยันชัดเจนในผลการศึกษาครั้งนี้ว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 4 และ 3

2. เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวก การสื่อสารเชิงลบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

ความแตกต่างด้านอายุ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นกับตอนปลาย พบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่างกัน ส่วนการรับรู้การสื่อสารเชิงลบพบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้นทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา สามารถอธิบายได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอย่างมาก และมีอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิด เปลี่ยนแปลงง่าย ตลอดจนเริ่มมีความคิดที่จะแยกตัวเป็นอิสระ ในเรื่องนี้เฮิร์ลอค (Hurlock, 1964 : 661) ได้กล่าวไว้ในเรื่องการปรับตัวว่า ถ้าบิดามารดาให้ความรัก ความสนใจ และสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัวก็จะทำให้นุตรมีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความมั่นใจและปรับตัวได้ดี คำกล่าวนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของวันเพ็ญ บุญประกอบ (2531 : 20) ที่ว่าการแสดงถึงความเอาใจใส่ต่อบุตรวัยรุ่นอย่างเปิดเผย โดยการพูดคุยหลอกล้อเล่นหัว หรือมีการให้สัมผัสทางกายบ้าง เช่น การกอด การลูบศีรษะ ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกนั่นเอง จะช่วยให้นุตรรู้สึกอบอุ่นและมั่นใจว่าบิดามารดายังรักเขาอยู่ แต่ถ้าบิดามารดาบางคนปรับตัวไม่ทันกับความเจริญเติบโตของวัยรุ่น ยังคงใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรในวัยรุ่น เหมือนเป็นเด็ก เช่น การออกคำสั่ง การตำหนิว่ากล่าว การบังคับดัดนิสัยแทนบุตรในทุกเรื่อง เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารเชิงลบ จะทำให้บิดามารดากับบุตรวัยรุ่นมีเรื่องทะเลาะกันเสมอ จะเห็นได้ว่าถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจและไม่ได้เตรียมตัวที่จะเรียนรู้ลักษณะธรรมชาติของวัยรุ่น อาจทำให้เกิดทัศนคติและความขัดแย้งกับบิดามารดาบ่อยๆ ได้

แต่อย่างไรก็ตามสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่กับบุตรวัยรุ่นจะดีขึ้นได้ เนื่องมาจากในช่วงวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 15 - 20 ปี) จะมีพัฒนาการด้านการควบคุมอารมณ์ มีการพัฒนาทางสังคมมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น การเจริญเติบโตทางสติปัญญาสูงสุดรู้จักคิดวิเคราะห์ และมีการไตร่ตรองมากขึ้น (จรรยา สุวรรณทัต, 2526 : 33) และในขณะเดียวกันพ่อแม่จะค่อยๆ มีการปรับตัวยอมรับการเปลี่ยนแปลงของบุตรในช่วงวัยรุ่น ดังที่นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2520 : 20) ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อลูกหลานเติบโตขึ้นบิดามารดาจะค่อยๆ ตระหนักว่าลูกหลานของตนหาใช่เด็กเล็กๆ อีกต่อไป ผลที่ออกมาก็คือ บิดามารดาจะให้สิทธิเสรีภาพแก่ลูกมากขึ้น ความสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีระหว่างบิดากับมารดากับบุตรวัยรุ่นจะค่อยๆ ดีขึ้น โดย

เฉพาะในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จะเห็นได้ว่าความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่ลูกนั้นจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเฟอร์แมน และเบอร์มาสเตอร์ (ร.ต.อ.หญิง นวรัตน์ ศรีรัญเพชร. 2539 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Furman and Buhrmester 1992 : 104) ที่กล่าวไว้ว่าสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่-ลูกวัยรุ่นตอนต้นจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่มาก และค่อยๆ ลดลงไปจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย ความขัดแย้งจะลดลงกลายเป็นการทอดไมตรีในที่สุด ดังนั้นบุตรวัยรุ่นตอนปลายจึงน่าจะมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น และในขณะเดียวกันก็มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่าวัยรุ่นตอนต้น ผลการศึกษาในส่วนการสื่อสารเชิงลบ พบว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่าวัยรุ่นตอนต้น แต่ในส่วนการสื่อสารเชิงบวก พบว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายและตอนต้นมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่างกัน พบเพียงว่าบุตรวัยรุ่นตอนปลายมีแนวโน้มที่จะรับรู้การสื่อสารเชิงบวกสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นเท่านั้นที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ในสังคมไทยบิดามารดาส่วนใหญ่มักจะมีการปฏิบัติอย่างอบอุ่น มีการกอดหรือการสัมผัสทางกายกับบุตรที่ยังเล็ก แต่จะลดน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น และการสื่อสารเชิงบวกที่บุตรวัยรุ่นตอนต้นได้รับนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี ความเข้าใจระหว่างพ่อแม่-ลูกแล้ว ยังเป็นความรู้สึกที่ประทับใจ แม้ว่าบุตรวัยรุ่นจะเติบโตขึ้นมาความรู้สึกที่ดี ความประทับใจก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นจึงทำให้วัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่างกัน

และผลการศึกษาการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นกับนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายพบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น สามารถอธิบายได้ว่า จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งโคลเบอร์ก และเพียเจต์ต่างก็เชื่อว่าความสามารถหรือสติปัญญา และการคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม โดยเฉพาะเพียเจต์นั้นเป็นต้นคิดของทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมที่เชื่อว่า การพัฒนาจริยธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับสติปัญญา และการคิดของบุคคล (สกล เทียงแท้. 2525 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1964) กล่าวคือ สติปัญญาจะทำให้เด็กสามารถพิจารณาไตร่ตรองในเหตุผลของพฤติกรรมต่างๆ เกี่ยวกับจริยธรรมได้ ยิ่งเด็กเจริญเติบโตขึ้นเท่าไรก็ยิ่งจะรับรู้จริยธรรมที่สูงขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้โคลเบอร์กยังเชื่ออีกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการให้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าก่อน เมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าดีขึ้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด และการให้เหตุผลในขั้นสูงมีมากขึ้น เหตุผลขั้นที่ต่ำกว่าก็จะถูกใช้น้อยลงทุกทีและถูกละทิ้งไปในที่สุด และผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา

แก้วส่อง (2522) ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530) ละอองทิพย์ พลาณภาพ (2532) และทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ (2535) แสดงว่าอายุเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน วัยรุ่น

จากการเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวก การสื่อสารเชิงลบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นกับตอนปลาย โดยภาพรวมจะพบว่าอายุเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การสื่อสารเชิงบวก การสื่อสารเชิงลบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบน้อยลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่ออายุมากขึ้นเด็กจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นและเข้าใจพ่อแม่มากขึ้น ตลอดจนมีวุฒิภาวะด้านสังคม หรือมีการพัฒนาทางความคิดมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นด้วย

ความแตกต่างด้านเพศ

เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบ ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย พบว่า นักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่าง ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา ส่วนการรับรู้การสื่อสารเชิงลบ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย แต่ในส่วนของการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา พบว่า นักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน และจากการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย สามารถอธิบายได้ว่า วัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทย มีการกำหนดบทบาทและกิจกรรมของเพศหญิงและชายไว้ต่างกัน บิดามารดาจะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรสาวอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่เด็ก ทำให้บิดามารดาและบุตรสาวมีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก และมีเวลาทำความเข้าใจกันก่อนให้เกิดความรู้สึกผูกพันและเข้าใจกันไปในทางที่ดี ในขณะที่เดียวกันบิดามารดาก็จะเข้มงวดกวดขันต่อบุตรสาวมากกว่าบุตรชายด้วย (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ 2517) และเพศหญิงจะถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากกว่าเพศชาย แต่เนื่องจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสังคมใหญ่ มีความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยเหลือครอบครัวมากขึ้น จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งทำให้สตรีมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับสังคม

มากขึ้น มีโอกาสเรียนรู้สังคมมากขึ้น และนักเรียนวัยรุ่นซึ่งถือว่าคนรุ่นใหม่ก็ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นหญิงได้เรียนรู้สังคมมากขึ้นด้วย ประการที่สองทำให้บิดามารดามีเวลาให้บุตรน้อยลง การพูดคุย การแสดงความรักความอบอุ่นก็น้อยลง ซึ่งแต่เดิมบิดามารดาพยายามให้กับบุตรหญิงมากกว่าบุตรชาย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนวัยรุ่นหญิงกับชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันก็ยังเป็นการส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเพศหญิงด้วย นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้เพศหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเพศชายเนื่องมาจากหญิงมีพัฒนาการทางภาษาเร็วกว่าชาย ทำให้มีความฉลาดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้เด็กหญิงเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าเด็กชายในช่วงก่อนวัยรุ่นและระยะวัยรุ่น และผลจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530) ละอองทิพย์ พลาณภาพ (2532) และทิพวรรณ ลิ้มสุนันันตร์ (2535) จากเหตุผลและงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตัวแปรเพศ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

จากการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวก การสื่อสารเชิงลบ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นหญิงกับชาย พบว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงและชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน แต่การรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาของนักเรียนวัยรุ่นชายมากกว่านักเรียนวัยรุ่นหญิง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย

ความแตกต่างด้านการศึกษาของบิดา / มารดา

จากการเปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกและการสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า บิดาที่มีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการสื่อสารเชิงบวกมากกว่าบิดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ และมารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงบวกมากกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ ส่วนมารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกับระดับกลางกับต่ำมีการสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่างกัน ในส่วนของการรับรู้การสื่อสารเชิงลบพบผลการศึกษาที่เหมือนกันทั้งในส่วนของการสื่อสารมารดาและบิดา กล่าวคือ บิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงลบน้อยกว่าบิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ ส่วนบิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกับกลาง และระดับกลางกับระดับต่ำมีการสื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า การที่ได้มีโอกาสศึกษามากกว่าในสถาบันการศึกษา จะทำให้นักคนได้เรียนรู้บรรทัดฐาน ระเบียบต่าง ๆ ของสังคม และ

รู้จักความแตกต่างของสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ . 2523 : 164) ดังนั้น การศึกษาจะช่วยให้คนมีสติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือปฏิกิริยาการแสดงออกของบุคคลอื่นได้ถูกต้อง เหมาะสมกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาต่ำกว่า (วรรณสิทธิ ไวยาเสรี. 2526 : 42) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกูด (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2523 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Good . 1977 : 97) ที่ว่าการศึกษช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้แตกต่างกัน สติปัญญาสามารถช่วยให้บุคคลปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น บิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับสูง จึงมักมีการแสดงออกกับบุตรได้เหมาะสมกว่าบิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ ซึ่งจากงานวิจัยของ ศิริวรรณ ทิมวงศ์ (2533) พบว่าครอบครัวชนชั้นกลางขึ้นไปมักจะมีการศึกษาสูงหรือค่อนข้างสูง มีการอบรมพฤติกรรมของบุตรโดยใช้รูปแบบประชาธิปไตย นั่นคือ พ่อแม่มักมีการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของบุตร มีการแสดงความรักความอบอุ่น ในขณะที่ครอบครัวชนชั้นล่างมักจะมีการศึกษาระดับต่ำ และมีการอบรมพฤติกรรมด้วยการลงโทษ ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ดังนั้นบิดา / มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีความเข้าใจในตัววัยรุ่นมากกว่าบิดา/มารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่า ทำให้บิดา/มารดาในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงมีการพฤติกรรมการสื่อสารกับลูกอย่างเหมาะสมมากกว่า นอกจากนี้ผลที่สืบเนื่องจากระดับการศึกษาคือเรื่องของรายได้ บิดา/มารดาที่มีการศึกษาสูงมักทำงานที่มีรายได้มากกว่า มีเวลาในการอยู่ร่วมกันกับบุตรหรือมีกิจกรรมร่วมกันแตกต่างจากบิดา/มารดาที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งต้องใช้เวลาทั้งหมดในการทำมาหากินและเหน็ดเหนื่อยกับงานมาก เมื่อกลับถึงบ้านบางครั้งไม่มีเวลาพูดคุย หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้บิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับสูง มีการสื่อสารเชิงบวกมากกว่าบิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ ในขณะที่เดียวกันก็มี การสื่อสารเชิงลบน้อยกว่าด้วย

เมื่อพิจารณาการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่มารดาที่มีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำ และการสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกับกลางและระดับกลางกับต่ำ มีการสื่อสารไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า จากการศึกษาของนักจิตวิทยาชื่อ บรอนเฟรน เบรนเนอร์ (จรรยา สุวรรณทัต. 2531 : 92) พบว่า ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรบิดามารดาใน ครอบครัวชั้นกลางมักจะมีลูม่อล่วยมากกว่าบิดามารดาในครอบครัวชั้นต่ำ และบิดามารดาในครอบครัวชนชั้นกลางมักจะใช้ความพยายามมากในการเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กและการทำตามข้อเสนอแนะของผู้รู้ทางการแพทย์และจิตวิทยาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีการศึกษาระดับสูง และในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการ

อบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นความรู้ที่ได้จากหนังสือพิมพ์ หรือรายการในวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมีการเผยแพร่มากขึ้น จึงเห็นได้ว่าการได้รับความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมไม่จำกัดแต่ในสถานศึกษาเท่านั้น และได้มีผู้ศึกษาพบว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอันดับหนึ่ง คือ หนังสือต่างๆ อันดับสอง คือ บุคลากรทางด้านพัฒนาครอบครัว อันดับสาม คือ การศึกษาในสถาบันศึกษา (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล 2533 : 154 ; อ้างอิงมาจาก Kephart . 1963 : 525) แสดงให้เห็นว่าการได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูไม่จำกัดแต่ในสถานศึกษาเท่านั้น ดังนั้น แหล่งข่าวสารทางสังคมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บิดามารดาที่มีการศึกษาดำก็สามารถมีความรู้เรื่องการเลี้ยงดูเด็กเหมาะสมมากขึ้น ถึงจะไม่เท่ากับผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จึงทำให้บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมมากขึ้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ อาจเป็นเหตุให้บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกับกลาง และระดับกลางกับต่ำมีการสื่อสารในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดา มีการศึกษาระดับแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่บิดา มีการศึกษาระดับสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดา มีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา มีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน และในส่วนของมารดาพบว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ว่า การที่เด็กมีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียน และอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนซึ่งมีแนวปฏิบัติเหมือนกัน รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ๆ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนร่วมกัน ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบอย่างและการปฏิบัติตามหมู่คณะ ซึ่งโดยทั่วไปจะเลือกเรียนรู้จากแบบอย่างพฤติกรรมที่เราเห็นคุณค่า มากกว่าพฤติกรรมที่ถูกลงโทษ (Bandura . 1977 : 16 - 22) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นที่บิดามารดา มีการศึกษาระดับกลางกับระดับต่ำ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มารดา มีการศึกษาแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนี้ยังมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มที่บิดา มีการศึกษาสูงอยู่นั่นเอง ซึ่งยืนยันความคิดเดิมของผู้วิจัยว่า สถาบันครอบครัวนั้นสำคัญมาก และจากผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของบิดามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นมาก ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าในสังคมไทยมักมีการแบ่งหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูอย่างชัดเจน คือในวัยทารกและเด็กมารดามักจะเป็นผู้กระทำหน้าที่อย่างเต็มที่ในเรื่องนี้ แต่พอเด็กเริ่มเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นบิดาจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเรื่องการดูแลบุตรวัยรุ่น โดยเฉพาะทางด้านระเบียบวินัย

และการปูพื้นฐานอาชีพ และการตัดสินใจสุดท้ายอยู่ที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว (จรรยา สุวรรณ ทัด. 2539. 13-16) แสดงให้เห็นว่าบิดาเป็นบุคคลที่มีอำนาจในครอบครัว ประกอบกับสภาพ เศรษฐกิจในปัจจุบันบีบบังคับให้มารดาจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจ ของครอบครัว จึงทำให้บิดามีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิน (2524) ศึกษาพบว่า ในครอบครัวที่ มารดาทำงานนอกบ้าน บิดาจะเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันบิดามี อิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่นแตกต่างจากมารดา นอกจากนี้พรอมน์ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล . 25 : 2 - 3 ; อ้างอิงมาจาก Promn. 1974) ได้ วิเคราะห์เปรียบเทียบความรักของบิดาและมารดาว่า ความรักของบิดาและความรักของมารดา นั้นแตกต่างกัน มารดาเป็นผู้ให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าบุตรจะดีหรือไม่ดี อย่างไรก็ตาม พ่อแม่จะให้ภัยอยู่เสมอ ส่วนความรักของบิดาเป็นความรักแบบมีเงื่อนไข เด็กจะเรียนรู้และ ต้องปฏิบัติตามที่บิดาต้องการจึงจะได้รับความรักจากบิดา นั่นคือบิดาจะเป็นผู้มีส่วนในการ ฝึกหัดด้านการเรียนรู้ระเบียบวินัยของบุตร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับสังคม ด้วยเหตุผล เหล่านี้ส่งผลให้การศึกษาของบิดามีอิทธิพลมากกว่าการศึกษาของมารดาในการพัฒนาการ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

ความแตกต่างทางด้านฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มี ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน พบว่า นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความ เป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัว ที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ และในส่วนการรับรู้การสื่อสารเชิงบวก จากมารดา พบว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจปานกลางมีการ รับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาน้อยที่สุด และรองลงมาได้แก่นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มี ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำและสูง โดยมีคะแนนการสื่อสารเชิงบวกจากมารดาเท่ากับ 43.11, 45.54 และ 47.31 ตามลำดับ และนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทาง เศรษฐกิจปานกลางกับต่ำไม่แตกต่างกัน ส่วนการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่น พบ ว่า นักเรียนในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีการรับ รู้การสื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา สามารถอธิบายได้

ว่า จากการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 2536 : 30) ในเรื่องทัศนคติที่มีต่อครอบครัว พบว่า ประชากรในเขตเมืองเห็นว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกนับวันจะห่างเหินมากขึ้น และมีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางที่เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรในปัจจุบัน มุ่งแต่ทางด้านความ สะดวกสบายมากกว่าการให้ความรักความอบอุ่น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของแพทย์หญิง จันทรีวัชร เกษมสันต์ (2531 : 45-53) ที่ว่าในปัจจุบันสถาบันครอบครัวยังไม่มีบทบาทที่ถูกต้อง ในการเลี้ยงดูเด็กและความเข้าใจจิตวิทยาของเด็ก บิดามารดาทุกคนต่างก็รักและพยายามทำสิ่ง ที่ดีที่สุดสำหรับบุตร แต่สิ่งที่บิดามารดาคิดว่าดีที่สุดแล้วนั้นอาจเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุดสำหรับบุตร ก็ได้ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการอบรมเลี้ยงดูมิใช่แต่เพียงให้ความสุขทางกายเท่านั้น แต่สิ่งที่สำคัญ คือ การให้ความรักความอบอุ่น และการดูแลเอาใจใส่ต่อบุตร ประกอบกับสภาพสังคมใน ปัจจุบันบีบบังคับให้มารดาต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เป็นผลให้บทบาทของบิดาในการ เลี้ยงดูบุตรนั้นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง พบว่าทัศนคติที่มีต่อครอบครัวในด้านการช่วยเลี้ยงดูบุตรมีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดู บุตรระหว่างสามีภรรยาเป็นสิ่งที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ปานกลาง ซึ่งเป็นเหตุผลให้มารดามีการสื่อสารเชิงบวกในปริมาณที่น้อยลงได้ นอกจากนี้ใน ปัจจุบันมีสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ที่เผยแพร่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น ทำให้มารดา ในกลุ่มที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำมีโอกาสได้รับความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น และจากธรรมชาติของความเป็นแม่ซึ่งมักเป็นผู้ให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไขไม่ว่าบุตรจะดีหรือไม่ดี อย่างไรก็ตามก็พร้อมจะให้ภัยเสมอ ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็น อยู่ทางเศรษฐกิจสูงและต่ำไม่แตกต่างกัน

ในส่วนการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา พบว่าบิดาที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูง และปานกลางมีการสื่อสารเชิงบวกมากกว่าบิดาที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ สามารถ อธิบายได้ว่า บิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมักจะเข้าถึงสื่อมวลชนสูง และนำความรู้ที่ได้ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรไปปฏิบัติในขณะที่บิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มักจะใช้ ประสบการณ์เดิมและความคิดเห็นส่วนตัวมากกว่า และจากงานวิจัยของจรรยา สุวรรณทัต และคนอื่นๆ (2529) ได้ศึกษาพบว่าบิดามารดาที่มีรายได้สูงมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูดีกว่า บิดามารดาที่มีรายได้ปานกลางและต่ำ และบิดามารดาที่มีรายได้ปานกลางมีทัศนคติต่อการ อบรมเลี้ยงดูดีกว่าบิดามารดาที่มีรายได้ต่ำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มี

ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกมากกว่านักเรียน
วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำ

ส่วนการรับรู้การสื่อสารเชิงลบของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่แตกต่าง
กันนั้นพบว่าไม่แตกต่างกันทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา สามารถอธิบายได้ว่า
โดยทั่วไปแล้วการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ดัง
นั้น ถ้าพิจารณาปริมาณการสื่อสารเชิงลบในกลุ่มที่บิดามารดามีการศึกษาระดับกลางและต่ำ
พบว่าการสื่อสารเชิงลบน้อยมาก และจากผลการวิจัยพบว่าปริมาณการสื่อสารเชิงลบจากบิดา
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.72 เทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 61 แสดงให้เห็นว่าบิดาในกลุ่มตัวอย่างที่
ศึกษานี้มีถึงร้อยละ 61 ที่ใช้การสื่อสารเชิงลบในปริมาณน้อย ส่วนปริมาณการสื่อสารเชิงลบ
จากมารดามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.40 เทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 56 แสดงให้เห็นว่ามารดาในกลุ่ม
ตัวอย่างที่ศึกษานี้มีถึงร้อยละ 56 ที่ใช้การสื่อสารเชิงลบในปริมาณน้อย ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็น
ว่าบิดามารดาในปัจจุบันมีการสื่อสารเชิงลบกับบุตรในปริมาณน้อยด้วย จึงทำให้บิดามารดามี
ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีการใช้การสื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน ดังนั้น
นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จึงมีการรับรู้การ
สื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มี
ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นใน
ครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่าง
กัน แสดงให้เห็นว่าในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย การที่นักเรียนวัยรุ่นจะมีการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมสูงหรือต่ำเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งไม่
สอดคล้องกับสมมติฐาน และยังขัดแย้งกับการศึกษาของเอดเวิร์ด (Edward, 1983) และสแนเรย์
(Snarey, 1985) พบว่า ผู้มีระดับเศรษฐกิจต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน
แต่สอดคล้องกับการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520)
พบว่าเยาวชนไทยในครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่
แตกต่างกัน ที่ได้ผลการศึกษาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่ทาง
เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ย่อมมีพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากกลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียน ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ ระเบียบ
มาตรฐานการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมทางสังคม ตลอดจนการกล่อมเกลาลักษณะ
นิสัยจากครูอาจารย์ และการที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคมโรงเรียนที่มีการจัดรูปแบบ

การศึกษาและแนวทางการปฏิบัติที่เหมือนกันเป็นเวลานานระยะหนึ่ง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นจะเลือกรับและเลียนแบบอย่างดั่งามที่บุคคลพึงประพฤติปฏิบัติในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่พ่อแม่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ บางครั้งไม่สามารถเป็นตัวแบบที่ดี แต่เด็กเหล่านี้ก็มีโอกาสได้เรียนรู้กับครูที่ดียอมทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีและยึดถือครูเป็นแบบอย่าง ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2518) ที่พบว่า เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูสูง และจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับความเห็นของโคลเบอร์ก ที่ว่า บ่อเกิดของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากการพัฒนาทางความรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อด้านสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มสังคมประเภทต่าง ๆ ช่วยให้เด็กโดยเฉพาะเด็กที่ฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และยังเชื่ออีกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกันในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ จากเหตุผลและผลงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดเหล่านี้ อาจส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

3. ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้ตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

การศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นจากตัวแปร รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ที่ผู้วิจัยแบ่งตามลักษณะการสื่อสาร (การสื่อสารเชิงบวก, การสื่อสารเชิงลบ) และปริมาณการสื่อสาร (ปริมาณมาก, ปริมาณน้อย) ได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงที่สุดและแตกต่างจากรูปแบบอื่นๆ ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน (ตาราง 4 และ 7) เพื่อให้ได้คำตอบชัดเจนในการ

ศึกษาการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ดังนั้น ในการวิเคราะห์เพื่อหาตัวทำนายที่มีอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ ผู้วิจัยจึงแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 3 และ 4 และกลุ่มที่สอง คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์หาตัวทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากปริมาณการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา ได้แก่ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา การสื่อสารเชิงลบจากบิดา การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ ดังนั้นในการศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ 2 แบบด้วยกัน และได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์แบบที่ 1 ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้ตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ พบว่ามีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้แก่ อายุ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา โดยที่อายุเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 1 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 2 และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 3

2 การวิเคราะห์แบบที่ 2 ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้ตัวปริมาณการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา ร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ พบว่ามีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้แก่ อายุ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา และเพศ โดยที่อายุเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 1 การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 2 และเพศเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 3

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นอันดับที่ 1 พบว่า อายุ เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายสูงที่สุดจากการวิเคราะห์ทั้ง 2 แบบ ผลที่ได้ในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า อายุมีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าตัวทำนายอื่นๆ โดยเฉพาะอายุของนักเรียนวัยรุ่นที่สูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับของโคลเบอร์กที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน เมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์ได้ดีขึ้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและการให้เหตุผลในขั้นสูงมากขึ้น เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะถูกใช้น้อยลงทุกทีและถูกละทิ้งไปในที่สุด กล่าว

คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตขึ้นเท่าใดเขาก็สามารถรับรู้จริยธรรมสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งแนวคิดนี้สนับสนุนผลการศึกษาที่ได้ คือ อายุเป็นตัวทำนายที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 2 และ 3 จากการวิเคราะห์แบบที่ 1 ได้แก่ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา เห็นได้ว่าตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาเป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายมากกว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา ผลการศึกษาในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวทั้งจากบิดาและมารดามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เพราะในการอบรมเลี้ยงดู การถ่ายทอดความรู้ การหล่อหลอมเจตคติและบุคลิกภาพต้องกระทำผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น ดังนั้นบิดามารดาในฐานะที่เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูจึงจำเป็นต้องพัฒนาการสื่อสารไปในทางสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและประสิทธิภาพแก่สังคม (จรรยา สุวรรณทัต, 2530 : 55-60) โดยเฉพาะการสื่อสารจากบิดา เพราะสภาพสังคมไทยส่วนใหญ่ถือว่าบิดาเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ในครอบครัว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางครอบครัวของสังคมไทยที่ผู้หญิงมีความจำเป็นที่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ไม่จำกัดอยู่เฉพาะกับครอบครัวเหมือนเมื่อก่อน ดังนั้นหน้าที่ต่างๆ ภายในครอบครัวซึ่งแต่เดิมเป็นหน้าที่เฉพาะของมารดาจึงเปลี่ยนเป็นงานที่บิดามารดาต้องช่วยกันทำ ในขณะที่เดียวกันบิดาก็มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น ดังหลักฐานจากงานวิจัยที่ศึกษามารดาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เป็นมารดารายงานว่าบิดาได้แสดงความสนใจในการเลี้ยงดูบุตรทั้งร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก (จรรยา สุวรรณทัต, 2524) และสอดคล้องกับคำกล่าวของรุจา ภูไพบูลย์ (2539 : 17-22) ที่กล่าวว่าปัจจุบันผู้ชายหลายคนเต็มใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลบุตรมากขึ้น แต่ผู้ดูแลหลักยังคงเป็นมารดาอยู่ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันบิดาเป็นผู้มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดามีอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นมากกว่าตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา แต่อย่างไรก็ตามในสังคมไทยมารดาก็ยังคงเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร และจากการศึกษาครั้งแสดงให้เห็นว่าบิดาเริ่มมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในปัจจุบันที่สภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม

สำหรับการวิเคราะห์แบบที่ 2 ซึ่งใช้ปริมาณการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา ร่วมกับตัวทำนายอื่นๆ ในการศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น พบว่าตัวแปร

ที่มีอำนาจเป็นอันดับที่ 2 คือการสื่อสารเชิงบวกจากบิดา และตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายเป็นลำดับที่ 3 คือ เพศของวัยรุ่น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ ในขณะที่การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา การสื่อสารเชิงลบจากบิดา และการสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้นั้น สามารถอธิบายได้ว่า จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารเชิงบวกจากบิดาและมารดากับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .222 และ .208 ตามลำดับ (ตาราง 19) จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเชิงบวกจากบิดามีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าการสื่อสารเชิงบวกจากมารดา นอกจากนี้จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วว่าในปัจจุบันบิดาเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการอบรมเลี้ยงดูบุตร จึงทำให้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาสามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ และในส่วนของ การสื่อสารเชิงลบจากบิดาและมารดาที่ไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ ทั้งที่จากการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่แตกต่างกัน พบว่าการสื่อสารเชิงลบจากบิดาและมารดามีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารเชิงลบทั้งจากบิดาและมารดา กับ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ -.178 และ -.165 ตามลำดับ (ตาราง 19) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารเชิงลบจากบิดาและมารดามีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลไม่มากพอเท่ากับการสื่อสารเชิงบวก โดยเฉพาะ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาซึ่งผลที่ได้ในส่วนนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดามีอำนาจการทำนายมากกว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสื่อสารเชิงลบเป็นสิ่งที่บิดา/มารดาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และบางครั้งการสื่อสารเชิงลบจากบิดามารดาอาจจะช่วยให้บุตรรู้จักผิดชอบชั่วดี แต่อย่างไรก็ตามการสื่อสารเชิงบวกจากบิดามารดาก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการเลี้ยงดูบุตร และบิดามารดาควรใช้การสื่อสารเชิงบวกกับบุตรเป็นประจำด้วย

นอกจากนี้ตัวแปรเพศเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นได้ โดยเฉพาะเพศหญิง อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทย มีการกำหนดบทบาทและกิจกรรมของเพศหญิงและชายไว้ต่างกัน บิดามารดาจะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรสาวอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่เด็ก ในขณะที่เดียวกันบิดามารดาก็จะเข้มงวดกวดขันต่อบุตรสาวมากกว่าบุตรชาย (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ, 2517) และเพศหญิงจะถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากกว่าเพศชาย จึงทำให้เพศหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเพศชาย ซึ่ง

ผลการศึกษานี้ช่วยชี้แนะว่าบิดามารดาควรจะเข้มงวดและฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และให้การดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรชายเท่ากับบุตรสาว เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นชายด้วย

ส่วนตัวแปรการศึกษาของบิดาและการศึกษาของมารดาไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้นั้น ทั้งที่เราพบว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดากับการศึกษาของบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดากับการศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .214 และ .154 ตามลำดับ (ตาราง 17) แสดงให้เห็นว่าการศึกษาของบิดาและมารดา มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ดังนั้นการศึกษาของบิดาและมารดาจึงเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุตรด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าในการศึกษานี้จะไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นได้ก็ตาม ทั้งนี้เพราะการศึกษาคงจะช่วยให้คนมีสติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือปฏิบัติการแสดงออกของบุคคลอื่นๆ ได้ถูกต้อง เหมาะสมกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อยกว่า (วรรณสิทธิ ไวยยะเสรี. 2526 : 42) ดังนั้นบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงมักจะมีการแสดงออกกับบุตร หรือมีการอบรมเลี้ยงดูได้เหมาะสมมากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อยกว่า และจากการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดา มีการศึกษาระดับแตกต่างกัน พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ และนักเรียนวัยรุ่นที่มารดา มีการศึกษาระดับสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มารดา มีการศึกษาระดับกลางและต่ำ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาของบิดาและมารดา เป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นด้วย

นอกจากนี้ตัวแปรฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม อาจเนื่องมาจากการวัดระดับฐานะทางเศรษฐกิจครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินจากความรู้สึกของนักเรียนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะประเมินว่าสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของตนมี ความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน (จำนวน 305 คน) มีเพียงส่วนน้อยที่ประเมินว่าสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากจนถึงลำบาก (จำนวน 13 คน) การที่เด็กส่วนใหญ่ประเมินว่าตนมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกินนี้ อาจประเมินโดยใช้ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง แต่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพที่เป็นจริง ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติของบิดามารดาแล้วจะพยายามดูแลให้บุตรได้รับความสุข ความสะดวกสบายมากที่สุด ในขณะที่ความเป็นจริงสภาพของครอบครัวอาจจะ

มีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบากก็ได้ จึงมีส่วนทำให้ตัวแปรฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยม มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ระเบียบมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมทางสังคม ตลอดจนได้รับการกล่อมเกลาลักษณะนิสัยจากครูอาจารย์ ซึ่งการที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคมโรงเรียนที่มีการจัดรูปแบบการศึกษาและแนวทางการปฏิบัติที่เหมือนกันเป็นเวลานานประมาณ 10 ถึง 14 ปีนั้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสที่จะเลือกรับและเลียนแบบอย่างที่ดีงามและเหมาะสมที่บุคคลพึงประพฤติปฏิบัติในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่พ่อแม่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของโคลเบอร์กที่ว่า บ่อเกิดของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากการพัฒนาทางการรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มสังคมประเภทต่าง ๆ ช่วยให้เด็กโดยเฉพาะเด็กที่ฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และยังเชื่ออีกว่า พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกันในขณะที่เดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ จากเหตุผลนี้จึงทำให้ตัวแปรฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่สามารถทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

*สรุป

จากผลการศึกษาที่ได้ในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลวัยรุ่นให้เป็นคนดีมีจริยธรรมอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมเศรษฐกิจ ซึ่งบิดามารดาใช้เวลาเกือบทั้งหมดในการทำมาหากินสร้างฐานะทางสังคม มีผลทำให้บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่นลดลงอย่างประเทศทางตะวันตก และพบว่ารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร คือ รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย (รูปแบบที่ 2) นอกจากนี้ยังผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นว่าบิดาเริ่มมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เป็และจะเป็นบิดามารดาในอนาคตได้พึงตระหนักถึงคุณค่าของการสื่อสารในครอบครัวและบทบาทของบิดาที่เพิ่มขึ้นในการเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดีมีจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับพ่อแม่

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่พ่อแม่ควรให้กับลูกทุกวัย โดยเฉพาะลูกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย (รูปแบบที่-2)- เพราะจะทำให้บุตรเกิดความรู้สึกรักใคร่ ใกล้ชิด สนุกสนมไว้วางใจในตัวบิดามารดา และยอมรับฟังพ่อแม่มากขึ้น จึงเป็นรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่เหมาะสมที่สุด ต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคคลวัยรุ่นโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นวัยที่มีปัญหาในการปรับตัวหลาย ๆ ด้าน ในขณะเดียวกันก็เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อจากผู้ใหญ่

นอกจากนี้ โดยภาพรวมของผลการวิจัยยังพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการให้เหตุผลแล้วจริยธรรมของบุตรวัยรุ่นด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในสภาพสังคมปัจจุบัน บิดาเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งแต่เดิมเราคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้ที่เป็นแม่เท่านั้น ดังนั้น มุมมองใหม่ของการอบรมเลี้ยงดูบุตรควรให้ความสำคัญกับพ่อมากขึ้นในการมีส่วนร่วมดูแล อบรมสั่งสอนบุตร นอกจากนี้ยังควรเผยแพร่และให้ความรู้แก่ผู้ที่เป็นพ่อในปัจจุบัน และกำลังจะเป็นพ่อในอนาคต ได้ตระหนักถึงบทบาทของพ่อในสังคมยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม เช่น ความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ลักษณะมุ่งอนาคต การยอมรับตนเอง และการปรับตัวของวัยรุ่น เพื่อจะได้ศึกษาว่าการสื่อสารในครอบครัวเกี่ยวข้องกับตัวแปรเหล่านี้ อย่างไรบ้าง
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมกับกลุ่มเด็กปกติ เพื่อจะได้ทราบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการสื่อสารในครอบครัวแต่ละรูปแบบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น ได้แก่ ลักษณะของครอบครัว ลำดับการเกิด ความสัมพันธ์ในครอบครัว การอยู่ในเมืองหรือชนบท บุคลิกภาพของพ่อแม่และลูก เป็นต้น

4. ควรศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในกลุ่มเด็กชั้นประถมศึกษาซึ่งมีช่วงเวลาที่อยู่ในสถานศึกษาได้ไม่นานนักว่ามีความแตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นที่มีเวลาอยู่ในโรงเรียนมานาน และได้อยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกันมานานกว่าเด็กชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ควรศึกษาการสื่อสารในครอบครัวของกลุ่มนักเรียนระดับอุดมศึกษา หรือกลุ่มคนที่จบมานานแล้วด้วย ว่ามีความแตกต่างหรือไม่

5. ควรศึกษาการวัดการสื่อสารในครอบครัวด้านการสื่อสารที่เป็นกลาง คือ การสื่อสารที่บิดามารดาใช้กับนักเรียนแล้วไม่ก่อให้เกิดทั้งความรู้สึกที่พึงพอใจและไม่พึงพอใจด้วย ซึ่งในชีวิตประจำวัน การที่บิดามารดากับลูกมีการสื่อสารกันทุกวัน อาจก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวข้างต้นได้

6. ควรศึกษาในเรื่องระดับการศึกษาของบิดามารดาในแต่ละครอบครัวที่มีระดับเดียวกัน และระดับแตกต่างกัน เช่น บิดา/มารดามีการศึกษาระดับสูง บิดา/มารดามีการศึกษาระดับต่ำ บิดามีการศึกษาระดับสูงแต่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ หรือบิดามีการศึกษาระดับต่ำแต่มารดามีการศึกษาระดับสูง ซึ่งจะมีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ และในส่วนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพิ่มเติมไว้ด้วย (ภาคผนวก ก ตาราง 53 และ 54)

7. ควรศึกษาการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนที่มีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย ในฐานะที่ควรเป็นผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, “ครอบครัวที่มีคุณภาพ,” นิตยสารกรมประชาสัมพันธ์ 32 : 25-27 ; มีนาคม - เมษายน 2532.

โกศล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปรินซ์นิพนธ์ กศ. ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. “แนวโน้มสังคมไทยในอนาคตและผลกระทบต่อระบบการศึกษา,” วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 25(4) : 4 ; เมษายน-พฤษภาคม 2534.

✓ จรรยา สุวรรณทัต. “การสื่อสารในครอบครัว : การวิจัยและแนวทางปฏิบัติ,” ในการสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารในครอบครัว. หน้า 1-56 กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

_____. “แนวทางการสื่อสารในครอบครัวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชน,” คุรุปริทัศน์. 11 : 54-67 ; เมษายน 2529.

_____. “ประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่างๆ ภายในประเทศ พ.ศ. 2511-2526.” กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

_____. “ประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่างๆ ภายในประเทศ พ.ศ. 2526-2531.” กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

_____. “มุมมองใหม่ของครอบครัวไทย,” สารสภาวะพยาบาล. 11(2) : 13-16 ; เมษายน - มิถุนายน 2539.

✓ จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่นๆ. อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่หมู่บ้านพรายเหมือน ต.บ้านนาขาว อ.เมือง จ.อุดรธานี และหมู่บ้านอูเม็ง ต.ยุหว่า อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่. รายงานวิจัย ฉบับที่ 13 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2513.

จันทร์นิวัตร เกษมสันต์ พ.ญ.ม.ร.ว. “ภาพรวมของปัญหาการพัฒนาสุขภาพของเด็กไทย,” ใน สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย. หน้า 25-56. เอช.เอ็น. สเตชันนารีการพิมพ์ : หมอชาวบ้าน, 2531.

- ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์. การอบรมเลี้ยงดูกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง 11/7 กรุงเทพมหานคร. กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ชาญชัย อินทรประวัตติ. การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. รายงานการวิจัย : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2535.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. “การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม,” วารสารการวัดผลการศึกษา. 7 : 60-64 ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2528.
- จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 18 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรม. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 25 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. “การขัดเกลาทางสังคมในฐานะการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ,” ในพฤติกรรมกรสื่อสาร. หน้า 527-576. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- การสื่อสารระหว่างบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ณ ณาณ, 2533.
- ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ ออยุธยา. “มูลเหตุที่ทำให้พฤติกรรมของเยาวชนเบี่ยงเบนและการแก้ไข,” วิทยาสาร. 83(7) : 4-9 กรกฎาคม 2528.
- ทิพย์พรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน. ปริญญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ธารทิพย์ สมบูรณ์. การแพร่กระจายค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ของนักเรียนมัธยมปีที่ 1 ใน กรุงเทพมหานคร: ศึกษาบทบาทการสื่อสารในครอบครัว การสื่อสารในโรงเรียนและการสื่อสารมวลชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

อึ้ง ชูทัพ. "แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม," (แปลและเรียบเรียงจากการประชุมคองเกรส แห่งสมาคมการศึกษาเปรียบเทียบทั่วโลก) สารพัฒนานักศึกษ. 38 : 51-54 ; พฤษภาคม 2528

ธิดิมา จำปรัตน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ นักศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.

ธีระพร อูวรรณโณ. "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านจริยธรรม," ในการสร้างเสริม ลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา. หน้า 39-98. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

นรา สมประสงค์. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดูของ พ่อแม่. ปริญญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

นวรรตน์ ศรีรัฐเพชร (ร.ต.อ.). สัมพันธภาพของพ่อแม่-ลูก กับรูปแบบการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลวัยรุ่น. ปริญญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รามคำแหง, 2520.

นิศาตร์ ทงอุปการ. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและทัศนคติเรื่องเพศของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. อัดสำเนา.

บุษบา สุธีธร. "พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคล," ในพฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร หน้า 245-260. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.

บุญชร แก้วสอง. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบทที่มีการเลี้ยงดูและแบบการคิดต่างกัน ปริญญาโท กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

ประมะ สตะเวทิน หลักนิเทศศาสตร์. คณะนิเทศศาสตร์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

..... หลักนิเทศศาสตร์ กรุงเทพฯ ; รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, 2527.

ปราณี รามสูตร. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

พยอม อิงคตานุวัฒน์. “การสื่อสารในครอบครัวเพื่อให้ได้เยาวชนที่มีคุณภาพ,” ใน การสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารในครอบครัว. หน้า 168-243. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

..... “เด็กและผู้ใหญ่ : การรับรู้ความหมายร่วมกัน,” ใน การสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารในครอบครัว. หน้า 57-92. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น. ปริญญาโท กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

พิชชุดา วิรัชพินทุ. ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารของพยาบาลต่อผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลและการรับรู้ของผู้ป่วย ที่หน่วยแพทย์เวร-ฉุกเฉิน แผนกตรวจรักษาผู้ป่วยนอก วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อัดสำเนา.

มัทนา ไวกยะโกมล. แบบการสื่อสารในครอบครัวของบุคคลกับลักษณะการบริหารงานของผู้บริหารธนาคารในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.

รัชนี้ ศุจิจันทร์รัตน์. ทักษะการติดต่อสื่อสาร. สงขลา : ภาควิชาการบริหารการศึกษาพยาบาล และบริการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2531.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3

กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2530.

รุจา ภูไพบูลย์. “สตรีกับการพัฒนาครอบครัว,” สารสภาการพยาบาล. 11(2) : 18-22 ;

เมษายน - มิถุนายน 2539.

ละอองทิพย์ พลานุกาพ. สุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อม

ต่างกัน. ปริญญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

วรรณสิทธิ ไวยยะเสรี. คู่มือการศึกษาพระพุทธศาสนาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มูลนิธิแนบมหา

นिरานนท์, 2526.

วันเพ็ญ บุญประกอบ. “วัยรุ่นนุ่งนุ่ง,” ไกล่หมอ. 12(11) : 17-22 ; พฤศจิกายน 2531.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและแบบควบคุม

ตามเชื้อเพื่อและวินัยทางสังคม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

วิทย์ วิศทเวทย์. “สังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา,” วารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

13(5) : 16 , 2529.

วิชาการ, กรม. การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่

มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ : การวิจัยทางการศึกษา กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2524.

วิวัฒน์ อัสวาทาณิษฐ์. ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย.

ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2523. อัดสำเนา

วิเชียร ทองนุช. เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์ และการใช้เหตุผลเชิง

จริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน. ปริญญานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา

เวทย์ ธโนปจัย. การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ

ประชากรในเขตเมืองและชนบท. วิทยานิพนธ์ ศศ. ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

ศิริพร พูลรักษ์. การเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น. กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2539.

ศิริพร สิริยากุล. การศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว.

ปริญญาณิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2534.

ศิริพร แยมนิล. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับอายุและการศึกษาของคนไทย. ปริญญาณิพนธ์ วท. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ศิริวรรณ ทิมวงศ์. อิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวชนชั้นล่างที่มีต่อลักษณะอำนาจนิยมในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ประกายพริ้ง, 2530.

ศุภลักษณ์ สัตยเพริตพราย. ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

สกล เทียงแท้. ผลการใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม ในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนต่างกัน. ปริญญาณิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง,” ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 16(6) : 27-32 ; สิงหาคม-กันยายน 2536.

สมบุญ ศาลยาชีวิน และคณะ. พัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม. รายงานการวิจัยภาควิชาส่งเสริมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2525.

สมาน แสงมะลิ. “ครบรอบ 94 ปี กระทรวงศึกษาธิการ,” มิตรครู. 28(10) : 7 ; มีนาคม 2529.

สวณิต ยมาภัย. “อวัจนภาษา,” นิเทศสาร. 7(2) : 65-77 : พฤศจิกายน 2521.

สังคม ภูมิพันธ์. ทฤษฎีและกระบวนการสื่อสาร. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2530.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

สาโรช บัวศรี. จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526.

- สุพัฒนา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา. "รักลูกจนเป็นคนดี.. แนวโน้ม. 10(45) : 18-23 ; มิถุนายน - กรกฎาคม 2521.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. "ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ," ใน สังคมไทย 2530. หน้า 1-12. กรุงเทพฯ : กองการศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2531.
- โสภา ชีปลมณ. การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย. รายงานการวิจัยคณะกรรมการชมรมสร้างสรรค์สังคม สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2534.
- อรุณีประภา หอมเศรษฐี. "อวัจนภาษา," ในการสื่อสารมวลชนเบื้องต้น. หน้า 111-170. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- Bandura, A. Social Learning Theory. New Jercey : Prentice hall, 1977.
- Bakken, L. and Romig, C. "The Relationship of Perceived Family Dynamics to Adolescents' Principled Moral Reasoning," Journal of Adolescents Research. 9(4) : 442-457 ; October, 1994.
- Boyes, Michael C. and Sandra G Allen. "Styles of Parent - Child Interaction and Moral Reasoning in Adolosecence," Merrill Palmer Quarterly. 39(4) : 551-570 ; october, 1993.
- Collin, W.A. Parents-child relationships in the transition to adolosecence cognitive dimension of interpersonal processes. Collection monograph of messages and articles from the distinguished person involved with the BSRI history and work development. Behavioral Science Research Institute Srinakarinwirot University Prasanmite Bangkok, Thailand, 1988.
- Glaser, R.T. Family Interaction Pattern and Schizophrenia : a Rorsarch Study. Dissertation Abstract Internationnal. 2(38) : 896-B ; 1976.
- Holstein, C.B. "Irreversible, Stepwise Sequence in the development of Moral Judgment : A Longitudinal Study of Males and Females," Child Development. 47(9) : 51- 61, 1976.
- Kay, W. "Implication of Cognitive Development for Moral Reasoning," in Depalma David J. & Foley Jeanne M. (eds.) Moral development. p. 39-56, 1975.

- Kohlberg, L. "Development of Moral Character and Moral Ideology." In Review of Child Development Research. Edited by M.L. Hoftman. NewYork : Russell-Soge. Fuondation, 1971.
- Piaget, J. The Moral Judgement of the Child. Illinoid : The Free Press, 1960.
- Silberberg, C.C. An Investigation of Interaction Patterns : Similarities and Differences among Families with Adolescents Designated Normal, Emotionally Disturbed or Drug Abusing. Dissertation abstract International. 10(37) : 5335-B ; 1977.
- Smart, and Smart. Children Development and Relationship 6 th ed. New York : Mcmillan, 1967.
- Speicher, B. Adolescent moral judgment and perception of Family interaction. Journal of Family Psychology. 6, 128-138 ; december, 1992.
- Yosof, Aizan Mohd. The Relationships between Family Communication, Self-concept, and Academic Achievement of Adoloscents in some Schools of petaling Jaya, Malaysia. Dissertation abstract International. 4(46) : 900-A ; 1985.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- ตาราง 51 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและระดับแตกต่างกัน
- ตาราง 52 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและระดับแตกต่างกัน
- ตาราง 53 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนต่ำสุดและคะแนนสูงสุดของคะแนนการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา

ตาราง 51 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและระดับแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของบิดา/มารดา	N	X	SD
บิดา/มารดามีระดับการศึกษาต่ำ	103	15.29	3.45
บิดามีการศึกษาระดับต่ำแต่มารดามีการศึกษาระดับสูง	2	13.50	4.95
บิดามีการศึกษาระดับสูงแต่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ	9	17.22	3.07
บิดา/มารดามีการศึกษาระดับสูง	75	15.96	3.81
รวม	189	15.63	3.61

ตาราง 52 วิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	ms	F
ระหว่างกลุ่ม	3	51.88	17.29	1.34
ภายในกลุ่ม	185	2394.20	12.94	
รวม	188	2446.07		

$$F_{.05} (df = 3, 185) = 2.61$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 52 แสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับเดียวกันและระดับแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เพิ่มเติมในส่วนนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องระดับการศึกษาของ บิดาและมารดาในแต่ละครอบครัว ที่อาจมีการศึกษาในระดับเดียวหรือระดับแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะจากการพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของบิดากับการศึกษาของมารดา พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกค่อนข้างสูง (r เท่ากับ .672 ดูตาราง 19) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอาจมี บางครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงแต่มารดามีการศึกษาระดับต่ำก็ได้ หรือบิดามีการศึกษาระดับต่ำแต่มารดาอาจมีการศึกษาระดับสูงก็ได้ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาระดับเดียวกันหรือระดับต่างกันใน แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มด้วยกันคือ 1) ครอบครัวที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับต่ำ 2) ครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำแต่มารดามีการศึกษาระดับสูง 3) ครอบครัวที่บิดามีการศึกษาระดับสูงแต่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ 4) ครอบครัวที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับสูง พบว่านักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวเหล่านี้มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน (ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 51 และ 52) ซึ่งเป็นที่สังเกตว่าแต่ละกลุ่มมีจำนวนแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะกลุ่มที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำแต่มารดามีการศึกษาระดับสูง จึงทำให้ผลที่ได้ไม่กระจ่างเท่าที่ควรและ น่าจะเป็นประเด็นสำหรับศึกษาในเรื่องนี้โดยเฉพาะเพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจน

ตาราง 53 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนต่ำสุดและคะแนนสูงสุดของคะแนน
การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากบิดา/มารดา

การสื่อสาร	N	X	SD	Minimum	Maximum
การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา	415	41.99	12.56	2.00	68.00
การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา	415	44.17	12.17	4.00	69.00
การสื่อสารเชิงลบจากบิดา	415	17.72	10.26	2.00	62.00
การสื่อสารเชิงลบจากมารดา	415	19.40	10.73	2.00	65.00

ภาคผนวก ข

- แบบสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว
- ตาราง 54 แสดงร้อยละของความคิดเห็นที่สอดคล้องต่อพฤติกรรมการสื่อสารใน

แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว

- แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ตาราง 55 แสดงค่าสหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของ

แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

- คำตอบทั้งหมดที่ได้จากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งต้องการถามเกี่ยวกับวิธีการที่พ่อ / แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน
- ตอนที่ 3 แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งต้องการถามความคิดเห็นและเหตุผลในการตัดสินใจ หากนักเรียนพบกับปัญหาที่ต้องตัดสินใจว่านักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร และใช้เหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจ

คำตอบของนักเรียนจะไม่มีถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นและการกระทำที่แตกต่างกันตามสภาพความเป็นจริง และคำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อตัวนักเรียนเองและส่วนรวมในอนาคต โดยคำตอบที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับ และจะไม่เกิดผลเสียกับตัวนักเรียน

“ขอขอบคุณในความร่วมมือ”

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว

คำแนะนำ โปรดเติมคำหรือขีดเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวนักเรียนและครอบครัว

1. ชื่อ ชั้น
2. ขณะนี้นักเรียนอายุ ปี เดือน
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
4. ระดับการศึกษาของนักเรียน ☐ ม. 2 ☐ ม. 6
5. นักเรียนอาศัยอยู่หรืออยู่ในความดูแลของ

☐ ทั้งบิดา และมารดา
☐ บิดา

☐ มารดา
☐ อื่น ๆ
6. ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

☐ ลำบาก
☐ ค่อนข้างลำบาก
☐ พอมีพอใช้
☐ ค่อนข้างสบาย
☐ สบาย
7. ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (กรณีที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา)

	บิดา	มารดา	ผู้ปกครอง
ไม่ได้เรียนหนังสือ	0	0	0
ระดับประถมศึกษา	0	0	0
ระดับมัธยมศึกษา	0	0	0
ระดับอนุปริญญา	0	0	0
ระดับปริญญาตรี	0	0	0
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	0	0	0

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการสื่อสารในครอบครัว

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับวิธีการที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน ขอให้
นักเรียนตอบคำถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง ในครอบครัวของนักเรียน และโปรดตอบให้ครบ
ทุกข้อเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป คำตอบทุกข้อของนักเรียนจะถือเป็นความลับ

2. วิธีการตอบ แบบสอบถามชุดนี้มี 46 ข้อ ขอให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ เปรียบ
เทียบข้อความแต่ละข้อกับสภาพที่แท้จริงในครอบครัว แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบดัง
ตัวอย่าง

ตัวอย่าง

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อย มาก	บ่อย ๆ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
(0) พ่อ/แม่ทำอาหารให้นักเรียนรับประทาน	พ่อ			✓	
	แม่		✓		

คำอธิบาย	คำว่า “นักเรียน”	หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม
	คำว่า “พ่อ/แม่”	หมายถึง พ่อหรือแม่ของผู้ตอบ ซึ่งในการตอบ ขอให้ผู้ตอบ แยกพิจารณาการกระทำของ พ่อและแม่
	เช่นในตัวอย่างข้างต้น	หมายถึง ในความเป็นจริงนั้นแม่เป็นผู้ทำอาหารให้ นักเรียนรับประทานเป็นประจำ ส่วนพ่อ นั้นนาน ๆ จึงจะทำสักครั้งหนึ่ง

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อย มาก	บ่อย ๆ	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
(1) พ่อ/แม่มักทักทายหรือไต่ถามทุกข์สุขพร้อม สัมผัสตัวนักเรียน เช่น ลูบศีรษะ แตะไหล่ เป็นต้น	พ่อ				
	แม่				
(2) เมื่อพ่อแม่โกรธนักเรียน พ่อ/แม่เคยพูดใน ทำนองว่าอยากให้นักเรียนไปให้พ้น	พ่อ				
	แม่				
(3) หลังจากมีเรื่องขัดแย้งกัน พ่อ/แม่จะไม่ยอม เริ่มต้นพูดกับนักเรียนก่อน	พ่อ				
	แม่				
(4) ในกรณีที่ต้องปฏิเสธคำของนักเรียน พ่อ/แม่ จะชี้แจงเหตุผลประกอบ	พ่อ				
	แม่				
(5) พ่อ/แม่มักพูดคุยกับนักเรียนด้วยสีหน้ายิ้ม แย้ม	พ่อ				
	แม่				
(6) นักเรียนจะถูกดุหรือตำหนิเมื่อแสดงความคิด เห็นที่ขัดแย้งกับพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
(7) พ่อ/แม่ไต่ถามทุกข์สุขของนักเรียนเสมอ	พ่อ				
	แม่				
(8) เมื่อนักเรียนนำเรื่องมาปรึกษา พ่อ/แม่มัก แสดงอาการเฉยเมย	พ่อ				
	แม่				
(9) เมื่อเกิดเรื่องเข้าใจผิดขึ้น พ่อ/แม่จะไม่ยอม รับฟังเหตุผลที่นักเรียนชี้แจง	พ่อ				
	แม่				
(10) เมื่อทำผิด พ่อ/แม่จะดุด่าหรือทำโทษ นักเรียนมากเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
(11) พ่อ/แม่จะทำโทษทันทีโดยไม่ถามเหตุผล ในการกระทำผิดพลาดของนักเรียน	พ่อ				
	แม่				
(12) เวลาสมาชิกในบ้านมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน พ่อ/แม่จะรับฟังเหตุการณ์จากทุกฝ่าย	พ่อ				
	แม่				

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อย มาก	บ่อย ๆ	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
(13) เมื่อนักเรียนทำความดี พ่อ/แม่มักเฉย	พ่อ				
	แม่				
(14) พ่อ/แม่จะแสดงอาการอุนเฉียว โดย ตะคอกหรือตวาดเมื่อโกรธนักเรียน	พ่อ				
	แม่				
(15) เมื่อนักเรียนพูดคุยเล่าเรื่องต่าง ๆ พ่อ/แม่ จะตั้งใจฟัง	พ่อ				
	แม่				
(16) เมื่อนักเรียนเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ พ่อ/แม่ จะให้กำลังใจและให้คำแนะนำ	พ่อ				
	แม่				
(17) พ่อ/แม่มักบอกนักเรียนในทำนองที่ว่า พ่อและแม่ยินดีช่วยเหลือเสมอ	พ่อ				
	แม่				
(18) พ่อ/แม่มักจะวิจารณ์ความคิดเห็นของ นักเรียนในทำนองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ	พ่อ				
	แม่				
(19) เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อ/แม่จะพูดถึงความ ผิดครั้งก่อน ๆ อีก	พ่อ				
	แม่				
(20) เมื่อนักเรียนนำปัญหาไปปรึกษา พ่อ/แม่ จะให้คำแนะนำอย่างดี	พ่อ				
	แม่				
(21) เมื่อนักเรียนผิดหวัง พ่อ/แม่จะพูดปลอบใจ	พ่อ				
	แม่				
(22) พ่อ/แม่จะรับฟังเรื่องกลุ้มใจของนักเรียน เสมอ	พ่อ				
	แม่				
(23) เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อ/แม่จะดุด่า ด้วย ถ้อยคำหยาบคาย	พ่อ				
	แม่				
(24) พ่อ/แม่มักเล่าเรื่องสนุก ๆ ให้นักเรียนฟัง	พ่อ				
	แม่				

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อย มาก	บ่อย ๆ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
(25) พ่อ/แม่มักมีสีหน้าบึ้งตึงกับนักเรียนอยู่เสมอ	พ่อ				
	แม่				
(26) เมื่อนักเรียนไม่สบาย พ่อ/แม่จะดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด	พ่อ				
	แม่				
(27) เมื่อนักเรียนทำอะไรผิดพลาด พ่อ/แม่จะให้คำแนะนำแก้ไข	พ่อ				
	แม่				
(28) เมื่อไม่พอใจการกระทำของนักเรียน พ่อหรือแม่จะไม่ดุดำ แต่จะตักเตือน	พ่อ				
	แม่				
(29) หลังจากขัดแย้งกัน พ่อ/แม่จะแสดงอาการโดยเมินเฉยไม่สนใจนักเรียน	พ่อ				
	แม่				
(30) พ่อ/แม่ไม่สนใจฟังเรื่องที่นักเรียนพูด	พ่อ				
	แม่				
(31) พ่อ/แม่จะถามถึงเหตุผลเมื่อนักเรียนไม่ทำตามคำแนะนำของพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
(32) ก่อนการลงโทษ พ่อ/แม่จะชี้แจงความผิดจนนักเรียนเข้าใจ และยอมรับเสียก่อน	พ่อ				
	แม่				
(33) พ่อ/แม่จะพูดกับนักเรียนด้วยถ้อยคำที่สุภาพ	พ่อ				
	แม่				
(34) เมื่อความคิดเห็นไม่ตรงกัน พ่อ/แม่จะตำหนิความคิดเห็นของนักเรียนอย่างรุนแรง	พ่อ				
	แม่				
(35) เมื่อไม่พอใจ พ่อ/แม่จะดูว่านักเรียนด้วยเสียงอันดัง	พ่อ				
	แม่				
(36) ในการสนทนากับนักเรียน พ่อ/แม่มักแทรกมุขตลก	พ่อ				
	แม่				

วิธีที่พ่อ/แม่ปฏิบัติต่อนักเรียน	พ่อ/แม่	บ่อย มาก	บ่อย ๆ	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
(37) พ่อ/แม่มักยกตัวอย่างผู้ที่มีความสามารถ มากกว่ามาเปรียบเทียบกับนักเรียน	พ่อ				
	แม่				
(38) พ่อ/แม่มักถามความรู้สึกหรือความคิดเห็น ของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว	พ่อ				
	แม่				
(39) เมื่อนักเรียนทำงานผิดพลาด พ่อ/แม่จะ ตำหนิหรือดุว่า	พ่อ				
	แม่				
(40) ในการสอนว่าสิ่งใดควรปฏิบัติหรือไม่ พ่อ หรือแม่จะใช้วิธีอธิบาย	พ่อ				
	แม่				
(41) พ่อ/แม่จะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เสมอ	พ่อ				
	แม่				
(42) พ่อ/แม่มักพูดคุยกับนักเรียนด้วยน้ำเสียง ที่ไม่นุ่มนวล	พ่อ				
	แม่				
(43) เมื่อเกิดปัญหา พ่อ/แม่จะตำหนิความผิด พลาดของนักเรียนอย่างรุนแรงก่อนแล้วจึงช่วยแก้ ปัญหา	พ่อ				
	แม่				
(44) ขณะที่นักเรียนเล่าความทุกข์ใจ พ่อ/แม่ ปลอบใจด้วยการสัมผัส เช่น กอด ลูบศีรษะ จับมือ เป็นต้น	พ่อ				
	แม่				
(45) พ่อ/แม่มักไม่ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา แก่นักเรียน	พ่อ				
	แม่				
(46) พ่อ/แม่มักพูดตบตบก่อนที่นักเรียนจะพูด หรือเล่าเรื่องต่าง ๆ จนจบ	พ่อ				
	แม่				

ส่วนที่ 1 ข้อความที่เป็นการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว ได้แก่ 1, 4, 5, 7, 12, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 36, 38, 40, 41, และ 44

ส่วนที่ 2 ข้อความที่เป็นการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว ได้แก่ 2, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 23, 25, 29, 30, 34, 35, 37, 39, 42, 43, 45 และ 46

ตาราง 54 แสดงร้อยละของความคิดเห็นที่สอดคล้องต่อ พฤติกรรมการสื่อสารในแบบวัดการ
สื่อสารในครอบครัว

ข้อ	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน (ร้อยละ)	ข้อ	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน (ร้อยละ)
1.	84.78	24.	76.09
2.	82.61	25.	80.43
3.	76.09	26.	80.43
4.	84.78	27.	80.43
5.	82.61	28.	76.09
6.	76.09	29.	80.43
7.	78.26	30.	76.09
8.	84.78	31.	82.61
9.	78.26	32.	76.09
10.	76.09	33.	76.09
11.	82.61	34.	80.43
12.	78.26	35.	76.09
13.	76.09	36.	76.09
14.	76.09	37.	76.09
15.	78.26	38.	76.09
16.	80.43	39.	76.09
17.	84.78	40.	84.78
18.	76.09	41.	76.09
19.	76.09	42.	76.09
20.	78.26	43.	76.09
21.	84.78	44.	76.09
22.	76.09	45.	76.09
23.	82.61	46.	76.09

ตอนที่ 3 แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง

แบบวัดนี้จะถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่อาจจะพบได้ในชีวิตประจำวัน โดยจะเป็นเรื่อง สมมุติสั้นๆ ของบุคคลต่างๆ ซึ่งพบกับปัญหาที่ต้องตัดสินใจทั้งหมด 5 เรื่อง ให้นักเรียนอ่านซ้ำๆ และสมมุติว่าตัวเองเป็นตัวละครในแต่ละเรื่อง จากนั้นให้นักเรียนตัดสินใจว่าจะเลือกกระทำอย่างไร และเหตุใดจึงทำเช่นนั้น คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน

เรื่องที่ 1 “ความกลัวของกนกพร”

กนกพรเป็นนักเรียนที่เรียนดีและมีนิสัยชอบช่วยเหลือเพื่อนฝูงเสมอ จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ และเธอมักสอบได้คะแนนสูงเสมอ แต่เมื่อวานแม่ของเธอได้รับอุบัติเหตุ เธอต้องคอยดูแลแม่ ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัวสอบเลย ทำให้วันนี้เธอทำข้อสอบไม่ได้ เพื่อน ๆ สงสารเธอมากพยายามแอบยื่นกระดาษคำตอบให้เธอลอก เธอรู้ว่าการลอกข้อสอบเป็นสิ่งที่ผิดและไม่ควรทำ แต่ถ้าเธอไม่ลอกก็กลัวสอบตก

ถ้านักเรียนเป็นกนกพร นักเรียนจะลอกข้อสอบหรือไม่ลอกข้อสอบ

- ☐ ลอกข้อสอบ
- ☐ ไม่ลอกข้อสอบ

เพราะ.....

.....

.....

.....

เรื่องที่ 2 “อุบัติเหตุเป็นเหตุ”

รินดาและเพื่อน ๆ นัดกันว่าจะไปออกค่ายพักแรมกับชมรมอาสาในช่วงปิดภาคเรียนนี้ แต่เผชิญในวันก่อนที่จะเดินทาง แม่ของรินดาหกล้มกระดูกขาหักต้องเข้าเฝือกไว้ ส่วนแม่ของรินดาเห็นว่าลูกสาวอยากไปออกค่ายพักแรมมานานแล้วจึงบอกให้รินดาไปกับเพื่อน ๆ และไม่ต้องเป็นห่วง รินดาเองก็อยากไปเพราะการออกค่ายเป็นการช่วยเหลือสังคมและยังได้ไปสนุกสนานกับเพื่อน ๆ ด้วย แต่ถ้ารินดาไปก็ไม่มีใครดูแลแม่

ถ้านักเรียนเป็นรินดา นักเรียนจะไปออกค่ายพักแรมหรือไม่ไปออกค่ายพักแรม

- ☐ ไปออกค่ายพักแรม
- ☐ ไม่ไปออกค่ายพักแรม

เพราะ.....

.....

.....

เรื่องที่ 3 “เพื่อนรัก”

วินัยเป็นเจ้าหน้าที่ทำงานในคณะกรรมการยาเสพติดให้โทษ เขาได้รับมอบหมายให้ไปสืบสวนการลักลอบค้ายาเสพติดรายหนึ่งซึ่งตำรวจพยายามติดตามจับมานานแล้ว ผลการสืบสวนติดตามปรากฏว่าผู้ค้ารายนี้เป็นเพื่อนสนิทของเขาเอง อีกทั้งพ่อแม่เพื่อนก็ยังเป็นผู้มีพระคุณเป็นคนส่งเสียให้วินัยได้เรียนหนังสือจนจบและมีงานทำและตัวของเพื่อนวินัยก็ดีกับวินัยมาตลอด ผลการสืบสวนนี้ทำให้วินัยลำบากใจมาก ถ้าเขารายงานให้ทางการทราบและจับกุม เพื่อนของเขาอาจได้รับโทษถึงประหารชีวิต แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาทราบจะทำให้เขามีความผิดด้วย

ถ้านักเรียนเป็นวินัย นักเรียนจะรายงานผลการสืบสวนให้ผู้บังคับบัญชาทราบหรือไม่รายงาน

- ☐ รายงานผู้บังคับบัญชา
- ☐ ไม่รายงานผู้บังคับบัญชา

เพราะ.....

.....

.....

เรื่องที่ 4 “ทำไมถึงต้องตีกัน”

วันหนึ่งขณะที่มนตรีกลับจากโรงเรียนยืนเล่นอยู่หน้าบ้าน สักพักเห็นกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น 2 โรงเรียนซึ่งไม่ถูกกันยกพวกตีกันซุ่มนุ่นวาย มंत्रीเห็นดังนั้นจึงรีบปิดประตูบ้าน ในขณะเดียวกันนั้น มีนักเรียนคนหนึ่งซึ่งถูกรุมตีจนบาดเจ็บสาหัสวิ่งหนีมาหวังจะขอหลบในบ้านของมนตรี และในระยะไม่ไกลกันก็มีนักเรียนของโรงเรียนที่ไม่ถูกกันวิ่งตามมาเพื่อจะทำร้ายอีก มंत्रीเห็นว่าถ้าไม่ช่วยนักเรียนคนที่บาดเจ็บให้เข้ามาหลบในบ้านนักเรียนคนนั้นอาจถึงตายได้ แต่ถ้าช่วยก็อาจผิดใจกับนักเรียนอีกโรงเรียนหนึ่งได้

ถ้านักเรียนเป็นมนตรี นักเรียนจะให้คนที่บาดเจ็บเข้ามาหลบในบ้านหรือไม่

☐ ให้นักเรียนที่บาดเจ็บเข้ามาหลบในบ้าน

☐ ไม่ให้นักเรียนที่บาดเจ็บเข้ามาหลบในบ้าน

เพราะ.....

.....

.....

.....

เรื่องที่ 5 “ความจำเป็นบังคับ”

พ่อของสมชายไม่มีเงินค่าเทอมลูกซึ่งเรียนอยู่ปีสุดท้าย เขาพยายามหาเงินทุกวิถีทางแล้วก็ยังไม่พอค่าเทอม เมื่อหมดหนทางจริงๆ เขาก็ตัดสินใจไปขโมยของคนอื่นและตั้งใจจะขโมยของไปขายให้พ่อกับค่าเทอมเท่านั้น แต่โชคร้ายที่เจ้าของบ้านตื่นขึ้นมา จึงเกิดการต่อสู้กันทำให้เจ้าของบ้านเสียชีวิต และเขาถูกตำรวจจับได้ ศาลได้พิพากษาให้จำคุก 10 ปี ระหว่างที่เขา จำคุกสมชายได้มาเยี่ยมเป็นประจำและบอกว่าถ้าพ่อพ้นโทษเมื่อไรเขาจะเลี้ยงดูพ่อเอง แต่หลังจากติดคุกได้ 8 ปี มีคนหนีคุกพ่อเขาจึงหนีออกมาด้วย แล้วไปหลบอยู่ที่บ้านญาติในชนบทและ ส่งข่าวให้สมชายทราบ ส่วนทางตำรวจก็ออกติดตามตัวไปที่บ้านของสมชาย และบอกว่าถ้าพ่อเขาติดต่อมาให้แจ้งทางตำรวจด้วย เพราะจะเป็นผลดีทั้งกับพ่อและตัวสมชายเอง สมชายไม่รู้จะตัดสินใจอย่างไรกับเหตุการณ์นี้

☐ รายงานให้ตำรวจทราบ

☐ ไม่รายงานให้ตำรวจทราบ

เพราะ.....

.....

.....

.....

ตาราง 55 แสดงค่าสหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดการให้
เหตุผลเชิงจริยธรรม

เรื่องที่	(r_{xy})
1	.91
2	.79
3	.69
4	.90
5	.49

คำตอบที่ได้จากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เรื่องที่ 1 ความกลัวของนกพร

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1

- กลัวสอบตก
- กลัวเพื่อนว่ายังทำไม่ได้แล้วยังไม่ลอกอีก
- ไม่ดี เพราะถ้าถูกจับได้แล้วจะถูกลงโทษ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2

- ทำไม่ได้ลอกเพื่อนมีโอกาสถูกมากกว่า
- ไม่ได้ดูหนังสือก่อนสอบเพราะดูแลแม่ ถ้าลอกก็ไม่ผิดอะไรมาก
- เราไม่ตั้งใจลอกแต่ไม่มีเวลาที่จะอ่านหนังสือ ไม่ใช่เรื่องที่ผิด เราไม่ได้ทำตัวเหลว

ไหล

- อาจทำให้คะแนนดีขึ้น และไม่ตกก็ได้
- ต้องเอาตัวรอดก่อน
- การสอบเข้ามหาวิทยาลัยต้องการเกรดที่จะคัดเลือกนักเรียน ถ้าคะแนนไม่ถึงตาม

เกณฑ์ที่เขากำหนดเราก็หมดสิทธิ์สอบ

- ไม่อยากสอบตก ต้องแก้เหตุการณ์เฉพาะหน้าไว้ก่อน
- ถ้าไม่ลอกแล้วสอบตกจะต้องเสียเวลามาทำข้อสอบใหม่
- เราไม่รู้ว่าลอกไปแล้วจะถูกต้อนหรือเปล่า ฉะนั้นใช้ความคิดตัวเองดีที่สุด
- เดียวสอบตกค่อยมากอ่านหนังสือสอบซ่อมเอาใหม่ แต่ถ้าลอกไปอาจารย์จับได้ก็

หมดสิทธิ์สอบซ่อมอีกต่อไป

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3

- ไม่อยากให้เพื่อนเสียหน้าและได้เห็นน้ำใจเพื่อนด้วย
- ทุกคนเรียนมาก็ลอกด้วยกันทั้งนั้น แต่จะมากหรือน้อยเท่านั้น
- เพื่อน ๆ ก็ลอกกันทั้งนั้น
- ยังไงก็ควรทำด้วยตนเอง อย่างน้อยต้องมีข้อที่ทำได้ ถึงแม้จะสอบตกก็ไม่เป็นไร

เพราะพ่อแม่ย่อมเข้าใจในตัวเราและอาจชมด้วยก็ได้ที่เป็นคนมีความซื่อสัตย์

- ถ้าลอกก็ไม่ว่าเราไม่สามารถทำข้อสอบแค่นั้นและจะเป็นการเอาเปรียบเพื่อน
ด้วย

- ไม่อยากได้ชื่อว่าเป็นคนทุจริต
- ไม่ดี เป็นการทำให้พ่อแม่ คุณครูเสียใจอย่างมาก

คำตอบที่ตรงกับกรให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4

- ถือว่าเป็นการทุจริตการสอบและไม่ควรทำอย่างนี้และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีกับเพื่อน ๆ
- ต้องการจะทำด้วยความสามารถของตนเอง และทำหน้าที่ของนักเรียนให้ดีที่สุดเท่า
ที่จะทำได้

- การลอกข้อสอบเป็นการทำผิดระเบียบ เราควรใช้ความรู้ที่เราเคยเรียนหรือผ่านตาใน
หนังสือมาใช้ในการทำข้อสอบ

- ถือว่าเราทำหน้าที่ได้ดีที่สุดแล้วในครั้งนี้นี้ และเป็นเพราะมีเหตุสุดวิสัยจึงไม่ได้อ่าน
หนังสือ

คำตอบที่ตรงกับกรให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5

- ต้องการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง
- การสอบตกครั้งเดียว ไม่ได้หมายถึงผิดพลาดตลอด
- ถ้าลอกไปแล้วสอบผ่านมันก็ไม่ใช้ความสามารถของเราเอง ไม่ภูมิใจ
- การลอกข้อสอบเป็นสิ่งที่ผิด เราควรมีความซื่อสัตย์ ถึงแม้ว่าจะทำข้อสอบไม่ได้ แต่
ก็ยังมีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่

- การทำข้อสอบด้วยตนเองเป็นความสุขอย่างหนึ่ง ถ้าแม้เราสอบตกก็ยังภูมิใจที่ทำข้อ
สอบโดยไม่ลอกใคร

- การลอกข้อสอบอาจทำให้ติดนิสัยที่ไม่ดี สมองเรามีความคิดเทียบเท่าคนอื่น ทำไม
ต้องไปลอกข้อสอบเขา

- เมื่อเราลอกข้อสอบเพื่อนนั้นแสดงว่าเราไม่มีความซื่อสัตย์
- การลอกข้อสอบเป็นสิ่งที่ผิด เราควรมีความซื่อสัตย์
- ไม่อยากทุจริตในการสอบเพราะนอกจากจะเป็นผลเสียแก่ตนเองแล้วยังเป็นแบบ
อย่างที่ไม่ดีให้แก่คนอื่น ซึ่งต่อไปเมื่อเราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เราอาจมองข้ามการทุจริตในเรื่องราวที่
รับผิดชอบจนเกิดความเสียหายแก่คนอื่นได้

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 6

- การลอกข้อสอบถือเป็นความผิด ไม่ใช่สิ่งจำเป็นที่จะต้องทำถึงขนาดนั้นจะทำให้เรารู้สึกผิดกับตนเอง หมดความนับถือตนเอง
- เป็นการไม่ยุติธรรมอย่างมากในการลอกคำตอบเพื่อน
- ยอมสอบตกเพื่อที่จะสอบอีกรอบ การเข้าใจนั้นดีกว่าการได้เกรดที่ดี และเกรดนั้นวัดคนไม่ได้ดีเสมอไป
- ข้อสอบคือเครื่องมือทดสอบสมองเรา ถึงแม้อาจารย์จับไม่ได้เราเองก็รู้อยู่แก่ใจของเราและรู้สึกละอายใจ

เรื่องที่ 2 " อุบัติเหตุเป็นเหตุ "

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1

- กลัวสอบไม่ผ่าน
- กลัวแม่เสียใจ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2

- เวลาเราไม่สบายแม่อีกจะเป็นห่วงคอยดูแล แล้วครั้งนี้แม่ไม่สบายเราต้องดูแลแม่บ้าง
- แม่หากไม่มีใครดูแล ถ้าเราไปค่ายเราก็ไม่สนุกอยู่ดี
- ถึงไปก็ไม่สนุกเพราะเราจะพะวงถึงแม่อยู่เสมอ
- ดูแลแม่ดีกว่าถ้าแม่เป็นอะไรขึ้นมาคงมีใครมาโทษเราแน่
- ต้องดูแลแม่ก่อนสิ่งอื่นใด เพราะแม่ดูแลเราได้ ทำไมเราจะดูแลแม่ไม่ได้เสียหรือ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3

- ได้ยว่าจะถูกว่าเป็นลูกอกตัญญู
- แม่เป็นผู้มีพระคุณกับเรา ถ้าเราไม่ช่วยแล้วเราจะเป็นลูกที่ดีได้อย่างไร
- ครอบครัวสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด
- ใครจะดูแลแม่ และแม่ของเรามีคนเดียวไม่สามารถหาคนอื่นมาแทนได้
- ทุกคนก็ควรจะรักแม่ แม่เราไม่สบายอยู่เราควรดูแล
- แม่มีพระคุณกับเรามาก แน่ชอนยอมมากกว่าการช่วยเหลือสังคมและดีกว่าการเที่ยวเล่นกับเพื่อน และถ้าเล่าให้เพื่อนฟัง เพื่อนคงพูดว่าอยู่ดูแลแม่เถอะเอาไว้วันหลังค่อยขอแม่ไปเที่ยวกันก็ได้

- แม่ข้าหักอยู่ถ้าเราไปสนุกกับเพื่อน ๆ แล้วทิ้งแม่ไว้แบบนี้แสดงว่าเราไม่รักคุณแม่

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4

- เป็นห่วงแม่การไปออกค่ายไม่ใช่จะมีเพียงครั้งเดียว แต่เมื่อแม่เราป่วย เราควรที่จะทำหน้าที่ของลูก

- เป็นหน้าที่ของลูกต้องดูแลบุพการีในยามที่ท่านไม่สบาย
- ต้องคอยดูแลแม่ แม่เป็นผู้ดูแลเราตั้งแต่เด็ก ดังนั้นเราต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5

- แม่สำคัญกว่า เป็นลูกควรจะมีความกตัญญู
- ไปค่ายเมื่อไรก็ได้และไปค่ายต้องใช้จ่าย สู้เอาเงินที่จะไปเที่ยวไปรักษาแม่ดีกว่า
- ถ้าแม่หายแล้วเราก็คอยชวนเพื่อน ๆ จัดค่ายอาสาใหม่
- การที่เราได้ดูแลรับใช้แม่อีกถือว่าการทดแทนบุญคุณของท่านอีกอย่างหนึ่ง
- การไปออกค่ายพักแรมเป็นการช่วยสังคม ไม่จำเป็นต้องไปช่วยสังคมโดยการออก

ค่าย เราสามารถช่วยสังคมได้อีกมาก

- ไม่มีใครดูแลท่าน ถึงอยากไปแคไหนก็ไม่สมควรไปจะถือว่าการอกตัญญู
- แม่สำคัญกว่าสิ่งอื่นใด กตัญญูทวดเวทคือสิ่งที่ลูกที่ดีควรกระทำ
- เป็นห่วงแม่ความกตัญญูต้องมาก่อนความสนุกสนาน
- แม่นั้นเป็นบุพการีของเราเป็นผู้มีบุญคุณ เราควรดูแลปรนนิบัติท่านจะดีกว่าและการ

ออกค่ายพักแรมจะไปเมื่อไรก็ได้

- การไปค่ายเราจะได้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ตรงกับที่แม่หวังไว้คือให้รู้จักช่วยเหลือสังคม

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 6

- เรารู้สึกจะอายใจที่ไปสนุกสนานแต่แม่ต้องลำบากไม่มีคนดูแล

เรื่องที่ 3 " เพื่อนรัก "

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1

- กลัวเพื่อนถูกจับและโดนลงโทษ
- เราอาจจะโดนลงโทษด้วยถ้าผู้บังคับบัญชาทราบ

คำตอบที่ตรงกับกรให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2

- เพื่อนทำผิดต้องได้รับการลงโทษ
- สังคมไทยยังสอนให้รู้จักบุญคุณของคนอยู่ เขาดีกับเราเราก็ต้องดีตอบ
- ถึงแม้เขาจะทำผิดแต่เขาก็ดีกับเรามาตลอด
- เขามีบุญคุณกับเราจะให้เราเนรคุณคงไม่ได้ เรายอมถูกลงโทษยังดีกว่าแจ้งผู้บังคับ

บัญชา

คำตอบที่ตรงกับกรให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3

- เป็นผลร้ายต่อตนเอง และอาจทำให้เพื่อนร่วมงานลำบากใจเช่นเดียวกับเรา
- เห็นแก่พ่อแม่เพื่อนแต่จะให้เพื่อนในทีมเป็นผู้ไปตรวจสอบใหม่อีกที่แทนเรา
- แม้จะเป็นเรื่องไม่ถูกต้องนัก เราไม่ได้บอกไม่ได้หมายถึงเราโกหก เกิดเป็นคนควร

รู้จักกตัญญู

- เขาเป็นเพื่อนผมนะ
- เพื่อนทำดีกับเรามาตลอด จะให้หักหลังเพื่อนคงทำไม่ได้
- ไม่อยากให้เป็นเพื่อนถูกประหารและไม่อยากให้อแม่ของเพื่อนต้องเสียใจ เราควร

ดักเตือนให้เพื่อนเลิกทำ

- ทำเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่เพื่อน แต่บอกกับเพื่อนว่าให้เลิกทำซะถ้าครั้งต่อไป

จับกุมแน่

- ครอบครัวนี้มีพระคุณต่อเรามากไม่อาจใช้คืนได้หมด
- รักเพื่อนและพ่อแม่เขามีพระคุณต่อเรา
- เห็นแก่ความเป็นเพื่อนคนเรามีทั้งดีและเลวอยู่ในตัวเอง
- ถึงแม้มันจะผิดแต่เราก็ไม่รายงาน เพื่อเพื่อนของเรา
- เพื่อนสำคัญกว่า ควรให้อีกาสเพื่อนกลับตัว
- พ่อแม่ของเพื่อนเป็นเสมือนคนให้ชีวิตใหม่ เพราะฉะนั้นเราจะยอมรับผิดเอง ถ้า

ผู้บังคับบัญชาทราบ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4

- การลักลอบค้ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมาย เมื่อเพื่อนทำผิดก็ต้องทำตามกฎหมาย
- ไม่ควรนำเรื่องส่วนตัวกับงานมาปะปนกัน เพราะถ้าเป็นอย่างนี้กันทุกคนสังคมก็จะไม่มีระเบียบวินัย
- กฎหมายคือสิ่งที่กำหนดให้บุคคลอยู่ในระเบียบ หากไม่รายงานก็จะกลายเป็นกฎหมายที่ย่อนยาน ผู้อื่นก็สามารถทำผิดกฎหมายได้ตามใจชอบ
- ต้องทำไปตามหน้าที่
- เป็นหน้าที่ไม่ควรใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก
- เราเป็นตำรวจต้องมีจรรยาบรรณประจำใจ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5

- ไม่อยากให้มีการค้ายาเสพติดเฟื่องฟูมาประชาชน และไม่ควรจะเห็นแก่คนบางคน ควรจะเห็นแก่ประเทศชาติมากกว่า
- ถ้าครั้งนี้เราไม่จับเพื่อนของเรา เขาก็อาจไปขายยาเสพติดให้คนอื่นอีกมากมาย ทำให้คนอื่นต้องเสียคน
- คนค้ายาเสพติดทำความเดือดร้อนให้คนหลายคน และถ้าเพื่อนถูกจับคนหลายคนจะมีชีวิตที่ดีขึ้น
- เป็นการช่วยเหลือสังคมและคนอื่นจำนวนมาก และไม่ถือเป็นการผิดน้ำใจเพื่อน
- การค้ายาเสพติดทำให้บุคคลอื่นเสียอนาคต และเพื่อนทำผิดต่อคนหมู่มาก และเป็นภัยต่อสังคม เพื่อส่วนรวมจึงต้องรายงาน
- ทุกคนควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง การค้ายาเสพติดทำให้บ้านเมืองล่มจม
- ทุกคนพลาดผิดพลั้งได้ ควรจะให้โอกาสแก่บุคคลที่สมควรให้

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 6

- รู้สึกละอายใจมากถ้าเห็นแก่ความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้วทำให้คนจำนวนมากเดือดร้อนเป็นทาสยาเสพติด

เรื่องที่ 4 " ทำไมต้องตีกัน "

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1

- กลัวผิดใจกับอีกโรงเรียนหนึ่งแล้วจะเดือดร้อน
- กลัวนักเรียนอีกโรงเรียนตามมาทำร้ายภายหลังได้

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2

- สงสารเขา ถ้าเกิดเป็นตนถูกตี เราก็ต้องการจะหาที่หลบเหมือนกับเขา
- ถ้าเป็นเราก็อยากให้คนอื่นช่วยเหมือนกัน
- การช่วยชีวิตคนนั้นเป็นบุญอันใหญ่หลวง ถ้าเราช่วยเขาวันนี้สักวันเขาจะต้องช่วยเรา

ตอบแทนนะ ๗

- การช่วยชีวิตคนนั้นเป็นบุญอันประเสริฐ บุญนี้อาจมาช่วยเราภายหลังก็ได้
- ถ้าไม่ช่วยจะดูเหมือนว่าเราไม่มีน้ำใจ
- ในเมื่ออยากไปตีกับเขาเองก็ช่วยไม่ได้
- ตีกันเอง เถ่งกันเอง ตายกันเอง ถ้าช่วยอาจเหมือนนิทานเรื่องชวานากับงูเห่า
- ไม่เกี่ยวกับข้าพเจ้าอย่าไปแวงเห่าหาเสียง
- เราไม่ควรไปยุ่งกับเขา ถ้าเรายุ่งแล้วเราไม่มีอันตรายก็ไม่ใช่ไร แต่ถ้าเรายุ่งขึ้นมา

เราอาจผิดใจกับเด็กโรงเรียนนั้นไปด้วย เผลอ ๆ เราอาจเป็นคนตายไม่ใช่เขา

- จะได้เซ็ดไม่กล้าตีกันอีก และสร้างความอุ่นใจให้ชาวบ้าน

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3

- มันเป็นเหตุการณ์คับขันจริง ๆ ใคร ๆ ก็คงต้องช่วยเหมือนกับเรา
- อาจทำให้เกิดบาดหมางใจ และเกิดอันตรายต่อส่วนรวมกับนักเรียนโรงเรียนเดียวกับ

เราในภายหน้า

- ยังไงก็ต้องช่วยเขาไว้ก่อน เพื่อให้เขาปลอดภัย
- นักเรียนคนที่บาดเจ็บอยู่ อาจเป็นพวกที่ไม่รู้โอหนือเหนก็ได้
- เราควรช่วยคนที่กำลังบาดเจ็บหรือตกทุกข์ได้ยากและไม่ควรสนใจว่าจะผิดใจกับใคร

ก็ตามในเมื่อเราเป็นคนดี

- ไม่อยากเป็นคนไม่มีเมตตากรุณา คนอื่น ๆ จะว่าได้แล้งน้ำใจ
- สงสารเขา ถ้าเขาเสียชีวิตครอบครัวเขาก็ต้องเสียใจและเดือดร้อนด้วย

- ถ้าพวกที่ตีกันเป็นคนดีก็คงไม่ดีกัน แสดงว่านักเรียนคนนี้เป็นนักเรียนที่ไม่ดีจึงไม่ควรให้เขาเข้ามาในบ้าน เพราะอาจโยกโยมาถึงเราได้ และถ้าคนอื่นเห็นอาจนึกว่าเราเป็นคนไม่ดีก็ได้

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4

- การช่วยเหลือเขา นั้นไม่ผิดกฎหมาย คนที่จะทำร้ายซะอีกเป็นคนที่ทำผิด
- มันเป็นเรื่องที่ของคนที่จะต้องช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
- เป็นหน้าที่ของพลเมืองดี
- เป็นนักเรียนมีหน้าที่เรียนแต่กลับมาไล่ตีกัน ไม่รู้จักหน้าที่ของตน

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5

- ถ้าเราไม่ช่วยเขาอาจตายได้ และยังช่วยนักเรียนวัยรุ่นที่ไล่ตีไม่ให้ทำความผิดในการทำร้ายผู้อื่น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

- เราควรจะให้เรื่องยุติแค่นี้ และบอกให้เขารู้ถึงผลที่จะตามมาทั้ง 2 ฝ่าย
- อาจเป็นหนึ่งชีวิตที่เป็นทรัพยากรที่ดีของสังคมได้
- มันเป็นเรื่องที่เลือกที่ดีกว่าไม่ช่วยเขา และเป็นการกระทำที่เหมาะสมกับเหตุการณ์นี้
- การช่วยเหลือคนไม่มีทางสู้เป็นสิ่งที่ดี แม้จะเข้าใจผิดกับอีกโรงเรียนหนึ่ง
- การช่วยเหลือคนไม่ควรแบ่งพรรคแบ่งพวก มันไม่มีเหตุผลเลยว่าจะผิดใจกันเพราะอีกคนกำลังจะตายและยังช่วยคนที่วิ่งตามมาไม่ให้ทำความเดือดร้อนอีกด้วย

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 6

- เราต้องช่วยคนที่บาดเจ็บก่อน ยังไงเขาก็เป็นคนเหมือนกับเรา
 - ชีวิตทุกชีวิตมีความสำคัญเท่า ๆ กัน และก็เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจึงต้องช่วยเขา
 - ชีวิตทุกคนมีคุณค่า
 - เป็นคนมีจิตใจเมตตา ถ้า 1 ชีวิตขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของเราก็ต้องทำ
 - ไม่มีอะไรสำคัญกว่าชีวิตคน
 - การช่วยคนเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ และถ้าเขาตายเราจะรู้สึกผิดว่าทำไมไม่ช่วยเขา
- ทั้งๆ ที่เราสามารถช่วยเขาได้

เรื่องที่ 5 " ความจำเป็นบังคับ "

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1

- กลัวจะโดนโทษหนักกว่าเดิม
- เราอาจจะถูกตำรวจจับด้วยก็ได้
- กลัวพ่อโกรธและเสียใจ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2

- ถ้าพ่อยังหนีแบบนี้ก็ไม่ทำให้พ่อสบายใจได้หรอก
- ถ้ารายงานก็อาจโดนเพื่อนบ้านสาปแช่งดูถูกว่าพ่อตัวเองยังทำได้ แต่เพื่อนาคดของ

เราและพ่อก็ยอม

- เหลืออีกแค่ 2 ปีก็เป็นอิสระแล้ว ดีกว่าหนีตลอดชีวิต
- โทษหนักจะได้เป็นเบา
- จะเป็นผลดีกับพ่อ
- คนที่ทำผิดควรรับโทษ
- ยิ่งไงตำรวจก็ต้องจับได้ ถ้ามอบตัวอาจจะออกจากคุกเร็วขึ้นก็ได้
- ถ้าไม่รายงานพ่อก็เป็นคนเถื่อนไม่สามารถอยู่อย่างมีความสุขได้ ต้องหลบซ่อนตัวอยู่

ตลอดเวลา

- พ่อคือผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูเรา ที่เกิดเหตุการณ์นี้เป็นเพราะเรา ดังนั้นเราก็ต้องทำเพื่อพ่อบ้าง

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3

- ความผูกพันของพ่อกับลูกย่อมมีมากกว่าสิ่งใด
- คน ๆ นั้นเป็นพ่อของเรา
- พ่อก็คือพ่อ สงสารไม่อยากให้พ่อไปติดคุกอีก
- ยิ่งไงก็ต้องช่วยพ่อก่อนจะเป็นยิ่งไงก็ช่างเถอะ
- พ่อมีพระคุณต่อเราและอีกอย่างลูกทุกคนก็ต้องรักพ่อของตัวเอง
- ถ้ารายงานดูเหมือนเป็นการไม่กตัญญูต่อพ่อ แต่จะขอร้องให้พ่อมอบตัวเองจะดีกว่า

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4

- ความผิดที่พ่อทำก็คือความผิด ถึงแม้จะเป็นเพราะความจำเป็นบังคับ

- คนทุกคนควรเคารพกฎหมาย
- ถึงแม้จะเป็นพ่อ แต่การขโมยของมันผิดกฎหมาย และถ้าปล่อยไว้คนอื่นอาจเอาเป็นเยี่ยงอย่างได้
- การแหกคุกเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายจึงไม่ควรทำ

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5

- ถึงแม้จะเป็นโจรร้ายแค่ไหนถ้าเป็นพ่อเรา เราไม่ควรออกตัณูญต่อท่าน
- การติดคุกคือการเข้าไปเปลี่ยนนิสัย แต่พ่อไม่ได้ตั้งใจที่จะกระทำผิดและพ่อก็สำนึกผิดได้

- พ่อคือผู้มีพระคุณที่ต่ำลงไปเพราะความจำเป็นและหมดหนทาง ถ้าเรามีเงินมีทองอยู่อย่างสบาย เราก็คงไม่ทำผิดเป็นอันขาด

- ไม่อยากให้พ่อทำผิดอีกเป็นครั้งที่ 3 พ่อควรอดทนอดกลั้นไว้ อีกไม่กี่ปีก็พ้นโทษแล้ว ซึ่งเป็นการดีที่สุด

คำตอบที่ตรงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 6 —

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเกศศิริ

เกิดวันที่ 31 เดือน มีนาคม

สถานที่เกิด

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529

พ.ศ. 2533

พ.ศ. 2541

ชื่อสกุล บุญญะอดิชาติ

พุทธศักราช 2510

อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

บ้านเลขที่ 25 หมู่ 6 ตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม

พยาบาล 5

โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร

มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนราชินีบูรณะ

วท. บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) จากมหาวิทยาลัยมหิดล

กศ. ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
เกศศิริ บุญญะอดิชาติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว อายุ เพศ การศึกษาของบิดา/มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน 2) ศึกษาอำนาจการทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นโดยใช้รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดาและมารดา อายุ เพศ การศึกษาของบิดา / มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว 3) เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบและเชิงบวกตามการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ การศึกษาของบิดา / มารดา และฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนวัยรุ่นจำนวน 415 คน และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 ปีการศึกษา 2540 อาศัยอยู่กับบิดามารดา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว และแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (stepwise Multiple Regression) t-test และ F - test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่เหมาะสมที่สุด คือ การสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่-2 ที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่การสื่อสารเชิงลบปริมาณน้อย
2. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนวัยรุ่นที่บิดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน
5. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

6. ตัวแปรที่ร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิเคราะห์ 2 แบบ ได้ผลการศึกษาดังนี้

6.1 การวิเคราะห์แบบที่ 1 มีตัวแปรที่ร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา โดยที่อายุเป็นตัวแปรที่ทำนายได้ดีที่สุด ลำดับที่สองและสาม คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดา และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากมารดา

6.2 การวิเคราะห์แบบที่ 2 มีตัวแปรที่ร่วมกันทำนายการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา และเพศ โดยที่อายุเป็นตัวแปรที่ทำนายได้ดีที่สุด ลำดับที่สองและสาม คือ การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา และเพศ

7. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

8. นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกไม่แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่นชาย ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

10. นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการสื่อสารจากมารดานักเรียนวัยรุ่นหญิงและชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน

11. นักเรียนวัยรุ่นที่บิดา / มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

12. นักเรียนวัยรุ่นที่บิดา/มารดามีการศึกษาระดับแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา/มารดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

13. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

14. นักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบไม่แตกต่างกัน ทั้งในส่วนการสื่อสารจากบิดาและมารดา

THE FAMILY COMMUNICATION PATTERNS AND MORAL REASONING
OF ADOLESCENT STUDENTS IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

KETSIRI BOONYAATICHART

Presented in partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education degree in Developmental psychology
at Srinakharinwirot University
March 1998

The purposes of this research were 1) to compare adolescent students' moral reasoning of differences in family communication patterns; age; sex; parents education level and family economic status. 2) to predict the moral reasoning of adolescent students from family communication patterns, age, sex, parents education level and family economic status 3) to compare positive communications and negative communications as perceived by adolescent students of different age sex, and whose parents education level and family economic status are different.

The samples of this study were 415 adolescent students who live with their parents and study in Mathayomsuksa 2 and 6 (government secondary school) in Bangkok. The instruments used for collecting data were the personal data questionnaire, the family communication test and the moral reasoning test. The analysis was done by using stepwise multiple regression, t - test and F - test.

The results of this study were as follow :

1. Adolescent students who perceived different patterns of communication both from father and mother have different moral reasoning at .05 level. And the most suitable communication pattern was the second family communication pattern that consist of high positive communications but low negative communications.

2. Late adolescent students had more moral reasoning than early adolescent at .001 level.

3. Female adolescent students had more moral reasoning than male adolescent students at .01 level.

4. Adolescent students with different father education level had different moral reasoning at .05 level, while adolescent students with different mother education level had no difference in moral reasoning.

5. Adolescent students with different family economic status were not different in moral reasoning.

6. The variables that all together significantly predict the moral reasoning of adolescent students in the two methods of analysis were as follow :

6.1 The first method had three variables that all together significantly predict the moral reasoning of adolescent students, which were age, the family communication pattern from fathers and the family communication pattern from mothers. The first predictor was age. The second and the third were the family communication pattern from fathers and mothers.

6.2 The second method had three variables that all together significantly predict the moral reasoning of adolescent students, which were age, the positive communications from fathers and sex. The first predictor was age. The second and the third were the positive communication from fathers and sex.

7. Late adolescent students did not perceive positive communications differently from early adolescent students.

8. Late adolescent students perceived negative communications from fathers less than early adolescent students at .01 level. And Late adolescent students perceived negative communication from mother less than early adolescent students at .05 level.

9. Female Adolescent students did not perceive positive communications differently from male adolescent students.

10. Female adolescent students perceived negative communications by father less than male adolescent students at .05 level. But female and male adolescent students who perceived negative communications from mothers have no difference.

11. Adolescent students whose parents have different education level did not perceive positive communications differently at .05 level.

12. Adolescent students whose parents have different education level perceived negative communications differently at .05 level.

13. Adolescent students in different family economic status perceived positive communications differently at .05 level.

14. Adolescent students in different family economic status did not perceive negative communications differently.